

(K2)

Δ

1311

(8)

2630

ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Κορνα

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΤΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

Ορίων

2630

(K2)

13115

(231)

ΠΕΝ ΔΑΝΕΙΣΤΗΡΙΟΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΝ
ΜΑΘΗΤ. ΔΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
Δ. Ο. Π. Ε. Α. ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΑΙ ΚΡΙΤΩΝ

Ninos Kiofinos

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
 ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
 ΚΑΙ ΚΡΙΤΩΝ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε΄ ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΔΩΡΕΑ
 ΜΑΘΗΤ. ΠΡΟΝΟΙΑΣ
 ΔΙΑ ΤΗΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΝ
 ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
 ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

Διευκρίνιση § 12

~~ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ~~

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΚΕΙΜΕΝΑ

ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

427

547

80

1. Βίος τοῦ Πλάτωνος.

Ὁ Πλάτων ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 427 π. Χ. Οἱ γονεῖς αὐτοῦ Ἀρίστων καὶ Περικτιόνη κατήγοντο ἐξ εὐγενῶν, πλουσίων καὶ ἀρχαίων γενῶν τῆς Ἀττικῆς.

Λόγω τῆς καταγωγῆς του ταύτης ἔτυχεν ὁ Πλάτων ἐπιμελοῦς ἀγωγῆς καὶ παιδείσεως. Παρὰ τὰ ἄλλα δὲ πνευματικὰ καὶ ψυχικὰ χαρίσματα, τὰ ὁποῖα συνετέλεσαν εἰς τὴν προκοπὴν καὶ εὐδοκίμῃσιν αὐτοῦ ὡς μαθητοῦ, ἦτο προικισμένος καὶ ὑπὸ καλλιτεχνικῆς καὶ ποιητικῆς διαθέσεως, ἡ ὁποία κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν ἐξεδηλώθη εἰς ποιητικὰ δοκίμια.

Εἰκοσαετῆς περιῖπου ὁ Πλάτων ἐγκατέλιπε τὴν ποίησιν καὶ ἐστράφη εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τοῦ νεορῶν Πλάτωνος συνετέλεσεν ἡ προσωπικότης τοῦ Σωκράτους, παρὰ τῷ ὁποίῳ προσελθὼν ἐμαθήτευσεν περὶ τὰ 10 ἔτη. Ἀλλὰ καὶ ἄλλος λόγος παρώρμησεν αὐτὸν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. Αἱ οἰκογενειακαὶ παραδόσεις ἀφ' ἑνός, ἡ ἰδιάζουσα πρὸς τὴν γενέθλιον πόλιν ἀγάπη ἀφ' ἑτέρου ἐγέννησαν ἐνωρίτατα εἰς τὴν ψυχὴν του τὸν πόθον πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐξέθερψαν τὸ μέγα ὄνειρον τῆς ζωῆς του, ὅπως ἀναμορφώσῃ τὰ πολιτικὰ πράγματα τῆς ἰδίας πατρίδος καὶ ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου διὰ τῆς φιλοσοφίας.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου διδασκάλου (399 π. Χ.) φοβηθεὶς, μήπως καταδιωχθῆ, κατέφυγε μετ' ἄλλων μαθητῶν πρὸς τὸν σωκρατικὸν Εὐκλείδην εἰς τὰ Μέγαρα. Βραδύτερον περιηγήθη τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Κυρὴν, διὰ τὴν γνῶσιν ἐκ τοῦ πλησίον τὸν περιθρύλητον αἰγυπτιακὸν πολιτισμὸν καὶ πλουτίσῃ τὰς γεωμετρικὰς γνώσεις του διὰ τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὸν διάσημον κυρηναῖον μαθηματικὸν Θεόδωρον. Περὶ δὲ τὸ 388 ἐταξίδευσεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν, ἵνα μνηθῆ εἰς τὴν πυθαγόρειον φιλοσοφίαν. Ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Σικελίαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου

τοῦ πρεσβυτέρου καὶ μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου διὰ δευτέραν φορὰν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Διονυσίου τοῦ νεωτέρου. Εἰς τὰς πρὸς Σικελίαν ταύτας ἀποδημίας του ὤθησε τὸν φιλόσοφον ἢ ἐλπίς, ὅτι ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν τυράννων θὰ κατώρθωνε νὰ πραγματώσῃ τὸ πολιτικὸν αὐτοῦ ἰδανικόν, τὴν ὀργάνωσιν δηλ. πολιτείας ὑπὸ ἀρχοντα ἐμφορούμενον σωφροσύνης καὶ φιλοσοφικοῦ πνεύματος. Ἐν τῇ ἀποδοκίᾳ του ταύτας διεψεύσθη ὁ Πλάτων. Κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀποδημίας ἦλθεν εἰς ὀξὺν πρὸς τοὺς τυράννους. Καὶ ὑπὸ μὲν τοῦ πρεσβυτέρου παρεδόθη εἰς τὸν Σπαρτιάτην Πόλλιν καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ πωληθῇ ὡς δοῦλος ἐν Αἰγίνῃ, ὑπὸ δὲ τοῦ νεωτέρου ἐξεδιώχθη ἐκ τῆς αὐλῆς. Ἐν τούτοις παρὰ τὰς περιπετείας ταύτας αἱ ἀποδημίαι τοῦ Πλάτωνος εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν ἀπέβησαν δι' αὐτὸν εὐεργετικαὶ ἀπὸ τῆς ἐπόψεως τῆς φιλοσοφικῆς τελειώσεως αὐτοῦ. Ἐκ τῆς ἀναστροφῆς δηλ. πρὸς τοὺς Πυθαγορείους ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἡ εὐκαιρία νὰ συμπληρώσῃ τὸ φιλοσοφικὸν του σύστημα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι καταφανὴς ἡ ἐπίδρασις τῆς διδασκαλίας τοῦ Πυθαγόρου ἰδίᾳ εἰς τὴν περὶ ψυχῆς καὶ ἀριθμῶν θεωρίαν.

Ἐπανελθὼν ὁ Πλάτων εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τὴν πρώτην εἰς Σικελίαν ἀποδημίαν (387 π. Χ.) ἔδρυσεν εἰς κατάφυτον χῶρον ἔξω τοῦ Διπύλου, τὴν Ἀκαδήμειαν (ΝΑ τοῦ Κολωνοῦ), φιλοσοφικὴν σχολήν, ἡ ὁποία ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς θέσεως ἐκλήθη καὶ αὐτὴ Ἀκαδήμεια. Ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ περιβάλλοντος τῆς σχολῆς ὁ Πλάτων ἀφωσιώθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν πολυπληθῶν μαθητῶν του καὶ τὴν συγγραφὴν καὶ ἐπεξεργασίαν τῶν ἔργων του, ἐκ τῶν ὁποίων μανθάνομεν τὸ φιλοσοφικὸν αὐτοῦ σύστημα.

Ὁγδοηκοντούτης τὴν ἡλικίαν καὶ διατηρῶν ὄλην τὴν ἀνθηρότητα τοῦ νοῦ ἀπέθανεν αἰφνιδίως τῷ 347 π. Χ. καὶ ἐτάφη παρὰ τὴν Ἀκαδήμειαν, τὴν ἀκριβῆ θέσιν τῆς ὁποίας ἀπεκάλυψεν ἐσχάτως διὰ συστηματικῶν ἀνασκαφῶν θερμοὺς λάτρης τοῦ πλατωνικοῦ πνεύματος, ὁ Ἕλληνας ὁμογενὴς Π. Ἀριστόφρων.

2. Συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος.

Γνήσια συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος σφύζονται μέχρις ἡμῶν 36, ὅλα, ἐκτὸς τῆς Ἀπολογίας, ἐν διαλογικῇ μορφῇ. Ἐξαιρέσει τῶν Νόμων εἰς ὄλους τοὺς διαλόγους τὴν συζήτησιν διευθύνει ὁ Σωκράτης, τοῦ ὁποίου τὴν διαλογικὴν διδασκαλίαν ἐμμύθη ὁ φιλόσοφος καὶ διδά-

σκων καὶ γράφων. Κατὰ τὴν συζήτησιν ταύτην ἐξευνῶνται ὅλα τὰ σοβαρὰ προβλήματα τοῦ πνευματικοῦ, ἠθικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀναπτύσσονται αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι τοῦ Πλάτωνος ὡς ἰδέαι αὐτοῦ τοῦ Σωκράτους.

Ἐκαστος τῶν διαλόγων ἐπιγράφεται ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ σπουδαιότερου μετὰ τὸν Σωκράτη ἐκ τῶν διαλεγομένων προσώπων, π.χ. Πρωταγόρας, Γοργίας, Φαίδων, Κρίτων κλπ.

3. Εἰσαγωγή εἰς τὴν Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους.

1. Τὰ πρὸ τῆς ἀπολογίας.

Ὁ Σωκράτης (469 - 399 π. Χ.), τοῦ ἑαυτοῦ τὴν αὐτοβιογραφίαν τρόπον τινὰ θὰ παρακολουθήσωμεν εἰς τὴν Ἀπολογία του, ἐκτὸς τῶν πολυπληθῶν θαυμαστῶν καὶ ἀφωσιμένων φίλων εἶχε καὶ ἐχθροὺς θανασίμους.

Τῷ 399 π. Χ. τρεῖς ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ὁ Μέλητος, νεαρὸς καὶ ἄσημος ποιητής, ὁ Ἄνυτος, βιομήχανος καὶ πολιτευόμενος, καὶ ὁ Λύκων, ἀδόκιμος δῆτωρ, ὑπέβαλον διὰ τοῦ Μελήτου γραφὴν, ἥτοι μήνυσιν, ἀσεβείας κατὰ τοῦ Σωκράτους. Τὸ αἰτιολογικὸν τῆς κατηγορίας ἦτο, ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν ἐπίστευεν εἰς τοὺς θεοὺς, τοὺς ὁποίους παρεδέχετο ἡ πολιτεία, καὶ ὅτι διέστρεφε τὴν ψυχὴν τῶν νεαρῶν μαθητῶν του καὶ ὠδήγει αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ὡς προσῆκον **τίμημα**, δηλαδή ποινή, διὰ τὸ καταγγελλόμενον ἀδικημα ὠρίζετο εἰς τὴν μήνυσιν ὁ θάνατος.

Ἡ **γραφὴ** τοῦ Μελήτου ἐπεδόθη κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἀττικῆς δικονομίας εἰς τὸν **ἄρχοντα βασιλέα** — ἓνα ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων —, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποίου ὑπήγοντο τὰ ἀδικήματα ἀσεβείας.

Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς καταγγελίας ἐκλήθησαν οἱ ἀντίδικοι ἐνώπιον τοῦ ἀρχοντος βασιλέως. Ἀφοῦ δ' ἀνεκοινώθη εἰς τὸν Σωκράτη ἡ κατηγορία, ὁ μὲν Μέλητος ἐβεβαίωσεν ἐνόρκως — **ἀντωμόσατο**, κατὰ τὸν δικανικὸν ὅρον — τὸ περιεχόμενον τῆς καταγγελίας, ὁ δὲ Σωκράτης ἐνόρκως ἐπίσης ἀπέκρουσε τὴν ἀποδιδομένην κατηγορίαν. Συγχρόνως ἐδήλωσαν καὶ οἱ δύο, ὁ Μέλητος, ὅτι θὰ παραστῆ εἰς τὸ δικαστήριον, διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν κατηγορίαν καὶ προφορικῶς, ὁ Σωκράτης, ὅτι

θὰ προσέλθη κατὰ τὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἵνα ἀπολογηθῆ.

Μετὰ ταῦτα ἡ ὑπόθεσις ἠκολούθησε τὴν κανονικὴν ὁδόν. Παρεπέμφθη δηλ. εἰς τὴν Ἑλιαίαν, τῆς ὁποίας ἐν τμήμα ἐκ 501 δικαστῶν ἔμελλε νὰ τὴν ἐκδικάσῃ.

Κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν δικάσιμον ὁ Σωκράτης, ἐλεύθερος μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, προσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον. Ἐφοῦ δὲ προηγήθησαν αἱ ἀπαραίτητοι διατυπώσεις καὶ οἱ κληρωθέντες δικασταὶ κατέλαβον τὰς ἔδρας των, πρῶτος ὁ Μέλητος ἔλαβε τὸν λόγον καὶ ἀνέπτυξε τὸ κατηγορητήριον. Μετ' αὐτὸν οἱ δύο ἄλλοι συγκατήγοροι Ἄνυτος καὶ Λύκων συνηγόρησαν ἢ ἐδευτερολόγησαν—ὅπως ἐλέγετο εἰς τὴν νομικὴν γλῶσσαν τῶν Ἀθηναίων περὶ ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐλάμβανον τὸν λόγον, διὰ νὰ συμπληρώσουν τὸ κατηγορητήριον. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς τὴν ἀρχικὴν ἔγγραφον κατηγορίαν προσέθεσεν ὁ Μέλητος διὰ ζωσῆς καὶ νέα στοιχεῖα. Ἰδιαιτέρως, φαίνεται, ἐτόνισεν, ὅτι ὁ Σωκράτης παρώτρυνε τοὺς νέους νὰ περιφρονοῦν τὸ καθεστῶς πολίτευμα καὶ ἐπὶ πλεόν, ὅτι δύο διεστραμμένοι φύσεις, ὁ Ἀλκιβιάδης καὶ ὁ Κριτίας, ὑπῆρξαν μαθηταὶ του. Συγχρόνως ὤρισεν ἐκ νέου τὴν ποινὴν, ἣ ὁποία κατὰ τὴν κρίσιν του ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῆ εἰς τὸν Σωκράτη, αὕτη δὲ ἦτο ὁ θάνατος.

Μετὰ ταῦτα ἐκλήθη ὁ Σωκράτης νὰ ἀπολογηθῆ. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῆ, ὅτι, καίτοι οἱ μαθηταὶ τοῦ φιλοσόφου εἶχον μεριμνήσει νὰ παρασκευάσουν εἰς αὐτὸν ἀπολογίαν διὰ δοκιμωτάτου λογογράφου, τοῦ Λυσίου, συντεταγμένην καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς δικανικῆς ἔητορείας, ὁ Σωκράτης ἠρνήθη νὰ τὴν χρησιμοποιήσῃ. Μὲ τὴν συνείδησιν ἥρεμον ἐδήλωσεν, ὅτι τὴν ἀπολογίαν του παρεσκεύαζεν ὁ ἴδιος διὰ βίου πρῶτων ἀείποτε τὸ ἀγαθόν.

2. Ἡ ἀπολογία.

Ἡ ἀπολογία τοῦ Σωκράτους, ὅπως συνέθεσε καὶ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ Πλάτων, διαίρεται εἰς τρία μέρη. Τὸ πρῶτον (κεφ. 1-24) ἀποτελεῖ τὴν κυρίως ἀπολογίαν, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Σωκράτης ἀνατρέπει μίαν πρὸς μίαν τὰς κατηγορίας τῶν ἀντιδίκων του. Τὸ δεύτερον (κεφ. 25-28) περιέχει τὰς ἀντιπροτάσεις τοῦ Σωκράτους περὶ τῆς ἐπιβλητέας εἰς αὐτὸν ποινῆς μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου διὰ ψηφοφορίας, ὅτι θεωρεῖ αὐτὸν ἔνοχον τῆς ἀποδιδομένης κατηγορίας.

Τὸ τρίτον τέλος (κεφ. 29-33), τὸ ὁποῖον ἐλέχθη μετὰ τὴν δευτέραν ψηφοφορίαν τοῦ δικαστηρίου, δι' ἧς ἐπεβλήθη εἰς τὸν Σωκράτη ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου, εἶναι προσλαλιά πρὸς τοὺς καταδικάσαντας καὶ ἀθρόωσαντας αὐτὸν δικαστάς.

4. Εἰσαγωγή εἰς τὸν Πλάτωνος Κρίτωνα.

Αἱ θανατικαὶ ποιναὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξετελοῦντο ἀμέσως. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως τοῦ Σωκράτους ἡ ἐκτέλεσις τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀνεβλήθη ἔκ τυχαίου περιστατικοῦ. Τὴν προηγουμένην τῆς δίκης συνέβη νὰ εἶναι ἕτοιμον πρὸς ἀπόπλουν διὰ τὴν Δῆλον τὸ ἱερὸν πλοῖον τῶν Ἀθηναίων. Θὰ μετέφερεν ἐκεῖ τὴν ἐπίσημον ἀντιπροσωπίαν τῆς πόλεως, τοὺς θεωροῦς, διὰ νὰ παρακολουθήσουν τὰς μεγάλας ἐορτὰς τῶν γενεθλίων τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, αἱ ὁποῖαι ἐτελοῦντο κατὰ μῆνα Μάιον. Συμφώνως ὅμως πρὸς παλαιὰν συνήθειαν, ἔφ' ὅσον χρόνον διήρκει ἡ θεωρία, δὲν ἐπιτρέπετο νὰ ἐκτελεσθῇ θανατικὴ ποινὴ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἵνα μὴ μολυνθῇ ἡ πόλις. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Σωκράτης ἐνεκλείσθη εἰς τὰς φυλακὰς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ πλοίου.

Ἀλλὰ τὸ πλοῖον λόγῳ τρικυμίας ἐβράδυνε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ μαθηταὶ καὶ φίλοι τοῦ Σωκράτους συνήρχοντο καθ' ἑκάστην εἰς τὸ δεσμοτήριον καὶ συνεζήτουν μετ' αὐτοῦ, ὅπως καὶ πρότερον. Εἷς ἐκ τῶν φίλων του τούτων ἦτο καὶ ὁ γνωστὸς ἤδη εἰς ἡμᾶς (Ἀπολογ. κεφ. 22 καὶ 28) Κρίτων, πλούσιος Ἀθηναῖος, συνηλικιώτης καὶ συνδημότης τοῦ Σωκράτους. Ὁ Κρίτων λοιπὸν οὗτος καὶ προηγουμένως εἶχε προτρέψει κατ' ἐπανάληψιν τὸν Σωκράτη νὰ δραπετεύσῃ καὶ τώρα, ὅτε ἔμαθεν, ὅτι μετὰ μίαν ἢ δύο ἡμέρας τὸ πλοῖον θὰ φθάσῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἔσπευσεν ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὸ δεσμοτήριον, διὰ νὰ ἐπαναλάβῃ ἐντονώτερον τὴν πρότασίν του. Κατὰ τὴν νυκτερινὴν αὐτὴν συνάντησιν διεξάγεται ὁ παρῶν διάλογος, τὸν ὁποῖον ἐξελεθὼν ὁ Κρίτων διηγεῖται εἰς τοὺς συνηθροισμένους καὶ ἀναμένοντας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νέας ἀποπέρας του μαθητάς. Τὴν διήγησιν ταύτην τοῦ Κρίτωνος λαβὼν ὡς ὑπόθεσιν ὁ Πλάτων συνέθεσε τὸν ὁμώνυμον διάλογον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀναπτύσσονται ὑψίστης σημασίας ἠθικαὶ καὶ πατριωτικαὶ ἰδέαι.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

(Ἑθικός)

1. Ὅτι μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν, οὐκ οἶδα· ἐγὼ δ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ὀλίγου ἐμαυτοῦ ἐπελαθόμην· οὕτω πιθανῶς ἔλεγον. καί τοι ἀληθές γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν εἰρήκασι. μάλιστα δὲ αὐτῶν ἐν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν, ὧν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον, ὡς χρὴ ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι, μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε ὡς δεινοῦ ὄντος λέγειν· τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνθῆναι, ὅτι αὐτίκα ὑπ' ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὴν μηδ' ὀπωστιοῦν φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀναισχυντότατον εἶναι, εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν οὗτοι λέγειν τὸν τάληθῆ λέγοντα· εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, ὁμολογοίην ἂν ἔγωγε οὐ κατὰ τούτους εἶναι ῥήτωρ. οὗτοι μὲν οὖν, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, ἢ τι ἢ οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν· ὑμεῖς δ' ἐμοῦ ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀληθειαν. οὐ μέντοι μὰ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημένους γε λόγους, ὥσπερ οἱ τούτων, ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασιν οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰκῆ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι· πιστεύω γὰρ δίκαια εἶναι ἃ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλως· οὐδὲ γὰρ ἂν δήπου πρέποι, ὦ ἄνδρες, τῆδε τῆ ἡλικίας ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι· καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι· ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπολογουμένου, δι' ὧν περ εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα ὑμῶν πολλοὶ ἀκηκόασιν, καὶ ἄλλοθι, μήτε θαυμάζειν μήτε θορυβεῖν τούτου ἕνεκα. ἔχει γὰρ οὕτωσί· νυν

ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη γεγονῶς ἑβδομήκοντα· ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέξεως· ὥσπερ οὖν ἄν, εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον ὦν, ξυνεγιγνώσκατε δήπου ἄν μοι, εἰ ἐν ἐκεῖνῃ τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ ἔλεγον, ἐν οἷσπερ ἔτεθράμμην, καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι δίκαιον, ὥς γέ μοι δοκῶ, τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως ἔαν· ἴσως μὲν γὰρ χείρων, ἴσως δὲ βελτίων ἄν εἴη· αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω ἢ μὴ· δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετή, ῥήτορος δὲ τάληθῆ λέγειν.

2. Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα καὶ τοὺς πρώτους κατηγοροὺς, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερα καὶ τοὺς ὑστέρους. ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγόνασι πρὸς ὑμᾶς καὶ πάλαι πολλὰ ἤδη ἔτη καὶ οὐδὲν ἀληθές λέγοντες, οὓς ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς· ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι, ὃ ἄνδρες, οἱ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες ἐπειθόν τε καὶ κατηγοροῦν ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθές, ὡς ἔστι τις Σωκράτης σοφὸς ἀνὴρ, τά τε μετέωρα φροντιστὴς καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ἅπαντα ἀνεζητηκῶς καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποίῳν· οὗτοι, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἱ ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες, οἱ δεινοὶ εἰσὶ μου κατήγοροι· οἱ γὰρ ἀκούοντες ἠγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτά εἰσιν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ καὶ πολὺν χρόνον ἤδη κατηγορηκότες, ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ἣ ἄν μάλιστα ἐπιστεύσατε παῖδες ὄντες, ἔνιοι δ' ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός. ὃ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἷόν τε αὐτῶν εἰδέναί καὶ εἰπεῖν, πλὴν εἴ τις κωμφοδοιοὺς τυγχάνει ὦν· ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον, οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ πεπεισμένοι ἄλλους πείθοντες, οὗτοι πάντων ἀπορώτατοί εἰσιν· οὐδὲ

γὰρ ἀναβιβάσασθαι οἷόν τ' ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδ' ἐλέγξαι οὐδένα, ἀλλ' ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενον τε καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου. ἀξιώσατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, διττούς μου τοὺς κατηγοροὺς γεγονέναι, ἐτέρους μὲν τοὺς ἄρτι κατηγορήσαντας, ἐτέρους δὲ τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ λέγω· καὶ οἰήθητε δεῖν πρὸς ἐκείνους πρῶτόν με ἀπολογήσασθαι· καὶ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἠκούσατε κατηγορούντων καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστερον. εἶεν· ἀπολογητέον δὴ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπιχειρητέον ὑμῶν ἐξελέσθαι τὴν διαβολήν, ἣν ὑμεῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ ἔσχετε, ταύτην ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ. βουλοίμην μὲν οὖν ἂν τοῦτο οὕτως γενέσθαι, εἴ τι ἄμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί, καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον· οἶμαι δὲ αὐτὸ χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει, οἷόν ἐστιν ὅμως τοῦτο μὲν ἴτω ὅπη τῷ θεῷ φίλον, τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον.

3. Ἀναλάβωμεν οὖν ἐξ ἀρχῆς, τίς ἡ κατηγορία ἐστίν, ἐξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ἣ δὴ καὶ πιστεύων Μέλητός με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην. εἶεν· τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥσπερ οὖν κατηγορῶν τὴν ἀντωμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν· Σωκράτης ἀδικεῖ καὶ περιεργάζεται τῶν τά τε ὑπὸ γῆς καὶ οὐράνια καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν καὶ ἄλλους τὰ αὐτὰ ταῦτα διδάσκων. τοιαύτη τίς ἐστὶ ταῦτα γὰρ ἐρωᾶτε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτη τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα, ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πέρι ἐπαῖω. καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴ τις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστιν, μή πως ἐγὼ ὑπὸ Μελήτου τοσαύτας δίκας φύγοιμι· ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστι. μάρτυρας δὲ αὐτοὺς

ὕμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι, καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν, ὅσοι ἐμοῦ πώποτε ἀκηκόατε διαλεγόμενου· πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοὶ εἰσιν· φράζετε οὖν ἀλλήλοις, εἰ πώποτε ἢ μικρὸν ἢ μέγα ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγόμενου· καὶ ἐκ τούτων γνώσεσθε, ὅτι τοιαῦτ' ἐστὶ καὶ τᾶλλα περὶ ἐμοῦ, ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν.

4. Ἀλλὰ γὰρ οὔτε τούτων οὐδέν ἐστιν, οὐδέ γ' εἰ τινος ἀκηκόατε, ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα πράττομαι, οὐδὲ τοῦτο ἀληθές. ἐπεὶ καὶ τοῦτό γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴ τις οἶός τ' εἴη παιδεύειν ἀνθρώπους ὥσπερ Γοργίας τε ὁ Λεοντῖνος καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἰππίας ὁ Ἥλειος. τούτων γὰρ ἕκαστος, ὃ ἄνδρες, οἶός τ' ἐστὶν ἰὼν εἰς ἐκάστην τῶν πόλεων τοὺς νέους, οἷς ἕξεσσι τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προῖκα ξυνεῖναι ἢ ἂν βούλωνται, τούτους πείθουσι, τὰς ἐκείνων ξυνουσίας ἀπολιπόντας, σφίσι ξυνεῖναι χρήματα δίδοντας καὶ χάριν προσειδέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνὴρ ἐστὶ Πάριος ἐνθάδε σοφός, ὃν ἐγὼ ἠσθόμην ἐπιδημοῦντα. ἔτυχον γὰρ προσελθὼν ἀνδρὶ, ὃς τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλειῶ ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλία τῷ Ἰππονίκου· τοῦτον οὖν ἀνηρόμην—ἐστὸν γὰρ αὐτῷ δύο υἱέε—ᾧ Καλλία, ἣν δ' ἐγὼ, εἰ μὲν σου τῷ υἱέε πῶλω ἢ μόσχῳ ἐγενέσθην, εἴχομεν ἂν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι, ὃς ἔμελλεν αὐτῷ καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ποιήσειν τὴν προσήκουσαν ἀρετὴν· ἣν δ' ἂν οὗτος ἢ τῶν ἱππικῶν τις ἢ τῶν γεωργικῶν· νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπῳ ἐστόν, τίνα αὐτοῖν ἐν νῷ ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύτης ἀρετῆς, τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμων ἐστίν; οἶμαι γὰρ σε ἐσχέφθαι διὰ τὴν τῶν υἱέων κτῆσιν. ἔστι τις, ἔφην ἐγὼ, ἢ οὐ; ᾧ πάνυ γε, ἣ δ' ὅς. τίς, ἣν δ' ἐγὼ, καὶ ποδαπός, καὶ πόσου διδάσκει; Ἐϋθηνοσ, ἔφην, ᾧ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μνῶν. καὶ ἐγὼ τὸν Εϋθηνον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχει ταύτην τὴν τέχνην καὶ οὕτως

ἐμμελῶς διδάσκει. ἐγὼ οὖν καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμεν τε καὶ ἡβρυνόμεν ἄν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα· ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

5. Ὑπολάβοι ἄν οὖν τις ὑμῶν ἴσως· ἀλλ', ὦ Σώκρατες, τὸ σὸν τί ἐστι πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαί σοι αὗται γεγόνασιν; οὐ γὰρ δῆπου σοῦ γε οὐδὲν τῶν ἄλλων περιττότερον πραγματευομένου ἔπειτα τοσαύτη φήμη τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μή τι ἔπραττες ἄλλοῖον ἢ οἱ πολλοί· λέγε οὖν ἡμῖν, τί ἐστιν, ἵνα μὴ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν· ταυτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν ὁ λέγων, κἀγὼ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδείξαι, τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο, ὃ ἐμοὶ πεποίηκε τό τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν. ἀκούετε δῆ. καὶ ἴσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παίζειν, εὐ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἄλλ' ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα. ποίαν δὲ σοφίαν ταύτην; ἥπερ ἐστὶν ἴσως ἀνθρωπίνη σοφία. τῷ ὄντι γὰρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός. οὗτοι δὲ τάχ' ἄν, οὓς ἄρτι ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ κατ' ἀνθρώπον σοφίαν σοφοὶ εἶεν, ἢ οὐκ ἔχω, τί λέγω· οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίσταμαι, ἀλλ' ὅστις φησὶ ψεύδεται τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει. καὶ μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε, μηδὲ ἄν δόξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν· οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν ἄν λέγω, ἀλλ' εἰς ἀξιοχρεῶν ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ ἐμῆς, εἰ δὴ τίς ἐστὶ σοφία καὶ οἷα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε πού. οὗτος ἐμὸς τε ἑταῖρος ἦν ἐκ νέου καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἑταῖρός τε καὶ ξυνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην καὶ μεθ' ὑμῶν κατήλθε. καὶ ἴστε δῆ, οἷος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὃ τι ὀρμήσειε. καὶ δὴ ποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι καί, ὅπερ λέγω, μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες· ἤρετο γὰρ δῆ, εἴ τις ἐμοῦ εἶη σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφώτερον

εἶναι· καὶ τούτων περὶ ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ οὕτως μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτηκε.

6. Σκέψασθε δέ, ὧν ἕνεκα ταῦτα λέγω· μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονε. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας ἐνεθυμούμην οὕτως· τί ποτε λέγει ὁ θεός, καὶ τί ποτε αἰνίσσεται; ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοίδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὢν. τί οὖν ποτε λέγει φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γὰρ δήπου ψεύδεται γε· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρουν, τί ποτε λέγει. ἔπειτα μόγις πάνυ ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἦλθον ἐπὶ τινὰ τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, ὡς ἐνταῦθα, εἴπερ που, ἐλέγξων τὸ μαντεῖον καὶ ἀποφανῶν τῷ χρησμῷ, ὅτι οὕτως ἐμοῦ σοφώτερός ἐστι, σὺ δ' ἐμὲ ἔφησθα. διασκοπῶν οὖν τοῦτον — ὀνόματι γὰρ οὐδὲν δέομαι λέγειν, ἦν δέ τις τῶν πολιτικῶν, πρὸς ὃν ἐγὼ σκοπῶν τοιοῦτόν τι ἔπαθον, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, — καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα ἑαυτῷ, εἶναι δ' οὐκ ἄπειτα ἐπειρώμην αὐτῷ δεικνύναι, ὅτι οἷοιτο μὲν εἶναι σοφός, εἶη δ' οὐκ. ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηχθόμην καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων. πρὸς ἑμαυτὸν δ' οὖν ἀπιὼν ἐλογιζόμην, ὅτι τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι· κινδυνεύει μὲν γὰρ ἡμῶν οὐδέτερος οὐδὲν καλὸν κάγαθὸν εἰδέναι, ἀλλ' οὗτος μὲν οἶεταί τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς, ἐγὼ δέ, ὥσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι. ἔοικα γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ σοφώτερος εἶναι, ὅτι, ἂ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι. ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον ἢ α τῶν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι, καὶ μοι ταῦτα ταῦτα ἔδοξε· καὶ ἐνταῦθα κάκεινῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀπηχθόμην.

7. Μετὰ ταῦτ' οὖν ἤδη ἐφεξῆς ἦα, αἰσθανόμενος μὲν καὶ λυπούμενος καὶ δεδιώς ὅτι ἀπηχθάνομην, ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἐδόκει εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου ποιῆσθαι· ἰτέον οὖν

σκοποῦντι τὸν χρησμόν, τί λέγει, ἐπὶ ἅπαντας τοὺς τι δοκοῦν-
 τας εἰδέναι. καὶ νῆ τὸν κύνα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, —δεῖ γὰρ
 πρὸς ὑμᾶς τάληθῆ λέγειν — ἦ μὴν ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον· οἱ
 μὲν μάλιστα εὐδοκιοῦντες ἔδοξάν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλεί-
 στου ἐνδεεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν, ἄλλοι δὲ δοκοῦντες
 φραυλότεροι ἐπεικίστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν.
 δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδειξαι ὥσπερ πόνους τινὰς πο-
 νοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἡ μαντεία γένοιτο. μετὰ γὰρ
 τοὺς πολιτικούς ἦα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς τοὺς τε τῶν τραγωδιῶν
 καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων καὶ τοὺς ἄλλους ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐ-
 τοφώρῳ καταληψόμενος ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα.
 ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἃ μοι ἔδόκει μάλιστα
 πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτούς, τί λέγοιεν, ἴν'
 ἅμα τι καὶ μαθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἰ-
 πεῖν, ὦ ἄνδρες, τάληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον· ὡς ἔπος γὰρ εἰπεῖν,
 ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν
 αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνω οὖν καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν
 ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφία ποιοῖεν, ἢ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει
 τινὶ καὶ ἐνθουσιάζοντες, ὥσπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ χρη-
 σμφοδοί· καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλά, ἴσασι
 δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι. τοιοῦτόν τί μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ
 οἱ ποιηταὶ πεπονθότες· καὶ ἅμα ἡσθόμην αὐτῶν διὰ τὴν
 ποίησιν οἰομένων καὶ τἄλλα σοφωτάτων εἶναι ἀνθρώπων,
 ἃ οὐκ ἦσαν. ἀπῆα οὖν καὶ ἐντεῦθεν τῷ αὐτῷ οἰόμενος πε-
 ριγεγονέναι, ᾧπερ καὶ τῶν πολιτικῶν.

8. Τελευτῶν οὖν ἐπὶ τοὺς χειροτέχνας ἦα· ἐμαυτῷ γὰρ
 ξυνήδη οὐδὲν ἐπισταμένῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τούτους δέ γ' ἦδη,
 ὅτι εὐρήσοιμι πολλὰ καὶ καλά ἐπισταμένους· καὶ τούτου
 μὲν οὐκ ἐψεύσθην, ἀλλ' ἠπίσταντο ἃ ἐγὼ οὐκ ἠπιστάμην,
 καὶ μου ταύτη σοφώτεροι ἦσαν. ἀλλ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 ταῦτό μοι ἔδοξαν ἔχειν ἀμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ ποιηταί, καὶ

οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοί· διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι ἕκαστος ἡξίου καὶ τᾶλλα τὰ μέγιστα σοφώτατος εἶναι, καὶ αὐτῶν αὕτη ἢ πλημμύελια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέκρουπεν· ὥστ' ἐμὲ ἐμαυτὸν ἀνερωτῶν ὑπὲρ τοῦ χρησιμοῦ, πότερα δεξαίμην ἂν οὕτως, ὥσπερ ἔχω, ἔχειν, μήτε τί σοφὸς ὢν τὴν ἐκείνων σοφίαν μήτε ἀμαθὴς τὴν ἀμαθίαν, ἢ ἀμφοτέρω, ἃ ἐκεῖνοι ἔχουσιν, ἔχειν· ἀπεκρινάμην οὖν ἐμαυτῷ καὶ τῷ χρησιμῷ, ὅτι μοι λυσιτελοῖ, ὥσπερ ἔχω, ἔχειν.

9. Ἐκ ταυτησὶ δὴ τῆς ἐξετάσεως, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλαὶ μὲν ἀπέχθεται μοι γεγονάσι καὶ οἶαι χαλεπώταται καὶ βαρύτεραι, ὥστε πολλὰς διαβολὰς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι, ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι, σοφὸς εἶναι· οἴονται γὰρ με ἕκαστοτε οἱ παρόντες ταῦτα αὐτὸν εἶναι σοφόν, ἃ ἂν ἄλλον ἐξελέγξω. τὸ δὲ κινδυνεύει, ᾧ ἄνδρες, τῷ ὄντι ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησιμῷ τούτῳ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἢ ἀνθρωπίνῃ σοφίᾳ ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶ καὶ οὐδενός· καὶ φαίνεται τοῦτ' οὐ λέγειν τὸν Σωκράτη, προσκεχρησθαι δὲ τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παράδειγμα ποιούμενος, ὥσπερ ἂν εἰ εἴποι, ὅτι οὗτος ὑμῶν, ᾧ ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν, ὅστις, ὥσπερ Σωκράτης, ἔγνωκεν, ὅτι οὐδενὸς ἀξίός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ πρὸς σοφίαν. ταῦτα οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιμῶν ζητῶ καὶ ἐρευνῶ κατὰ τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ ξένων ἂν τινὰ οἶμαι σοφὸν εἶναι· καὶ ἐπειδὴν μοι μὴ δοκῆ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι, ὅτι οὐκ ἔστι σοφός· καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ἀσχολίας οὔτε τι τῶν τῆς πόλεως πρᾶξιαι μοι σχολὴ γέγονεν ἀξίον λόγου οὔτε τῶν οἰκείων, ἀλλ' ἐν πενίᾳ μυρία εἰμὶ διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν.

10. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες, οἷς μάλιστα σχολή ἐστιν, οἱ τῶν πλουσιωτάτων, αὐτόματοι χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξεταζομένων τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται, εἶτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν·

κάπειτα, οἶμαι, εὐρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τι ἀνθρώπων, εἰδότες δὲ ὀλίγα ἢ οὐδέν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, ἀλλ' οὐχ αὐτοῖς, καὶ λέγουσιν, ὡς Σωκράτης τίς ἐστι μιαιώτατος καὶ διαφθείρει τοὺς νέους· καὶ ἐπειδὴν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ, ὅ τι ποιῶν καὶ ὅ τι διδάσκων, ἔχουσι μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν, ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ θεοὺς μὴ νομίζουσιν καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖν. τὰ γὰρ ἀληθῆ, οἶμαι, οὐκ ἂν ἐθέλοιεν λέγειν, ὅτι κατάδηλοι γίνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν. ἅτε οὖν, οἶμαι, φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοί, καὶ ξυντεταγμένως καὶ πιθανῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὄσα καὶ πάσαι καὶ σφοδρῶς διαβάλλοντες. ἐκ τούτων καὶ Μέλητός μοι ἐπέθετο καὶ Ἄνυτος καὶ Λύκων, Μέλητος μὲν ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχθόμενος, Ἄνυτος δὲ ὑπὲρ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν, Λύκων δὲ ὑπὲρ τῶν ῥητόρων. ὥστε, ὅπερ ἀρχόμενος ἐγὼ ἔλεγον, θαυμάζοιμ' ἂν, εἰ οἷός τ' εἶην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν διαβολὴν ἐξελέσθαι ἐν οὕτως ὀλίγῳ χρόνῳ οὕτω πολλὴν γεγонуῖαν. ταῦτ' ἐστὶν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τάληθῆ, καὶ ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν ἀποκρουσάμενος ἐγὼ λέγω οὐδ' ὑποστειλάμενος, καίτοι οἶδα σχεδόν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι· ὁ καὶ τεκμήριον, ὅτι ἀληθῆ λέγω καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολὴ ἢ ἐμῆ καὶ τὰ αἷτια ταῦτά ἐστιν καὶ ἕάντε νῦν ἕάντε αὐθις ζητήσητε ταῦτα, οὕτως εὐρήσετε.

11. Περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρώτοί μου κατήγοροι κατηγόρου, αὕτη ἔστω ἱκανὴ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς· πρὸς δὲ Μέλητον τὸν ἀγαθὸν τε καὶ φιλόπολι, ὡς φησι, καὶ τοὺς ὑστέρους μετὰ ταῦτα πειράσομαι ἀπολογεῖσθαι. αὐθις γὰρ δῆ,

ὡσπερ ἐτέρων τούτων ὄντων κατηγορῶν, λάβωμεν αὖ τὴν τούτων ἀντωμοσίαν· ἔχει δέ πως ὧδε· Σωκράτη φησὶν ἀδικεῖν τοὺς τε νέους διαφθείροντα καὶ θεοὺς οὕς ἡ πόλις νομίζει οὐ νομίζοντα, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά. τὸ μὲν δὴ ἐγκλημα τοιοῦτόν ἐστιν· τούτου δὲ τοῦ ἐγκλήματος ἐν ἑκαστὸν ἐξετάσωμεν. φησὶ γὰρ δὴ τοὺς νέους ἀδικεῖν με διαφθείροντα. ἐγὼ δὲ γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν φημι Μέλητον, ὅτι σπουδῇ χαριεντίζεται, ῥαδίως εἰς ἀγῶνα καθιστὰς ἀνθρώπους, περὶ πραγμάτων προσποιοῦμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι, ὧν οὐδὲν τούτῳ πρόποτε ἐμέλησεν· ὡς δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδειξάι.

12. Καί μοι δεῦρο, ὦ Μέλητε, εἰπέ· ἄλλο τι ἢ περὶ πολλοῦ ποιεῖ, ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; «ἐγώ γε». ἴθι δὴ νῦν εἰπέ τούτοις, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ· δήλον γὰρ ὅτι οἴσθαι, μέλον γέ σοι. τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἐξευρών, ὡς φῆς, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοῖσι καὶ κατηγορεῖς· τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα ἴθι εἰπέ καὶ μήνυσον αὐτοῖς, τίς ἐστιν. ὄρα, ὦ Μέλητε, ὅτι σιγᾶς καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρόν σοι δοκεῖ εἶναι καὶ ἱκανὸν τεκμήριον οὗ δὴ ἐγὼ λέγω, ὅτι σοι οὐδὲν μεμέληκεν; ἀλλ' εἰπέ, ὦ γαθέ, τίς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ; «οἱ νόμοι». ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἀνθρώπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο οἶδε, τοὺς νόμους. «οὔτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δικασταί». πῶς λέγεις, ὦ Μέλητε; οἶδε τοὺς νέους παιδεύειν οἳοί τέ εἰσι καὶ βελτίους ποιοῦσι; «μάλιστα». πότερον ἅπαντες ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὐ; «ἅπαντες». εὖ γε νῆ τὴν Ἥραν λέγεις, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὠφελούντων. τί δὲ δὴ; οἶδε οἱ ἀκροαταὶ βελτίους ποιοῦσιν ἢ οὐ; «καὶ οὔτοι». τί δὲ οἱ βουλευταί; «καὶ οἱ βουλευταί». ἀλλ' ἄρα, ὦ Μέλητε, μὴ οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, οἱ ἐκκλησιασταί, διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κάκεινοι βελτίους ποιοῦσιν ἅπαντες; «κάκεινοι». πάντες ἄρα, ὡς ἔοικεν, Ἀθηναῖοι καλοὺς κάγαθοὺς ποιοῦσι

πλήν ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω· οὕτω λέγεις; «πάνυ σφόδρα ταῦτα λέγω». πολλήν γ' ἐμοῦ κατέγνωκας δυστυχίαν. καί μοι ἀπόκρισαι· ἢ καὶ περὶ ἵππους οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν; οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς πάντες ἄνθρωποι εἶναι, εἷς δέ τις ὁ διαφθείρων; ἢ τοῦναντίον τούτου πᾶν εἷς μὲν τις ὁ βελτίους οἷός τ' ὄν ποιεῖν ἢ πάνυ ὀλίγοι, οἱ ἵππικοί, οἱ δὲ πολλοί, ἐάνπερ ξυνῶσι καὶ χρῶνται ἵπποις, διαφθείρουσιν; οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Μέλητε, καὶ περὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ζώων; πάντως δήπου ἐάντε σὺ καὶ Ἄνυτος οὐ φῆτε, ἐάντε φῆτε· πολλὴ γὰρ ἂν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἷς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δ' ἄλλοι ὠφελούσιν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Μέλητε, ἱκανῶς ἐπιδείκνυσαι, ὅτι οὐδεπώποτε ἐφρόντισας τῶν νέων, καὶ σαφῶς ἀποφαίνεις τὴν σαυτοῦ ἀμέλειαν, ὅτι οὐδέν σοι μεμέληκε περὶ ὧν ἐμὲ εἰσάγεις.

13. Ἔτι δὲ ἡμῖν εἰπέ, ὦ πρὸς Διὸς Μέλητε, πότερόν ἐστιν οἰκεῖν ἄμεινον ἐν πολίταις χρηστοῖς ἢ πονηροῖς; ὦ τᾶν, ἀπόκρισαι· οὐδέν γάρ τοι χαλεπὸν ἐρωτῶ· οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ κακόν τι ἐργάζονται τοὺς αἰεὶ ἐγγυτάτω ἑαυτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι; «πάνυ γε». ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ὑπὸ τῶν ξυνόντων βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; ἀποκρίνου, ὦ ἀγαθέ· καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; «οὐ δῆτα». φέρε δὴ, πότερον ἐμὲ εἰσάγεις δεῦρο ὡς διαφθείροντα τοὺς νεωτέρους καὶ πονηροτέρους ποιοῦντα ἐκόντα ἢ ἄκοντα; «ἐκόντα ἔγωγε». τί δῆτα, ὦ Μέλητε; τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σοφώτερος εἶ τηλικούτου ὄντος τηλικόσδε ὄν, ὥστε σὺ μὲν ἔγνωκας, ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακόν τι ἐργάζονται αἰεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθόν, ἐγὼ δὲ δὴ εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἦκω, ὥστε καὶ τοῦτ' ἀγνοῶ, ὅτι, ἐάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακόν τι λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ὥστε τοῦτο τὸ τοσοῦτον κακὸν ἐκῶν

ποιῶ, ὡς φῆς σύ; ταῦτα ἐγώ σοι οὐ πείθομαι, ὦ Μέλητε, οἶμαι δὲ οὐδὲ ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλ' ἢ οὐ διαφθείρω ἢ, εἰ διαφθείρω, ἄκων, ὥστε σύ γε κατ' ἀμφοτέρα ψεύδει. εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ ἀκουσίων ἀμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἐστίν, ἀλλὰ ἰδίᾳ λαβόντα διδάσκειν καὶ νουθετεῖν· δῆλον γὰρ ὅτι, ἐὰν μάθω, παύσομαι ὃ γε ἄκων ποιῶ· σὺ δὲ ξυγγενέσθαι μὲν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες καὶ οὐκ ἠθέλησας, δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οἱ νόμος ἐστίν εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως.

14. Ἄλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν δῆλον ἤδη ἐστίν, ὃ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι Μελήτω τούτων οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πρόποτε ἐμέλησεν. ὅμως δὲ δὴ λέγε ἡμῖν, πῶς μὲ φῆς διαφθεῖρειν, ὦ Μέλητε, τοὺς νεωτέρους; ἢ δῆλον δὴ ὅτι κατὰ τὴν γραφήν, ἣν ἐγράψω, θεοὺς διδάσκοντα μὴ νομίζειν, οὓς ἢ πόλις νομίζει, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά; οὐ ταῦτα λέγεις, ὅτι διδάσκων διαφθείρω; «πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω». πρὸς αὐτῶν τοίνυν, ὦ Μέλητε, τούτων τῶν θεῶν, ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστίν, εἰπὲ ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσιν τουτοισί. ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι μαθεῖν, πρότερον λέγεις διδάσκειν με νομίζειν εἶναι τινὰς θεοὺς, καὶ αὐτὸς ἄρα νομίζω εἶναι θεοὺς, καὶ οὐκ εἰμὶ τὸ παράπαν ἄθεος οὐδὲ ταύτη ἀδικῶ, οὐ μέντοι οὔσπερ γε ἢ πόλις, ἀλλὰ ἐτέρους, καὶ τοῦτ' ἐστίν, ὃ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἐτέρους· ἢ παντάπασί με φῆς οὔτε αὐτὸν νομίζειν θεοὺς τοὺς τε ἄλλους ταῦτα διδάσκειν; «ταῦτα λέγω, ὡς τὸ παράπαν οὐ νομίζεις θεοὺς». ὦ θαυμάσιε Μέλητε, ἵνα τί ταῦτα λέγεις; οὐδὲ ἥλιον οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω θεοὺς εἶναι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; «μὰ Δί', ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι, τὴν δὲ σελήνην γῆν». Ἀναξαγόρου οἶε κατηγορεῖν, ὦ φίλε Μέλητε, καὶ οὕτω καταφρονεῖς τῶνδε καὶ οἶε αὐτοὺς ἀπείρους γραμμάτων εἶναι, ὥστε

οὐκ εἰδέναι, ὅτι τὰ Ἀναξαγόρου βιβλία τοῦ Κλαζομενίου γέμει τούτων τῶν λόγων; καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα παρ' ἐμοῦ μανθάνουσιν, ἃ ἔξεστιν ἐνίοτε, εἰ πάνυ πολλοῦ, δραχμῆς ἐκ τῆς ὀρχήστρας πριαμένοις Σωκράτους καταγελαῖν, ἐὰν προσποιῆται ἑαυτοῦ εἶναι, ἄλλως τε καὶ οὕτως ἄτοπα ὄντα; ἀλλ', ὦ πρὸς Διός, οὕτωςί σοι δοκῶ οὐδένα νομίζειν θεὸν εἶναι; «οὐ μέντοι μὰ Δία οὐδ' ὀπωστιοῦν». ἄπιστός γ' εἶ, ὦ Μέλητε, καὶ ταῦτα μέντοι, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς, σαυτῶ. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ οὕτωςί, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνυ εἶναι ὑβριστῆς καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν ταύτην ὑβρίζει τινὶ καὶ ἀκολασία καὶ νεότητι γράψασθαι. ἔοικε γὰρ ὥσπερ αἰνιγμα ξυντιθέντι διαπειρωμένῳ· «ἄρα γνώσεται Σωκράτης ὁ σοφὸς δὴ ἐμοῦ χαριεντιζομένου καὶ ἐναντί' ἐμαυτῶ λέγοντος, ἢ ἔξαπατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀκούοντας;» οὗτος γὰρ ἐμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία λέγειν αὐτὸς ἑαυτῶ ἐν τῇ γραφῇ, ὥσπερ ἂν εἰ εἴποι· ἀδικεῖ Σωκράτης θεοῦς οὐ νομίζων, ἀλλὰ θεοῦς νομίζων. καίτοι τοῦτό ἐστι παίζοντος.

15. Ξυνηπισκέψασθε δὴ, ὦ ἄνδρες, ἣ μοι φαίνεται ταῦτα λέγειν· σὺ δὲ ἡμῖν ἀποκρίναι, ὦ Μέλητε· ὑμεῖς δέ, ὅπερ κατ' ἀρχὰς ὑμᾶς παρητησάμην, μέμνησθέ μοι μὴ θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῶ εἰωθότι τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι. ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων, ὦ Μέλητε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει πράγματ' εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀποκρινέσθω, ὦ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβεῖτω· ἔσθ' ὅστις ἵππους μὲν οὐ νομίζει, ἵππικὰ δὲ πράγματα; οὐκ ἔστιν, ὦ ἄριστε, ἀνδρῶν· εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνεσθαι, ἐγὼ σοὶ λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοισί. ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ γε ἀποκρίναι. ἔσθ' ὅστις δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματ' εἶναι, δαίμονας δὲ οὐ νομίζει; «οὐκ ἔστιν». ὡς ὠνησας, ὅτι μόγις ἀπεκρίνω ὑπὸ τουτωνὶ ἀναγκαζόμενος. οὐκοῦν δαιμόνια μὲν φῆς με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καινὰ εἴτε παλαιά· ἀλλ' οὖν δαιμόνιά γε νομίζω κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ ταῦτα καὶ

διωμόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ· εἰ δὲ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαίμονας δῆπου πολλὴ ἀνάγκη νομίζειν μέ ἐστιν· οὐχ οὕτως ἔχει; ἔχει δὴ· τίθημι γάρ σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἀποκρίνει. τοὺς δὲ δαίμονας οὐχὶ ἤτοι θεοὺς γε ἠγοῦμεθα ἢ θεῶν παῖδας; φῆς ἢ οὐ. «πάνυ γε». οὐκοῦν εἴπερ δαίμονας ἠγοῦμαι, ὡς σὺ φῆς, εἰ μὲν θεοὶ τινές εἰσιν οἱ δαίμονες, τοῦτ' ἂν εἴη, ὃ ἐγὼ φημί σε αἰνίττεσθαι καὶ χαριεντίζεσθαι, θεοὺς οὐχ ἠγοῦμενον φάναι ἐμὲ θεοὺς αὐτῶν ἠγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδὴ περ γε δαίμονας ἠγοῦμαι· εἰ δ' αὖ οἱ δαίμονες θεῶν παῖδες εἰσι νόθοι τινές ἢ ἐκ νυμφῶν ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων, ὧν δὴ καὶ λέγονται, τίς ἂν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἠγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ μὴ; ὁμοίως γὰρ ἄτοπον εἶη, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππων μὲν παῖδας ἠγοῖτο καὶ ὄνων τοὺς ἡμιόνους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἠγοῖτο εἶναι. ἀλλ', ὦ Μέλητε, οὐκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα οὐχὶ ἀποπειρώμενος ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην ἢ ἀπορῶν ὅτι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα. ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἂν καὶ μικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων, ὡς οὐ τοῦ αὐτοῦ ἐστιν καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἠγεῖσθαι, καὶ αὐτῶν τοῦ αὐτοῦ μήτε δαίμονας μήτε θεοὺς μήτε ἥρωας, οὐδεμίαν μηχανὴν ἐστιν.

16. Ἄλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς μὲν ἐγὼ οὐκ ἀδικῶ κατὰ τὴν Μελήτου γραφὴν, οὐ πολλῆς μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολογίας, ἀλλὰ ἱκανὰ καὶ ταῦτα· ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλή μοι ἀπέχθεια γέγονε καὶ πρὸς πολλοὺς, εὖ ἴστε, ὅτι ἀληθὲς ἐστί. καὶ τοῦτ' ἐστίν, ὃ ἐμὲ αἰρήσει, ἐάνπερ αἰρή, οὐ Μέλητος οὐδὲ Ἄνυτος, ἀλλ' ἢ τῶν πολλῶν διαβολή τε καὶ φθόνος· ἃ δὴ πολλοὺς καὶ ἄλλους καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ἤρρηκεν, οἷμαι δὲ καὶ αἰρήσειν· οὐδὲν δὲ δεινόν, μὴ ἐν ἐμοὶ στή. ἴσως δ' ἂν οὖν εἴποι τις· «εἴτ' οὐκ αἰσχύνει, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν;» ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντεῖποιμι, ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἷοι δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι

τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, ὅταν πράττη, πότερον δίκαια ἢ ἀδίκαια πράττει, καὶ ἄνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα ἢ κακοῦ. φαῦλοι γὰρ ἂν τῷ γε σῶ λόγῳ εἶεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασιν, οἳ τε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός, ὅς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε παρὰ τὸ αἰσχροῦν τι ὑπομεῖναι, ὥστε ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἔκτορα ἀποκτεῖναι, θεὸς οὐσα, οὕτωςί πως, ὡς ἐγὼ οἶμαι· «ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἐταίρῳ τὸν φόνον, αὐτὸς ἀποθανεῖ· αὐτίκα γάρ τοι», φησί, «μεθ' Ἔκτορα πότιμος ἐτοῖμος». ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὀλιγόρησε, πολὺ δὲ μᾶλλον δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὢν καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, «αὐτίκα», φησί, «τεθναίνην δίκην ἐπιθεῖς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, ἄχθος ἀρούρης». μὴ αὐτὸν οἶει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· οὐδ' ἂν τις ἑαυτὸν τάξῃ ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι ἢ ὑπ' ἄρχοντος ταχθῆ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον μήτε θάνατον μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

17. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἶην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτε μὲν με οἱ ἄρχοντες ἔταπτον, οὓς ὑμεῖς εἴλεσθε ἄρχειν μου καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ καὶ ἐν Ἀμφιπόλει καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν, οὐδ' ἐκεῖνοι ἔταπτον, ἔμενον ὡσπερ καὶ ἄλλος τις καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν, τοῦ δὲ θεοῦ τάπτοντος, ὡς ἐγὼ φήθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν καὶ ἐξετάζοντα ἑμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους, ἐνταῦθα δὲ φοβηθεῖς ἢ θάνατον ἢ ἄλλο ὁτιοῦν πρᾶγμα λίποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν μὲντ' ἂν εἶη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἂν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι οὐ νομίζω θεοὺς εἶναι ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ καὶ δεδιῶς θάνατον καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι οὐκ

ὄν. τὸ γὰρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἅ οὐκ οἶδεν· οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὄν τῶν ἀγαθῶν, δεδίασι δ' ὡς εὖ εἰδότες, ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστὶ. καὶ τοῦτο πῶς· οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἢ ἐπονείδιστος, ἢ τοῦ οἶεσθαι εἰδέναι ἅ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰ δὴ τῷ σοφώτερός του φαίην εἶναι, τούτῳ ἄν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν Ἄδου οὕτω καὶ οἶομαι οὐκ εἰδέναι· τὸ δὲ ἀδικεῖν καὶ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι, καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχροὸν ἐστὶν, οἶδα. πρὸ οὖν τῶν κακῶν, ὧν οἶδα, ὅτι κακά ἐστὶν, ἅ μὴ οἶδα, εἰ καὶ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι οὐδὲ φεύξομαι· ὥστε οὐδ' εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε Ἄνύτῳ ἀπιστήσαντες, ὡς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν ἢ, ἐπειδὴ εἰσηλθόν, οὐχ οἷόν τ' εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναι με, λέγων πρὸς ὑμᾶς ὡς, εἰ διαφευξοίμην, ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτηδεύοντες ἅ Σωκράτης διδάσκει, πάντες παντάπασι διαφθαρήσονται, — εἴ μοι πρὸς ταῦτα εἴποιτε· ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἄνύτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ὅτε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσῃ διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν· ἐὰν δὲ ἀλῶς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανεῖ· εἰ οὖν με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τούτοις ἀφίετε, εἴποιμ' ἂν ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἕωσπερ ἂν ἐμπνέω καὶ οἶός τε ὦ, οὐ μὴ παύσωμαι φιλοσοφῶν καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενός ὅτῳ ἂν ἀεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων, οἷάπερ εἶπθα, ὅτι, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, Ἀθηναῖος ὢν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύν, χρημάτων μὲν οὐκ αἰσχύνει ἐπιμελούμενος, ὅπως σοι ἔσται ὡς πλεῖστα, καὶ δόξης καὶ τιμῆς, φρονήσεως δὲ καὶ ἀληθείας καὶ τῆς ψυ-

χῆς, ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται, οὐκ ἐπιμελεῖ οὐδὲ φροντίζεις; καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἀμφισβητῆ καὶ φῆ ἐπιμελεῖσθαι, οὐκ εὐθύς ἀφήσω αὐτὸν οὐδ' ἄπειμι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω, καὶ ἐάν μοι μὴ δοκῆ κεκτῆσθαι ἀρετὴν, φάναι δέ, ὄνειδιῶ, ὅτι τὰ πλείστου ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται, τὰ δὲ φαυλότερα περὶ πλείονος. ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, ὅτῳ ἂν ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῶ, μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μου ἐγγυτέρω ἐστὲ γένει. ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ θεός, εὖ ἴστε, καὶ ἐγὼ οἶομαι οὐδέν πω ὑμῖν μείζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ τὴν ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρομαι ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μῆτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι μῆτε χρημάτων πρότερον μηδὲ οὕτω σφόδρα ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται λέγων, ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα καὶ ἰδία καὶ δημοσία. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθεῖρω τοὺς νέους, ταῦτ' ἂν εἶη βλαβερά· εἰ δὲ τίς μέ φησιν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει. πρὸς ταῦτα φαίην ἂν, ὦ Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἄνυτῳ ἢ μή, καὶ ἢ ἀφίετε ἢ μὴ ἀφίετε, ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσοντος ἄλλα, οὐδ' εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι.

18. Μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω, ἀλλ' ἀκούειν· καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες· μέλλω γὰρ οὖν ἄττα ὑμῖν ἐρεῖν καὶ ἄλλα, ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. εὖ γὰρ ἴστε, ἐάν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος οὔτε Ἄνυτος· οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο· οὐ γὰρ οἶομαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι· ἀποκτείνειε μεντᾶν ἢ ἴσως ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος μὲν ἴσως οἶεται καὶ ἄλλος τίς

που μεγάλη κακά, ἐγὼ δ' οὐκ οἶομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποι-
εῖν ἂ οὔτος νυνὶ ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτιννύ-
ναι. νῦν οὖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἑμαυ-
τοῦ ἀπολογεῖσθαι, ὡς τις ἂν οἶοιτο, ἀλλὰ ὑπὲρ ὑμῶν, μή τι
ἐξαμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν ἐμοῦ καταψηφισά-
μενοι· ἐὰν γὰρ ἐμὲ ἀποκτείνητε, οὐ ῥαδίως ἄλλον τοιοῦτον
εὕρησετε, ἀτεχνῶς, εἰ καὶ γελοιότερον εἶπεῖν, προσκείμενον
τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ἴππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ,
ὑπὸ μεγέθους δὲ νοθεστέρω καὶ δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπὸ μύ-
ωπός τινος· οἷον δὴ μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει προστε-
θεικέναι τοιοῦτόν τινα, ὅς ὑμᾶς ἐγείρων καὶ πείθων καὶ ὀγει-
δίζων ἕνα ἕκαστον οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὄλην παντα-
χοῦ προσκαθίζων. τοιοῦτος οὖν ἄλλος οὐ ῥαδίως ὑμῖν γενή-
σεται, ὧ ἄνδρες, ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, φείσεσθέ μου· ὑμεῖς
δ' ἴσως τάχ' ἂν ἀχθόμενοι ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμε-
νοι, κρούσαντες ἂν με, πειθόμενοι Ἀνύτῳ, ῥαδίως ἂν ἀπο-
κτείναιτε, εἶτα τὸν λοιπὸν βίον καθεύδοντες διατελοῖτε ἂν, εἰ
μὴ τινα ἄλλον ὁ θεὸς ὑμῖν ἐπιπέμψει κηδόμενος ὑμῶν. ὅτι
δ' ἐγὼ τυγχάνω ὧν τοιοῦτος, οἷος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει
δεδοσθαι, ἐνθὲνδε ἂν κατανοήσαίτε· οὐ γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔ-
οικε τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἑαυτοῦ ἀπάντων ἡμεληκέναι καὶ ἀνέ-
χεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων τσοαῦτα ἤδη ἔτη, τὸ δὲ ὑ-
μέτερον πράττειν αἰεὶ, ἰδίᾳ ἑκάστῳ προσίοντα ὥσπερ πατέρα
ἢ ἀδελφὸν πρεσβύτερον πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς. καὶ εἰ
μὲν τι ἀπὸ τούτων ἀπέλαυον καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα πα-
ρεκελεύομην, εἶχον ἂν τινα λόγον· νῦν δὲ ὀρᾶτε καὶ αὐτοί,
ὅτι οἱ κατήγοροι, τᾶλλα πάντα ἀναισχύντως οὕτω κατηγο-
ροῦντες, τοῦτό γε οὐχ οἰοί τε ἐγένοντι ἀπαναισχυντῆσαι πα-
ρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγὼ ποτέ τινα ἢ ἐπραξάμην μισθὸν
ἢ ἥτησα. ἱκανὸν γάρ, οἶμαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα, ὡς
ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίαν.

19. Ἴσως ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα συμβουλεύω περιωὼν καὶ πολυπραγμονῶ, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον συμβουλεύειν τῇ πόλει. τούτου δὲ αἰτίον ἐστίν, ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίγνεται, ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἐπικωμωδῶν Μέλητος ἐγράφατο· ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον φωνή τις γιγνομένη, ἣ, ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τούτου, ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὐποτε· τοῦτ' ἐστίν, ὃ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν. καὶ παγκάλλως γέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι· εὖ γὰρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλη καὶ οὐτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκη οὐδὲν οὐτ' ἂν ἐμαυτόν· καί μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τάληθῆ· οὐ γὰρ ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων σωθήσεται οὔτε ὑμῖν οὔτε ἄλλω πλήθει οὐδενὶ γνησίως ἐναντιούμενος καὶ διακωλύων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι, ἀλλ' ἀναγκαῖόν ἐστι τὸν τῷ ὄντι μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν.

20. Μεγάλα δ' ἐγώ γε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων, οὐ λόγους, ἀλλ', ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε, ἔργα. ἀκούσατε δὴ μου τὰ ἐμοὶ ξυμβεβηκότα. ἵνα εἰδῆτε, ὅτι οὐδ' ἂν ἐνὶ ὑπείκαθουμι παρὰ τὸ δίκαιον δείσας θάνατον, μὴ ὑπείκων δὲ ἅμ' ἂν καὶ ἀπολοίμην. ἔρῳ δὲ ὑμῖν φορτικὰ μὲν καὶ δικανικά, ἀληθῆ δέ. ἐγὼ γάρ, ὧ Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἤρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν ἡ φυλὴ Ἀντιοχίς πρυτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγούς τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐβούλεσθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρω χρόνῳ πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε· τότε ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἡ-

ναντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην· καὶ ἐτοίμων ὄντων ἐνδεικνύμαι με καὶ ἀπάγειν τῶν ῥητόρων, καὶ ὑμῶν κελευόντων καὶ βοώντων, μετὰ τοῦ νόμου καὶ τοῦ δικαίου ὄμην μᾶλλον με δεῖν διακινδυνεύειν ἢ μεθ' ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βουλευομένων, φοβηθέντα δεσμὸν ἢ θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν ἦν ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως· ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ τριάκοντα αὖ μεταπεμφάμενοί με πέμπτον αὐτὸν εἰς τὴν θόλον προσέταξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμίνας Λέοντα τὸν Σαλαμῖνιον, ἵνα ἀποθάνοι· οἷα δὴ καὶ ἄλλοις ἐκεῖνοι πολλοῖς πολλὰ προσέταπτον βουλόμενοι ὡς πλείστους ἀναπλῆσαι αἰτιῶν. τότε μέντοι ἐγὼ οὐ λόγῳ, ἀλλ' ἔργῳ αὖ ἐνεδειξάμην, ὅτι ἐμοὶ θανάτου μὲν μέλει, εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν, οὐδ' ὀτιοῦν, τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γὰρ ἐκείνη ἡ ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν οὕτως ἰσχυρὰ οὔσα, ὥστε ἄδικόν τι ἐργάσασθαι, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέτταρες ὄχοντο εἰς Σαλαμίνα καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ὄχόμην ἀπιῶν οἴκαδε· καὶ ἴσως ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διὰ ταχέων κατελύθη· καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες.

21. Ἄρ' οὖν ἂν με οἴεσθε τὸσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια, καὶ πράττων ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις καί, ὥσπερ χρὴ, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολλοῦ γε δεῖ, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀνθρώπων οὐδεὶς. ἀλλ' ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου δημοσίᾳ τε, εἴ πού τι ἔπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ ἰδίᾳ ὁ αὐτὸς οὔτος, οὐδενὶ πώποτε ξυγχωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον οὔτε ἄλλῳ οὔτε τούτων οὐδενί, οὐς οἱ διαβάλλοντες ἐμέ φασιν ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι. ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτ' ἐγενόμην· εἰ δέ τίς μου λέγοντος καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράττοντος ἐπιθυμεῖ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος εἴτε

προεσβύτερος, οὐδενὶ πρόποτε ἐφθόνησα, οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δὲ οὐ, ἀλλ' ὁμοίως καὶ πλουσίῳ καὶ πένητι παρέχω ἑμαυτὸν ἐρωτῶν; καὶ ἕαν τις βούληται ἀποκρινόμενος ἀκούειν ὧν ἂν λέγω. καὶ τούτων ἐγὼ εἴτε τις χρηστὸς γίγνεται εἴτε μὴ, οὐκ ἂν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὧν μήτε ὑπεσχόμενῃ μηδενὶ μηδὲν πρόποτε μάθημα μήτε ἐδίδαξα· εἰ δὲ τίς φησι παρ' ἐμοῦ πρόποτε τι μαθεῖν ἢ ἀκούσαι ἰδίᾳ, ὃ τι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εὖ ἴστε, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει.

22. Ἀλλὰ διὰ τί δὴ ποτε μετ' ἐμοῦ χαίρουσί τινες πολλὸν χρόνον διατριβόντες; ἀκηκόατε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἀκούοντες χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις μὲν εἶναι σοφοῖς, οὓσι δ' οὐ· ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδὲς. ἐμοὶ δὲ τοῦτο, ὡς ἐγὼ φημι, προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν καὶ ἐκ μαντείων καὶ ἐξ ἐνυπνίων καὶ παντὶ τρόπῳ, ὅπερ τίς ποτε καὶ ἄλλη θεία μοῖρα ἀνθρώπῳ καὶ ὅτιοῦν προσέταξε πράττειν. ταῦτα, ὧ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ ἐστὶ καὶ εὐέλεγκτα· εἰ γὰρ δὴ ἔγωγε τῶν νέων τοὺς μὲν διαφθείρω, τοὺς δὲ διέφθαρκα, χρῆν δήπου, εἴτε τινὲς αὐτῶν προεσβύτεροι γενόμενοι ἔγνωσαν, ὅτι νέοις οὓσιν αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πρόποτε τι ξυμβούλευσα, νυνὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἐμοῦ κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἠθέλον, τῶν οἰκείων τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφούς καὶ ἄλλους τοὺς προσήκοντας, εἴπερ ὑπ' ἐμοῦ τι κακὸν ἐπεπόνθεσαν αὐτῶν οἱ οἰκεῖοι, νῦν μεμνησθαι καὶ τιμωρεῖσθαι. πάντως δὲ πάρεσιν αὐτῶν πολλοὶ ἐνταυθοῖ, οὓς ἐγὼ ὀρῶ, πρῶτον μὲν Κριτῶν οὐτοσί, ἐμὸς ἡλικιώτης καὶ δημότης, Κριτοβούλου τοῦδε πατῆρ· ἔπειτα Λυσανίας ὁ Σφήττιος, Αἰσχίνου τοῦδε πατῆρ· ἔτι Ἀντιφῶν ὁ Κηφισιεύς οὐτοσί, Ἐπιγένους πατῆρ· ἄλλοι τοίνυν οὗτοι, ὧν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ γεγόνασι,

Νικόστρατος ὁ Θεοζοτίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου — καὶ ὁ μὲν Θεόδοτος τετελεύτηκεν, ὥστε οὐκ ἂν ἐκεῖνός γε αὐτοῦ καταδεηθεῖη —, καὶ Πάραλος ὅδε ὁ Δημοδόκου, οὗ ἦν Θεάγης ἀδελφός· ὅδε δὲ Ἄδειμαντος ὁ Ἀρίστωνος, οὗ ἀδελφὸς οὐτοσί Πλάτων, καὶ Αἰαντόδωρος, οὗ Ἀπολλόδωρος ὅδε ἀδελφός. καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐγὼ ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν, ὧν τινα ἐχρῆν μάλιστα μὲν ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ παρασχέσθαι Μέλητον μάρτυρα, εἰ δὲ ἐπελάθετο, νῦν παρασχέσθω, ἐγὼ παραχωρῶ, καὶ λεγέτω, εἴ τι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τοῦναντίον εὐρήσετε, ὧ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἐτοίμους τῷ διαφθεύοντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὡς φασὶ Μέλητος καὶ Ἄνυτος. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ διεφθαρομένοι τάχ' ἂν λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρᾶσβυτεροι ἤδη ἄνδρες, οἱ τούτων προσήκοντες, τίνα ἄλλον ἔχουσι λόγον βοηθοῦντες ἐμοὶ ἄλλ' ἢ τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον, ὅτι ξυνίσασσι Μελήτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθεύοντι;

23. Εἶεν δὴ, ὧ ἄνδρες· ἃ μὲν ἐγὼ ἔχοιμ' ἂν ἀπολογεῖσθαι, σχεδόν ἐστι ταῦτα καὶ ἄλλα ἴσως τοιαῦτα. τάχα δ' ἂν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν ἀναμνησθεὶς ἑαυτοῦ, εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττω τουτοῦ τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος ἐδεήθη τε καὶ ἰκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων, παιδία τε αὐτοῦ ἀναβιβασάμενος, ἵνα ὁ τι μάλιστα ἐλεηθεῖη, καὶ ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλων πολλοὺς, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω, καὶ ταῦτα κινδυνεύων, ὡς ἂν δόξαιμι, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. τάχ' οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας ἀυθαδέστερον ἂν πρὸς με σχοίη, καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τούτοις θεῖτο ἂν μετ' ὀργῆς τὴν πῆφον. εἰ δὴ τις ὑμῶν οὕτως ἔχει, — οὐκ ἀξιῶ μὲν γὰρ ἐγωγε — εἰ δ' οὖν, ἐπιεικῆ ἂν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτον λέγειν λέγων, ὅτι ἐμοί, ὧ ἄριστε, εἰσὶ μὲν πού τινες καὶ οἰκείοι· καὶ γὰρ τοῦτο αὐτὸ τὸ τοῦ Ὀμήρου, οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης πέφυκα, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων, ὧ-

στε καὶ οἰκειοί μοί εἰσι καὶ υἱεῖς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς, εἷς μὲν μειράκιον ἤδη, δύο δὲ παιδία· ἀλλ' ὅμως οὐδένα αὐτῶν δεῦρο ἀναβιβάσαμενος δεήσομαι ὑμῶν ἀποψηφίσασθαι. τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; οὐκ αὐθαδιζόμενος, ὧ Ἀθηναῖοι, οὐδ' ὑμᾶς ἀτιμάζων· ἀλλ' εἰ μὲν θαρραλέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον ἢ μὴ, ἄλλος λόγος, πρὸς δ' οὖν δόξαν καὶ ἔμοι καὶ ὑμῖν καὶ ὅλη τῇ πόλει οὐ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι ἐμὲ τούτων οὐδὲν ποιεῖν καὶ τηλικόνδε ὄντα καὶ τοῦτο τοῦνομα ἔχοντα, εἴτ' οὖν ἀληθὲς εἴτ' οὖν ψεῦδος· ἀλλ' οὖν δεδογμένον γέ ἐστι τὸ Σωκράτη διαφέρειν τινὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. εἰ οὖν ὑμῶν οἱ δοκοῦντες διαφέρειν εἴτε σοφία εἴτε ἀνδρεία εἴτε ἄλλη ἡτινιοῦν ἀρετῇ τοιοῦτοι ἔσονται, αἰσχρὸν ἂν εἴη· οἴουσπερ ἐγὼ πολλάκις ἐόρακά τινας, ὅταν κρίνονται, δοκοῦντας μὲν τι εἶναι, θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους, ὡς δεινὸν τι οἰομένους πείσεσθαι, εἰ ἀποθανοῦνται, ὥσπερ ἀθανάτων ἔσομένων, ἂν ὑμεῖς αὐτοὺς μὴ ἀποκτείνητε· οἱ ἐμοὶ δοκοῦσιν αἰσχύνῃ τῇ πόλει περιάπτειν, ὥστε ἂν τινα καὶ τῶν ξένων ὑπολαβεῖν, ὅτι οἱ διαφέροντες Ἀθηναίων εἰς ἀρετὴν, οὓς αὐτοὶ ἑαυτῶν ἔν τε ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς προκρίνουσιν, οὔτοι γυναικῶν οὐδὲν διαφέρουσι. ταῦτα γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν τοὺς δοδοκοῦντας καὶ ὅτιοῦν εἶναι, οὔτ', ἂν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν, ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἐνδείκνυσθαι, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψηφιεῖσθε τοῦ τὰ ἔλεεινὰ ταῦτα δράματα εἰσάγοντος καὶ καταγέλαστον τὴν πόλιν ποιοῦντος ἢ τοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος.

24. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὧ ἄνδρες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖ εἶναι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ οὐδὲ δεόμενον ἀποφεύγειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστής, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα· καὶ ὁμόμοκεν οὐ χαριεῖσθαι οἷς ἂν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους· οὐκ οὐκ χρὴ οὔτε ἡμᾶς ἐθί-

ζειν ὑμᾶς ἐπιορκεῖν οὐθ' ὑμᾶς ἐθίζεσθαι· οὐδέτεροι γὰρ ἂν ἡμῶν εὐσεβοῖεν. μὴ οὖν ἀξιοῦτέ με, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἃ μῆτε ἠγοῦμαι καλὰ εἶναι μῆτε δίκαια μῆτε ὄσια, ἄλλως τε μέντοι νῆ Δία πάντως καὶ ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελήτου τουτουί. σαφῶς γὰρ ἂν, εἰ πείθοιμι ὑμᾶς καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζοίμην ὁμομοκότητας, θεοὺς ἂν διδάσκοιμι μὴ ἠγεῖσθαι ὑμᾶς εἶναι, καὶ ἀτεχνῶς ἀπολογούμενος κατηγοροῖην ἂν ἑμαυτοῦ, ὡς θεοὺς οὐ νομίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ οὕτως ἔχειν· νομίζω τε γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς οὐδεὶς τῶν ἑμῶν κατηγορῶν, καὶ ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρῖναι περὶ ἑμοῦ, ὅπῃ μέλλει ἐμοί τε ἄριστα εἶναι καὶ ὑμῖν.

Μετὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου
περὶ ἐνοχῆς τοῦ Σωκράτους.

25. Τὸ μὲν μὴ ἀγανακτεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μου κατεψηφίσασθε, ἄλλα τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ οὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονε τὸ γεγονός τοῦτο, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἑκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα ἀριθμόν· οὐ γὰρ ῥόμην ἔγωγε οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολὺ· νῦν δέ, ὡς ἔοικεν, εἰ τριάκοντα μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων, ἀποπεφεύγη ἂν. Μέλητον μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα, καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα, ἀλλὰ παντὶ δήλον τοῦτό γε, ὅτι, εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἐμοῦ, κἂν ὦφλε χιλίας δραχμᾶς οὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων.

26. Τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου. εἶεν· ἐγὼ δὲ δὴ τίνοσ ὑμῖν ἀντιτιμῆσομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἢ δήλον ὅτι τῆς ἀξίας; τί οὖν; τί ἄξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι, ὅ τι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἠσυχίαν ἤγον, ἀλλ' ἀμελήσας ὄνπερ οἱ πολλοί, χρηματισμοῦ τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατη-

γιῶν καὶ δημηγοριῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ξυνομοσιῶν καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἡγησάμενος ἑμαυτὸν τῷ ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι ἢ ὥστε εἰς ταῦτ' ἴοντα σφύζεσθαι, ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἦα, οἷ ἔλθων μήτε ὑμῖν μήτε ἑμαυτῷ ἔμελλον μηδὲν ὄφελος εἶναι, ἐπὶ δὲ τὸ ἰδίᾳ ἕκαστον ἰὼν εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, ὡς ἐγὼ φημι, ἐνταῦθα ἦα, ἐπιχειρῶν ἕκαστον ὑμῶν πείθειν μὴ πρότερον μήτε τῶν ἑαυτοῦ μηδενὸς ἐπιμελεῖσθαι, πρὶν ἑαυτοῦ ἐπιμεληθεῖν, ὅπως ὡς βέλτιστος καὶ φρονιμώτατος ἔσοιτο, μήτε τῶν τῆς πόλεως, πρὶν αὐτῆς τῆς πόλεως, τῶν τε ἄλλων οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελεῖσθαι· τί οὖν εἰμι ἄξιος παθεῖν τοιοῦτος ὢν; ἀγαθόν τι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ δεῖ γε κατὰ τὴν ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμᾶσθαι· καὶ ταῦτά γε ἀγαθὸν τοιοῦτον, ὅ τι ἂν πρέποι ἐμοί. τί οὖν πρέπει ἀνδρὶ πένητι εὐεργέτη, δεομένῳ ἄγειν σχολὴν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρακελεύσει; οὐκ ἔσθ' ὅ τι μᾶλλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρέπει οὕτως, ὡς τὸν τοιοῦτον ἄνδρα ἐν πρυτανείῳ σιτεῖσθαι, πολὺ γε μᾶλλον ἢ εἴ τις ὑμῶν ἴππῳ ἢ ξυνωρίδι ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὀλυμπίασιν. ὁ μὲν γὰρ ὑμᾶς ποιεῖ εὐδαίμονας δοκεῖν εἶναι, ἐγὼ δὲ εἶναι· καὶ ὁ μὲν τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι. εἰ οὖν δεῖ με κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι, τούτου τιμῶμαι, ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως.

27. Ἴσως οὖν ὑμῖν καὶ ταυτὶ λέγων παραπλησίως δοκῶ λέγειν ὥσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντιβολήσεως, ἀπαυθαδιζόμενος· τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὦ Ἀθηναῖοι, τοιοῦτον, ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγὼ ἐκὼν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦτο οὐ πείθω· ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγεσθε· ἐπεὶ, ὡς ἐγῶμαι, εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις, περὶ θανάτου μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν, ἀλλὰ πολλὰς, ἐπέισθητε ἄν· νῦν δ' οὐ ῥάδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι.

πεπεισμένος δὴ ἐγὼ μηδένα ἀδικεῖν πολλοῦ δέω ἑμαυτόν γε ἀδικήσῃν καὶ κατ' ἑμαυτοῦ ἔρεῖν αὐτός, ὡς ἄξιός εἰμί του κακοῦ καὶ τιμῆσθαι τοιούτου τινὸς ἑμαυτῶ. τί δείσας; ἢ μὴ πάθω τοῦτο, οὗ Μέλητός μοι τιμᾶται, ὃ φημι οὐκ εἰδέναι οὔτ' εἰ ἀγαθὸν οὔτ' εἰ κακὸν ἔστιν; ἀντὶ τούτου δὴ ἔλωμαί τι ὧν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων, τούτου τιμησάμενος; πότερον δεσμοῦ; καὶ τί με δεῖ ζῆν ἐν δεσμοτηρίῳ δουλεύοντα τῇ αἰὶ καθισταμένη ἀρχῇ, τοῖς ἔνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων, καὶ δεδέσθαι, ἕως ἂν ἐκτείσω; ἀλλὰ ταυτόν μοι ἔστιν, ὅπερ νῦν δὴ ἔλεγον· οὐ γὰρ ἔστι μοι χρήματα, ὀπόθεν ἐκτείσω. ἀλλὰ δὴ φυγῆς τιμήσωμαι; ἴσως γὰρ ἂν μοι τούτου τιμήσατε· πολλὴ μεντᾶν με φιλοψυχία ἔχοι, εἰ οὕτως ἀλόγιστός εἰμι, ὥστε μὴ δύνασθαι λογίζεσθαι, ὅτι ὑμεῖς μὲν ὄντες πολῖταί μου οὐχ οἷοί τε ἐγένεσθε ἐνεγκεῖν τὰς ἐμὰς διατριβὰς καὶ τοὺς λόγους, ἀλλ' ὑμῖν βαρύτεραι γεγόνασιν καὶ ἐπιφθονώτεραι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν νυνὶ ἀπαλλαγῆναι· ἄλλοι δὲ ἄρα αὐτὰς οἴσουσι ῥαδίως; πολλοῦ γε δεῖ, ὧ Ἀθηναῖοι. καλὸς οὖν ἂν μοι ὁ βίος εἴη ἐξεληθόντι τηλικῶδε ἀνθρώπῳ ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμειβομένῳ καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, ὅποι ἂν ἔλθω, λέγοντος ἐμοῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι ὥσπερ ἐνθάδε· κἂν μὲν τούτους ἀπελαύνω, οὗτοι ἐμὲ αὐτοὶ ἐξελῶσι, πείθοντες τοὺς πρεσβυτέρους· ἐὰν δὲ μὴ ἀπελαύνω, οἱ τούτων πατέρες τε καὶ οἰκεῖοι δι' αὐτοὺς τούτους.

28. Ἴσως οὖν ἂν τις εἴποι· «σιγῶν δὲ καὶ ἡσυχίαν ἄγων, ὧ Σώκρατες, οὐχ οἷός τ' ἔσει ἡμῖν ἐξεληθὼν ζῆν;» τουτὶ δὴ ἔστι πάντων χαλεπώτατον πείσαι τινὰς ὑμῶν· ἐάν τε γὰρ λέγω, ὅτι τῷ θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ' ἔστι καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατον ἡσυχίαν ἄγειν, οὐ πείσεσθέ μοι ὡς εἰρωνευομένῳ· ἐάν τ' αὖ λέγῳ, ὅτι καὶ τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν ὃν ἀνθρώπῳ τοῦτο, ἐκάστης ἡμέρας περὶ ἀρετῆς τοὺς λόγους ποι-

εἶσθαι καὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν ὑμεῖς ἐμοῦ ἀκούετε διαλεγόμενου καὶ ἐμαυτὸν καὶ ἄλλους ἐξετάζοντος, ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ, ταῦτα δ' ἔτι ἦτιον πείσεσθέ μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει μὲν οὕτως, ὡς ἐγὼ φημι, ὧ ἄνδρες, πείθειν δὲ οὐ ῥᾶδιον. καὶ ἐγὼ ἅμα οὐκ εἶθισμαι ἐμαυτὸν ἀξιούην κακοῦ οὐδενός· εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι χρήματα, ἐτιμησάμην ἂν χρημάτων, ὅσα ἔμελλον ἐκτεῖσειν· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐβλάβην· νῦν δέ, οὐ γὰρ ἔστιν, εἰ μὴ ἄρα, ὅσον ἂν ἐγὼ δυναίμην ἐκτεῖσαι, τοσοῦτου βούλεσθέ μοι τιμῆσαι. ἴσως δ' ἂν δυναίμην ἐκτεῖσαι ὑμῖν μνᾶν ἀργυρίου· τοσοῦτου οὖν τιμῶμαι. Πλάτων δὲ ὅδε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Κριτῶν καὶ Κριτόβουλος καὶ Ἀπολλόδωρος κελεύουσί με τριάκοντα μνῶν τιμῆσασθαι, αὐτοὶ δ' ἐγγυᾶσθαι· τιμῶμαι οὖν τοσοῦτου, ἐγγυηταὶ δὲ ὑμῖν ἔσονται τοῦ ἀργυρίου οὗτοι ἀξιόχρεοι.

Μετὰ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην.

29. Οὐ πολλοῦ γ' ἔνεκα χρόνου, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὄνομα ἔξετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βουλομένων τὴν πόλιν λαιδορεῖν, ὡς Σωκράτη ἀπεκτόνατε, ἄνδρα σοφόν. φήσουσι γὰρ δὴ με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ εἰμι, οἱ βουλόμενοι ὑμῖν ὄνειδίξεν. εἰ οὖν περιεμείνατε ὀλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο· ὁρᾶτε γὰρ δὴ τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόρρω ἤδη ἐστὶ τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισαμένους θάνατον. λέγω δὲ καὶ τότε πρὸς τοὺς αὐτοὺς τούτους· ἴσως με οἴεσθε, ὧ ἄνδρες, ἀπορία λόγων ἐαλωκέναι τοιούτων, οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ ὧμην δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν, ὥστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην. πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ' ἀπορία μὲν ἐάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας καὶ τοῦ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοι-

αὐτα, οἷ ἄν ὑμῖν ἥδιστα ἦν ἀκούειν, θρηνοῦντός τέ μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιῶντος καὶ λέγοντος πολλὰ καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγὼ φημι· οἷα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλ' οὔτε τότε ῥήθηθην δεῖν ἔνεκα τοῦ κινδύνου προᾶξαι οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει οὔτως ἀπολογησαμένῳ, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἰροῦμαι ὧδε ἀπολογησάμενος τεθνάναι ἢ ἐκείνως ζῆν. οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτ' ἐμὲ οὔτε ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίνεταί, ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ἄν τις ἐκφύγοι καὶ ὅπλα ἀφείς καὶ ἐφ' ἰκετείαν τροπόμενος τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι μηχαναὶ πολλαί εἰσιν ἐν ἐκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ἢ χαλεπόν, ὧ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν· θάπτον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄτε βραδύς ὢν καὶ πρεσβύτης ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἐάλων, οἷ δ' ἐμοὶ κατήγοροι ἄτε δεινοὶ καὶ ὄξεις ὄντες ὑπὸ τοῦ θάπτονος, τῆς κακίας· καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὀφλῶν, οὔτοι δ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὀφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἔγωγε τῷ τιμήματι ἐμμένω καὶ οὔτοι. ταῦτα μὲν που οὔτως καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἷμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.

30. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν χρησμοφθεῖσαι, ὧ καταψηφισάμενοί μου· καὶ γὰρ εἶμι ἤδη ἐνταῦθα, ἐν ᾧ μάλιστα ἀνθρωποὶ χρησμοφθοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι· φημι γάρ, ὧ ἄνδρες, οἷ ἐμὲ ἀπεκτόνατε, τιμωρίαν ὑμῖν ἤξειν εὐθύς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον πολὺ χαλεπωτέραν νῆ Δία ἢ οἷαν ἐμὲ ἀπεκτόνατε· νῦν γὰρ τοῦτο εἴργασθε οἰόμενοι ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου, τὸ δὲ ὑμῖν πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἐγὼ φημι· πλείους ἔσσονται

ὕμᾱς οἱ ἐλέγχοντες, οὓς νῦν ἐγὼ κατεῖχον, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἤσθᾱνεσθε· καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται, ὅσῳ νεώτεροί εἰσι, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γὰρ οἴεσθε ἀποκτείνοντες ἀνθρώπους ἐπισχῆσειν τοῦ ὄνειδίζειν τινὰ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖσθε· οὐ γὰρ ἔσθ' αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὔτε πάνυ δυνατὴ οὔτε καλὴ, ἀλλ' ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ ῥάστη, μὴ τοὺς ἄλλους κολούειν, ἀλλ' ἑαυτὸν παρασκευάζειν, ὅπως ἔσται ὡς βέλτιστος. ταῦτα μὲν οὖν ὑμῖν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος ἀπαλλάττομαι.

31. Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ἡδέως ἂν διαλεχθεῖην ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τουτουῖ πράγματος, ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι καὶ οὐπω ἔρχομαι οἷ ἐλθόντα με δεῖ τεθνᾶναι. ἀλλὰ μοι, ὦ ἄνδρες, παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον· οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογῆσαι πρὸς ἀλλήλους, ἕως ἔξεστιν. ὑμῖν γὰρ ὡς φίλοις οὖσιν ἐπιδειξαι ἐθέλω τὸ νυνὶ μοι ξυμβεβηκός, τί ποτε νοεῖ. ἐμοὶ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, —ὕμᾱς γὰρ δικαστὰς καλῶν ὀρθῶς ἂν καλοῖην— θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ γὰρ εἰωθυῖά μοι μαντικὴ ἢ τοῦ δαιμονίου ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παντὶ πάνυ πυκνὴ αἰεὶ ἦν καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς πράξειν· νυνὶ δὲ ξυμβέβηκέ μοι, ἅπερ ὀρᾶτε καὶ αὐτοί, ταυτί, ἃ γε δὴ οἰηθεῖη ἂν τις καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ δὲ οὔτε ἐξιόντι ἕωθεν οἴκοθεν ἠναντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὔτε ἠνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὔτε ἐν τῷ λόγῳ οὐδαμοῦ μέλλοντί τι ἔρειν· καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δὴ με ἐπέσχε λέγοντα μεταξὺ· νῦν δὲ οὐδαμοῦ περὶ αὐτὴν τὴν πράξιν οὔτ' ἐν ἔργῳ οὐδενὶ οὔτ' ἐν λόγῳ ἠναντιώταί μοι. τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω; ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ· κινδυνεύει γὰρ μοι τὸ ξυμβεβηκός τουτο ἀγαθὸν γεγονέναι, καὶ οὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὀρθῶς ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἰόμεθα κακὸν εἶναι τὸ τεθνᾶναι. μέγα μοι τεκμήριον

τούτου γέγονεν· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἠναντιώθη ἄν μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον, εἰ μὴ τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν.

32. Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῆδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστὶν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδὲ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἢ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὔσα καὶ μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε μηδεμία αἴσθησις ἐστὶν, ἀλλ' οἷον ὕπνος, ἐπειδὴν τις καθεύδων μὴδ' ὄναρ μηδὲν ὄρα, θαυμάσιον κέρδος ἄν εἴη ὁ θάνατος. ἐγὼ γὰρ ἄν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ἣ οὕτω κατέδαρθεν, ὥστε μὴδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, πόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἄν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἄν εὐρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται οὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ. εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημῆσαι ἐστὶν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστὶ τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσὶν ἅπαντες οἱ τεθνεῶτες, τί μείζων ἀγαθὸν τούτου εἴη ἄν, ὧ ἄνδρες δικασταί; εἰ γὰρ τις ἀφικόμενος εἰς Ἄδου, ἀπαλλαγείς τουτωνὶ τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὐρήσει τοὺς ἀληθῶς δικαστάς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι, ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἄρα φαύλη ἄν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὅρφεϊ ξυγγενέσθαι καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὀμήρῳ ἐπὶ πόσῳ ἄν τις δέξαιτ' ἄν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις θέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτ' ἐστὶν ἀληθῆ· ἐπεὶ

ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστὴ ἂν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, ὅποτε ἐντύχοιμι Παλαμῆδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμώνος καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνηκεν, ἀντιπαραβάλλοντι τὰ ἑαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐκ ἂν ἀηδῆς εἴη. καὶ δὴ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστιν καὶ τίς οἶται μὲν, ἔστι δ' οὐ. ἐπὶ πόσῳ δ' ἂν τις, ὃ ἄνδρες δικασταί, δέξαιτο ἐξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρατιάν ἢ Ὀδυσσεά ἢ Σίσυφον ἢ; — ἄλλους μυρίους ἂν τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας· οἷς ἐκεῖ διαλέγεσθαι καὶ ξυνεῖναι καὶ ἐξετάζειν ἀμήχανον ἂν εἴη εὐδαιμονίας. πάντως οὐ δήπου τούτου γε ἕνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι· τὰ τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἶπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστιν.

33. Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρῆ, ὃ ἄνδρες δικασταί, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἐν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλὰ μοι δηλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον. καὶ ἐγῶγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγοροῖς οὐ πάνυ χαλεπαίνω· καίτοι οὐ ταύτη τῇ διανοίᾳ καταψηφίζοντό μου καὶ κατηγοροῦν, ἀλλ' οἴομενοι βλάπτειν· τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς υἱεῖς μου, ἐπειδὴν ἠβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὃ ἄνδρες, ταῦτα ταῦτα λυποῦντες, ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσί τι εἶναι μηδὲν ὄντες, ὄνειδίετε αὐτοῖς, ὥσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἶονται

τι εἶναι ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθῶς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΚΡΙΤΩΝ

(ἢ περὶ πρακτέου, ἠθικός)

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ

1. ΣΩ. Τί τηνικάδε ἀφίξαι, ὦ Κρίτων ; ἢ οὐ πρό ἔτι ἐστίν ;

ΚΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΩ. Πηνίκα μάλιστα ;

ΚΡ. Ὅρθρος βαθύς.

ΣΩ. Θαυμάζω, ὅπως ἠθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσποτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι.

ΚΡ. Ξυνήθης ἤδη μοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν, καί τι καὶ εὐεργέτηται ὑπ' ἐμοῦ.

ΣΩ. Ἄρτι δὲ ἤκεις ἢ πάλαι ;

ΚΡ. Ἐπεικῶς πάλαι.

ΣΩ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθύς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρακάθησαι ;

ΚΡ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσαύτῃ τε ἀγρουπνία καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω αισθανόμενος, ὡς ἡδέως καθεύδεις· καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἡδιστα διάγοις, καὶ πολλάκις μὲν δὴ σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνησα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μάλιστα ἐν τῇ νυνὶ παρεστῶσιν ἑυμοροῦ, ὡς ῥαδίως αὐτὴν καὶ πράως φέρεις. ✓

ΣΩ. Καὶ γὰρ ἂν, ὦ Κρίτων, πλημμελὲς εἶη ἀγανακτεῖν τηλικούτων ὄντων, εἰ δεῖ ἤδη τελευτᾶν. ως β

ΚΡ. Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικούτοι ἐν τοιαύταις
 ξυμφοραῖς ἀλίσκονται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ἐπιλύεται ἢ ἡλικία
 μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ.

ΣΩ. Ἔστι ταῦτα· ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρὸς ἀφῖξαι;

ΚΡ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπὴν, οὐ σοί, ὡς
 ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδεύουσιν πᾶσι χα-
 λεπὴν καὶ βαρεῖαν, ἢ ἐγώ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατ'
 ἂν ἐνέγκαιμι.

ΣΩ. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφίκεται ἐκ Δήλου, οὗ
 δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με;

ΚΡ. Οὐ τοι δὴ ἀφίκεται, ἀλλὰ δοκεῖ μὲν μοι ἤξειν τήμε-
 ρον ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἤκοντές τινες ἀπὸ Σουνίου καὶ
 καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δηλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγελιῶν,
 ὅτι ἤξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰς αὔριον ἔσται, ὦ Σώ-
 κρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.

2. ΣΩ. Ἄλλ', ὦ Κρίτων, τύχῃ ἀγαθῇ. εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς
 φίλον, ταύτῃ ἔστω. οὐ μέντοι οἶμαι ἤξειν αὐτὸ τήμερον.

ΚΡ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρει;

ΣΩ. Ἐγὼ σοὶ ἐρῶ· τῇ γάρ που ὑστεραία δεῖ με ἀπο-
 θνήσκειν ἢ ἢ ἂν ἔλθῃ τὸ πλοῖον.

ΚΡ. Φασὶ γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι.

ΣΩ. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἤξειν,
 ἀλλὰ τῆς ἐτέρας· τεκμαίρομαι δὲ ἐκ τινος ἐνυπνίου, ὃ ἐώρα-
 κα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν
 καιρῷ τινὶ οὐκ ἐγεῖραί με.

ΚΡ. Ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον;

ΣΩ. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦσα καλὴ καὶ εὐειδής,
 λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι με καὶ εἰπεῖν· ὦ Σώκρατες,
 ἤματι κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἴκαιο.

ΚΡ. Ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἐναργὲς μὲν οὖν, ὡς γέ μοι δοκεῖ, ὦ Κρίτων.

3. ΚΡ. Λίαν γε, ὡς ἔοικεν. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πείθου καὶ σώθητι ὡς ἐμοί, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ μία ξυμφορὰ ἐστίν, ἀλλὰ χωρὶς μὲν σοῦ ἔστερησθαι τοιούτου ἐπιτηδείου, οἷον ἐγὼ οὐδένα μὴ ποτε εὐρήσω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω, οἳ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασι, ὡς οἷός τ' ὦν σε σφύζειν, εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελῆσαι. (καίτοι τίς ἂν αἰσχίων εἶη ταύτης δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; οὐ γὰρ πείσονται οἱ πολλοί, ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἠθέλησας ἀπιέναι ἐνθένδε ἡμῶν προθυμουμένων.)

ΣΩ. Ἄλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπιεικέστατοι, ὧν μᾶλλον ἄξιον φρονιζέειν, ἠγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπραχθαι, ὥσπερ ἂνπραχθῆ.

ΚΡ. Ἄλλ' ὄρας δὴ, ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δηλατὰ παρόντα νυνί, ὅτι οἰοί τ' εἶσιν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ μικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ τὰ μέγιστα σχεδόν, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ᾖ.

ΣΩ. Εἰ γὰρ ὄφελον, ὦ Κρίτων, οἰοί τ' εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι, ἵνα οἰοί τ' ἦσαν καὶ τὰ μέγιστα ἀγαθὰ, καὶ καλῶς ἂν εἶχε νῦν δὲ οὐδέτερα οἰοί τε' οὔτε γὰρ φρόνιμον οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι, ποιούσι δὲ τοῦτο ὅ τι ἂν τύχῃσι.

4. ΚΡ. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἐχέτω· τάδε δέ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι. ἄρα γε μὴ ἐμοῦ προμηθεῖ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδίων, μὴ, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχουσιν ὡς σὲ ἐνθένδε ἐκκλέψασι, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἀποβαλεῖν ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γὰρ τι τοιοῦτον φοβεῖ, ἔασον αὐτὸ χαίρειν· ἡμεῖς γὰρ που δίκαιοί ἐσμεν σώσαν-

τές σε κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον καί, ἐὰν δέη, ἔτι τοῦτου μείζω· ἀλλ' ἐμοὶ πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

ΣΩ. Καὶ ταῦτα προμηθεῦμαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά.

ΚΡ. Μήτε τοίνυν ταῦτα φοβοῦ· καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τὰρ γύριόν ἐστιν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαι σε καὶ ἔξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα οὐχ ὄρας τούτους τοὺς συκοφάντας ὡς εὐτελεῖς, καὶ οὐδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἱκανά. ἔπειτα καὶ εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος οὐκ οἶει δεῖν ἀναλίσκειν τὰμά, ξένοι οὗτοι ἐνθάδε ἕτοιμοι ἀναλίσκειν· εἰς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανόν, Σιμίας ὁ Θηβαῖος· ἕτοιμος δὲ καὶ Κέβης καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάννηῶστε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμης σαυτὸν σῶσαι, μήτε, ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ, δυσχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθών, ὃ τι χρῶο σαυτῷ· πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοσε, ὅποι ἂν ἀφίκη, ἀγαπήσουσί σε· ἐὰν δὲ βούλη εἰς Θετταλίαν ἵεναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι, οἳ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

5. Ἔτι δέ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξὸν σωθῆναι· καὶ τοιαῦτα σπεύδεις περὶ σαυτὸν γενέσθαι, ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροὶ σου σπεύσαιέν τε καὶ ἔσπευσάν σε διαφθεῖραι βουλόμενοι πρὸς δὲ τούτοις καὶ υἱεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, οὓς σοι ἐξὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι οἰκήσει καταλιπών, καὶ τὸ σὸν μέρος, ὅτι ἂν τύχῃσι, τοῦτο πράξουσί· τεύξονται δέ, ὡς τὸ εἶκός, τοιούτων, οἷάπερ εἶωθε γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὄρφανίαις περὶ τοὺς ὄρφανούς· ἢ γὰρ οὐ χρὴ ποιεῖσθαι παῖδας ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα· σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰ ῥαθυμώτατα αἰρεῖσθαι· χρὴ δὲ ἅπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἔλοιτο, ταῦτα αἰρεῖσθαι, πρᾶ-

σκοντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι ὡς ἔγωγε καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἐπιτηδείων αἰσχύνομαι, μὴ δόξη ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περὶ σὲ ἀνανδρία τινὶ τῇ ἡμέτερα περᾶχθαι, καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς εἰσηλθεν ἔξδον μὴ εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης, ὡς ἐγένετο, καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγγελος τῆς πράξεως, κακία τινὶ καὶ ἀνανδρία τῇ ἡμέτερα διαπεφευγῆναι ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινές σε οὐχὶ ἐσώσαμεν οὐδὲ σὺ σαυτόν, οἷόν τε ὄν καὶ δυνατόν, εἴ τι καὶ μικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. ταῦτα οὖν, ὦ Σώκρατες, ὄρα μὴ ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχροῦ ἢ σοὶ τε καὶ ἡμῖν. ἀλλὰ βουλεύου, μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλευσασθαι ἔτι ὄρα, ἀλλὰ βεβουλευσθαι· μία δὲ βουλή· τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ περᾶχθαι. εἰ δέ τι περιμενοῦμεν, ἀδύνατον καὶ οὐκέτι οἷόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει.

6. ΣΩ. ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία, εἰ μετὰ τινος ὀρθότητος εἴη· εἰ δὲ μή, ὅσῳ μείζων, τοσούτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον εἴτε μή. ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, (οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ), ὅς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνεται. τοὺς δὲ λόγους, οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδὴ μοι ἤδη ἡ τύχη γέγονεν, ἀλλὰ σχεδόν τι ὅμοιοι φαίνονται μοι καὶ τοὺς αὐτοὺς πρᾶξαι καὶ τιμῶ, οὓσπερ καὶ πρότερον ὄν εἰ μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εἴ ἴσθι, ὅτι οὐ μὴ σοὶ ξυγχωρήσω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἢ τῶν πολλῶν δύναμις ὥσπερ παιδᾶς ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμοῦς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλάβοιμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πρότερον καλῶς ἐλέγετο ἐκάστοτε ἢ οὐ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὐ· ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν

Ex 10
6-10

αφ' αὐτοῦ
K.C.

ἀποθνήσκειν καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ κατάδηλος ἄρα ἐγένετο, ὅτι ἄλλως ἔνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς; ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγ' ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τί μοι ἄλλοίτερος φανεῖται, ἐπειδὴ ὧδε ἔχω, ἣ ὁ αὐτός, καὶ ἔασομεν χαίρειν ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. ἐλέγετο δέ πως, ὡς ἐγῶμαι, ἐκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι τῶν δοξῶν, ἄς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι, δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιῆσθαι, τὰς δὲ μὴ τοῦτο πρὸς θεῶν, ὦ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; σὺ γάρ, ὅσα γε τάνθρώπεια, ἐκτὸς εἴ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὐριον, καὶ οὐκ ἂν σε παρακρούοι ἢ παροῦσα ξυμφορὰ, σκόπει δὴ οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι, ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μὲν, τὰς δ' οὐ; οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μὲν, τῶν δ' οὐ; τί φῆς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται;

KP. Καλῶς.

ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς μὴ;

KP. Ναί.

ΣΩ. Χρησταὶ δὲ οὐχ αἱ τῶν φρονίμων, πονηραὶ δὲ αἱ τῶν ἀφρόνων;

KP. Πῶς δ' οὐ;

✓ 7. ΣΩ. Φέρε δὴ, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πρᾶττων πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἐνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς ἂν τυγχάνῃ ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὢν;

KP. Ἐνὸς μόνου.

ΣΩ. Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἐνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν.

KP. Δῆλα δὴ.

ΣΩ. Ταῦτη ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ἣ ἂν τῷ ἐνὶ δοκῇ, τῷ ἐπιστάτῃ καὶ τῷ ἐπαίοντι μᾶλλον ἢ ἢ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις.

KP. Ἔστι ταῦτα.

ΣΩ. Εἶεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἐνὶ καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν λόγους καὶ μηδὲν ἐπαϊόντων, ἄρα οὐδὲν κακὸν πείσεται;

ΚΡ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩ. Τί δ' ἔστι τὸ κακὸν τοῦτο; καὶ ποῖ τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος;

ΚΡ. Δῆλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα' τοῦτο γὰρ διόλλυσι.

ΣΩ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τᾶλλα, ὃ Κρίτων, οὕτως, ἵνα μὴ πάντα διώωμεν, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχροῶν καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡ βουλή ἡμῖν ἔστι, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἔπεσθαι καὶ φοβεῖσθαι αὐτήν ἢ τῇ τοῦ ἑνός, εἴ τίς ἔστιν ἐπαίων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ὃ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο. ἢ οὐδὲν ἔστι τοῦτο;

ΚΡ. Οἶμαι ἔγωγε, ὃ Σώκρατες.

8. ΣΩ. Φέρε δὴ, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον διολέσωμεν πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἄρα βιωτὸν ἡμῖν ἔστιν διεφθαρμένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο τὸ σῶμα' ἢ οὐχί;

ΚΡ. Ναί.

ΣΩ. Ἄρα οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἔστιν μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἄλλὰ μετ' ἐκείνου ἄρα ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ὃ τὸ ἀδίκον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὀνίνησιν; ἢ φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὅτι ποτ' ἔστι τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἢ τε ἀδικία καὶ ἢ δικαιοσύνη ἔστιν;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Ἄλλὰ τιμώτερον;

ΚΡ. Πολύ γε.

ΣΩ. Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν οὕτω φροντιστέον, τί ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅτι ὁ ἐπαίων περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτη οὐκ ὀρθῶς εἰσηγεῖ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὲν δῆ, φαίη γ' ἄν τις, οἷοί τε εἰσιν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτινύναι.

KP. Δῆλα δὴ καὶ ταῦτα φαίη γὰρ ἄν, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, οὕτός τε ὁ λόγος, ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ὁμοῖος εἶναι τῷ καὶ πρότερον καὶ τόνδε αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν ἢ οὐ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν.

KP. Ἀλλὰ μένει.

ΣΩ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως ὅτι ταυτόν ἐστι, μένει ἢ οὐ μένει;

KP. Μένει.

V9. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειραῖσθαι ἐξιέναι μὴ ἀφιέντων Ἀθηναίων ἢ οὐ δίκαιον· καὶ ἐὰν μὲν φαίνεται δίκαιον, πειρώμεθα, εἰ δὲ μὴ, ἔσῳμεν· ἃς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περὶ τε ἀναλώσεως χρημάτων καὶ δόξης καὶ παίδων τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὦ Κρίτων, σκέμματα ἢ τῶν ὀραδίως ἀποκτινύντων καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἄν, εἰ οἷοί τ' ἦσαν, οὐδενὶ ξὺν νῶ τούτων τῶν πολλῶν, ἡμῖν δ' ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ, μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ἢ ἢ ὅπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν, πότερον δίκαια πράξομεν καὶ χρήματα τελοῦντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἐξάξουσι καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἐξάγοντές τε καὶ ἐξαγόμενοι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν πάντα ταῦτα ποιοῦντες· κἄν φαινώμεθα ἄδικοι αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐδέη ὑπολογίζεσθαι οὐτ' εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὅτιοῦν πάσχειν πρὸ τοῦ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Καλῶς μὲν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ὄρα δέ, τί δρωμεν.—

ΣΩ. Σκοπῶμεν, ὦ γαθέ, κοινῇ, καὶ εἴ πη ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καὶ σοι πείσομαι· εἰ δὲ μή, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀκόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι· ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσαι σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὄρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν. ἐάν σοι ἱκανῶς λέγηται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνεσθαι τὸ ἐρωτώμενον, ἢ ἂν μάλιστα οἶη.

ΚΡ. Ἄλλὰ πειράσομαι.

10. ΣΩ. Οὐδενὶ τρόπῳ φαμὲν ἐκόντας ἀδικητέον εἶναι, ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὐ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν οὔτε καλόν, ὡς πολλάκις ἡμῶν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὠμολογήθη; — ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο — ἢ πᾶσαι ἡμῶν ἐκεῖναι αἱ πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσὶ, καὶ πάσαι, ὦ Κρίτων, ἄρα τηλικοῖδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον οὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἐλέγετο ἡμῖν, εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ εἴτε μή, καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς εἶτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν εἴτε καὶ πραότερα, ὅμως τὸ ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρὸν τυγχάνει ὄν παντὶ τρόπῳ; φαμὲν ἢ οὐ;

ΚΡ. Φαμὲν.

ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδὴ γε οὐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Τί δέ δή; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὐ;

ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ; ἀνφικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοὶ φασι, δίκαιον ἢ οὐ δίκαιον;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Τὸ γὰρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει.

ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ✓

ΣΩ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν ὅτιοῦν πάσῃ ὑπ' αὐτῶν. καὶ ὄρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα καθομολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογήσῃς. οἶδα γάρ, ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει. οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μὴ, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλὰ ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὀρῶντας τὰ ἀλλήλων βουλευμάτα. σκόπει δὴ οὖν καὶ σὺ εὔ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ ξυνδοκεῖ σοὶ καὶ ἀρχώμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ὀρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν οὔτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι ἀντιδρῶντα κακῶς, ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς; ἔμοι μὲν γὰρ καὶ πάλα οὕτω καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ, σοὶ δὲ εἴ πῃ ἄλλῃ δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε. εἰ δ' ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε.

ΚΡ. Ἄλλ' ἐμμένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι· ἀλλὰ λέγε.

ΣΩ. Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δ' ἐρωτῶ· πότερον ἂ ἂν τις ὁμολογήσῃ τῷ, δίκαια ὄντα, ποιητέον ἢ ἕξαπατητέον;

ΚΡ. Ποιητέον.

11. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ἄθρει ἀπίοντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν πότερον κακῶς τινὰς ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα οὐς ἤκιστα δεῖ, ἢ οὐ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὁμολογήσαμεν δίκαιοις οὔσιν ἢ οὐ;

ΚΡ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς· οὐ γὰρ ἐννοῶ.

ΣΩ. Ἄλλ' ὧδε σκόπει. εἰ μέλλουσιν ἡμῖν ἐνθένδε εἶτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάσαι τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ἐπιστάντες ἔροιντο· «εἰ-

πέ μοι, ὦ Σώκρατες, τί ἐν νῶ ἔχεις ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τού-
 τῳ τῷ ἔργῳ, ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοεῖ τούς τε νόμους ἡμᾶς ἀ-
 πολέσαι καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι
 οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι καὶ μὴ ἀνατετραῖφθαι,
 ἐν ἣ αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύουσιν, ἀλλὰ ὑπὸ ἰδιο-
 τῶν ἄκυροί τε γίνονται καὶ διαφθείρονται;» τί ἐροῦμεν, ὦ
 Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἂν τις
 ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τούτου τοῦ νό-
 μου ἀπολλυμένου, ὅς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει
 κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτούς, ὅτι ἡδίκηει γὰρ ἡμᾶς ἢ
 πόλις καὶ οὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινεν; ταῦτα ἢ τί ἐροῦμεν;

ΚΡ. Ταῦτα νῆ Δία, ὦ Σώκρατες.

12. ΣΩ. Τί οὖν, ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι· «ὦ Σώκρατες, ἢ
 καὶ ταῦτα ὁμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοὶ ἢ ἐμμένειν ταῖς δί-
 καις, αἷς ἂν ἢ πόλις δικάζῃ;» εἰ οὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν
 λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν, ὅτι «ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε
 τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνου, ἐπειδὴ καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ
 ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γάρ, τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ
 τῇ πόλει ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; οὐ πρῶτον μὲν σε ἐ-
 γεννήσαμεν ἡμεῖς, καὶ δι' ἡμῶν ἐλάμβανε τὴν μητέρα σου
 ὁ πατήρ καὶ ἐφύτευσέ σε; φράσον οὖν τούτοις ἡμῶν, τοῖς
 νόμοις τοῖς περὶ τοὺς γάμους, μέμφει τι, ὡς οὐ καλῶς ἔχου-
 σιν;» «οὐ μέμφομαι», φαίην ἄν. «ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τοῦ
 γενομένου τροφήν τε καὶ παιδείαν, ἐν ἣ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης;
 ἢ οὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τούτοις τεταγμένοι
 νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μουσικῇ καὶ
 γυμναστικῇ παιδεύειν;» «καλῶς», φαίην ἄν. «εἶεν. ἐπειδὴ δὲ
 ἐγένου τε καὶ ἐξετραῖφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχοις ἂν εἰπεῖν
 πρῶτον μὲν, ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος
 αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, ἄρ'
 ἐξ ἴσου οἶει εἶναι σοὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡμῖν καὶ ἅτ' ἂν ἡμεῖς
 σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, καὶ σοὶ ταῦτα ἀντιποιεῖν οἶει δίκαιον

εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα οὐκ ἔξ ἴσου ἦν τὸ δίκαιον καὶ πρὸς τὸν δεσπότην, εἴ σοι ὢν ἐτύγγανεν, ὥστε, ἄπερ πάσχοις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν, οὔτε κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν οὔτε ἄλλα τῶν αὐτὰ πολλά· πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἄρα καὶ τοὺς νόμους ἐξέσται σοι, ὥστε, ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι δίκαιον ἡγούμενοι εἶναι, καὶ σὺ αὖ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα, καθ' ὅσον δύνασαι, ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι, καὶ φήσεις ταῦτα ποιῶν δίκαια πράττειν, ὁ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελόμενος; ἢ οὕτως εἰ σοφός, ὥστε λέληθέ σε, ὅτι μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερόν ἐστιν ἢ πατρὸς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν μείζονι μοίρα καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νῦν ἔχουσι, καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπείκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσας ἢ πατέρα, καὶ ἢ πείθειν ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύῃ, καὶ πάσχειν, ἐάν τι προστάτη παθεῖν ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέον ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει, καὶ οὐχὶ ὑπεικτέον οὐδὲ ἀναχωρητέον οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἃ ἂν κελεύῃ ἢ πόλις καὶ ἢ πατρίς, ἢ πείθειν αὐτήν, ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δὲ οὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἦτιον τὴν πατρίδα;» τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κροίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους ἢ οὐ;

ΚΡ. Ἔμοιγε δοκεῖ.

13. ΣΩ. «Σκόπει τοίνυν, ὦ Σώκρατες», φαῖεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι, «εἰ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι οὐ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δοῦναι, ἃ νῦν ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γὰρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἀπάντων ὧν οἱοί τε ἡμεν καλῶν σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις, ὅμως προαγορευόμεν τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι Ἀθηναίων τῷ βου-

λομένῳ, ἐπειδὴν δοκιμασθῆ καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ὧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ αὐτοῦ ἀπιέναι ὅποι ἂν βούληται. καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδῶν ἐστὶν οὐδ' ἀπαγορεύει, εἴαν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἵεναι, εἰ μὴ ἀρέσκομεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις, εἴαν τε μετοικεῖν ἄλλοσέ ποι ἔλθῶν, ἵεναι ἐκεῖσε ὅποι ἂν βούληται, ἔχοντα τὰ αὐτοῦ· ὅς δ' ἂν ὑμῶν παραμείνῃ, ὁρῶν ὃν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκας δικάζομεν καὶ τᾶλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαμέν τοῦτον ὁμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν, ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν, ποιήσειν ταῦτα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον τριχῆ φαμεν ἀδικεῖν, ὅτι τε γεννητοῖς οὖσιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι, καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι οὔτε πείθεται οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μὴ καλῶς τι ποιοῦμεν, προτιθέντων ἡμῶν καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιτατιόντων ποιεῖν, ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλὰ ἀφιέντων δυοῖν ὑάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς ἢ ποιεῖν, τούτων οὐδέτερα ποιεῖ».

14. «Ταύταις δὴ φαμεν καὶ σέ, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεσθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς, καὶ οὐχ ἥμισυ Ἀθηναίων σέ, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα». - εἰ οὖν ἐγὼ εἶπομι· «διὰ τί δὴ;» ἴσως ἂν μου δικαίως καθάπτοιντο λέγοντες, ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὁμολογηκῶς τυγχάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν. φαῖεν γὰρ ἂν, ὅτι «ὦ Σώκρατες, μεγάλη ἡμῖν τούτων τεκμήριά ἐστιν, ὅτι σοὶ καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις· οὐ γὰρ ἂν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἀπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἐπεδήμεις, εἰ μὴ σοὶ διαφερόντως ἤρεσκε, καὶ οὗτ' ἐπὶ θεωρίαν πώποτ' ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἀπαξ εἰς Ἴσθμόν, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμῶσε, εἰ μὴ ποι στρατευόμενος, οὔτε ἄλλην ἀποδημίαν ἐποίησω πώποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, οὐδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως οὐδὲ ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμεῖς σοὶ ἱκανοὶ ἦμεν καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω σφόδρα ἡμᾶς ἠροῦ καὶ ὁμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύεσθαι, τά τε ἄλλα καὶ παῖδας ἐν αὐτῇ ἐποίησω, ὡς

ἀρεσκούσης σοι τῆς πόλεως. ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι, εἰ ἐβούλου, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειροῦς, τότε ἐκούσης ποιῆσαι. σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλωπίξου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν, εἰ δέοι τεθνάναι σε, ἀλλὰ ἠροῦ, ὡς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον· νῦν δὲ οὔτε ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνει, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπει, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι, πράττεις τε ἅπερ ἂν δοῦλος φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς ξυνθήκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ' ἃς ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύεσθαι. | πρῶτον μὲν οὖν ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ ἀποκρίναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν φάσκοντές σε ὁμολογηκέναι πολιτεύεσθαι καθ' ἡμᾶς ἔργῳ, ἀλλ' οὐ λόγῳ, ἢ οὐκ ἀληθῆ». τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν; |

ΚΡ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. «Ἄλλο τι οὖν», ἂν φαῖεν, «ἢ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις, οὐχ ὑπὸ ἀνάγκης ὁμολογήσας οὐδὲ ἀπατηθεὶς οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλευσασθαι, ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἐξῆν ἀπιέναι, εἰ μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι. | σὺ δὲ οὔτε Λακεδαιμόνα προηροῦ οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ ἐκάστοτε φῆς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην οὐδεμίαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων οὐδὲ τῶν βαρβαρικῶν, ἀλλὰ ἐλάττω ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοὶ τε καὶ τυφλοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνάπηροί· οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἠρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς οἱ νόμοι δηλονότι τίνι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμένεις τοῖς ὁμολογημένοις; ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσει ἐκ τῆς πόλεως ἐξεληθών».

15. «Σκόπει γὰρ δὴ, ταῦτα παραβάς καὶ ἐξαμαρτάνων τι τούτων τί ἀγαθὸν ἐργάσει σαυτὸν ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύσουσί γέ σου οἱ ἐπιτήδαιοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως ἢ τὴν οὐσίαν ἀπο-

λέσαι, σχεδόν τι δήλον· αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἔαν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πόλεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε ἢ Μεγαράδε — εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφοτέραι — πολέμιος ἦξεις, ὃ Σώκρατες, τῆ τούτων πολιτεία, καί, ὅσοι περ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων, ὑποβλέπονται σε διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι· ὅστις γὰρ νόμων διαφθορεὺς ἐστὶ, σφόδρα που δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι πότερον οὖν φεύξει τὰς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἄρα ἄξιόν σοι ζῆν ἔσται; ἢ πλησιάσεις τούτοις καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος; — τίνας λόγους, ὃ Σώκρατες, ἢ οὐσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἶει ἄσχημον ὄν φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; οἶεσθαί γε χρὴ· ἄλλ' ἐκ μὲν τούτων τῶν τόπων ἀπαρεῖς, ἦξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους τοὺς Κρίτωνος· ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία, καὶ ἴσως ἂν ἠδέως σου ἀκούοιεν, ὡς γελοῖως ἐκ τοῦ δεσποτηρίου ἀπεδιδράσκεις σκευὴν τέ τινα περιθέμενος, ἢ διφθέραν λαβών, ἢ ἄλλα, οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας· ὅτι δὲ γέρον ἀνὴρ μικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιποῦ ὄντος, ὡς τὸ εἶκός, ἐτόλμησας οὕτως αἰσχροῦς ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεὶς ὅς ἐρεῖ; ἴσως, ἂν μὴ τινα λυπῆς· εἰ δὲ μὴ, ἀκούσει, ὃ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ· ὑπερχόμενος δὴ βιώσει πάντας ἀνθρώπους καὶ δουλεύων — τί ποιῶν ἢ εὐωχούμενος ἐν Θετταλία, ὥσπερ ἐπὶ δεῖπνον ἀποδεδημηκῶς εἰς Θετταλίαν; λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται; ἄλλὰ δὴ τῶν παίδων ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρόψῃς καὶ παιδεύῃς; τί δέ; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτο σοῦ ἀπολαύ-

σωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὐ, αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι σοῦ ζῶντος βέλτιον θρέφονται καὶ παιδεύονται, μὴ ξυνόντος σοῦ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτήδαιοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον ἐὰν εἰς Θεαταλίαν ἀποδημήσης, ἐπιμελήσονται, ἐὰν δὲ εἰς Ἄδου ἀποδημήσης, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; εἴπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἔστι τῶν σοι φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἷεσθαί γε χρή».

16. «Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ μήτε τὸ ζῆν μήτε ἄλλο μηδὲν πρὸ τοῦ δικαίου, ἵνα εἰς Ἄδου ἐλθὼν ἕξης πάντα ταῦτα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν· οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι οὐδὲ δικαιότερον οὐδὲ ὀσιώτερον, οὐδὲ ἄλλω τῶν σῶν οὐδενί, οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένω ἄμεινον ἔσται. ἀλλὰ νῦν μὲν ἡδικοημένος ἄπει, ἐὰν ἀπίης, οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἀλλὰ ὑπ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς οὕτως αἰσχροῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουρήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβάς καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὓς ἡκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς, ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροὶ ἀδελφοὶ οἱ ἐν Ἄδου νόμοι οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται, εἰδότες, ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας ἀπολέσαι τὸ σὸν μέρος. ἀλλὰ μὴ σε πείσῃ Κροίτων ποιεῖν ἃ λέγει μᾶλλον ἢ ἡμεῖς».

17. Ταῦτα, ὦ φίλε ἐταῖρε Κροίτων, εὖ ἴσθι, ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἡχὴ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν· ἀλλὰ ἴσθι, ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐὰν λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. ὅμως μέντοι εἴ τι οἶει πλέον ποιήσῃν, λέγε.

ΚΡ. Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν.

ΣΩ. Ἐὰ τοίνυν, ὦ Κροίτων, καὶ πράττωμεν ταῦτη, ἐπειδὴ ταύτη ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

1. ὅτι πεπόνθαιτε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγορῶν = ποίαν ἐντύπωσιν ἔχουν προκαλέσει εἰς τὴν ψυχὴν σας οἱ λόγοι τῶν κατηγορῶν μου. — οὖν = ὅπωςδήποτε. — ὑπ' αὐτῶν = ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν λόγων των. — ὀλίγου = σχεδόν. — ἐπιλανθάνομαι ἐμαυτοῦ = λησμονῶ, ποῖος εἶμαι. — πιθανῶς = πειστικῶς. — ὡς ἔπος εἰπεῖν = διὰ τὰ περιορισθῶ εἰς τὴν σύντομον αὐτὴν ἔκφρασιν, παρατήρησιν. — θαυμάζω τί τινος = δοκιμάζω ἔκπληξιν διὰ κάτι, τὸ ὁποῖον λέγει ἢ κάμνει τις. — εὐλαβοῦμαι = προσέχω. — αὐτίκα = εὐθὺς ἀμέσως. — μηδ' ὅπωςτιοῦν = καθόλου, κάθε ἄλλο. — εἰ μὴ ἄρα = ἐκτὸς ἂν ἴσως. — εἰ μὲν τοῦτο λέγουσιν = ἂν πραγματικῶς αὐτὸ τὸ νόημα ἔχη ὁ λόγος των. — ὁμολογοίην κλπ. = ὁμολογοίην εἶναι ῥήτωρ (δεινός,) [ἄλλ'] οὐ κατὰ τούτους (= κατὰ τὰς ἀντιλήψεις αὐτῶν περὶ ῥήτορος). — οὐ μέντοι' ἐνν. ἀκούσεσθε. — ῥῆμα = φράσις. — ὄνομα = λέξις. — κεκοσμημένος = διηνηθισμένος με ῥητορικὰ σχήματα. — εἰκῆ λεγόμενα = λόγοι ἄπλοῖ. — ἐπιτυχῶν = τυχαῖος, ἄβιαστος. — εἰσέρχομαι εἰς ὑμᾶς = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου σας. — πλάττοντι' κατὰ τὸ νοούμενον πρὸς τὸ τῆδε τῆ ἡλικία, τὸ ὁποῖον = τηλικῶδε ὄντι. — πλάττω λόγους = τορνεύω τὸ λεκτικόν μου. — καὶ μέντοι = καὶ ἀκόμη μάλιστα. — καὶ πάννυ' δέομαι. — παρίεμαι = ζητῶ ὡς χάριν. — ἐπι τῶν τραπεζῶν = πλησίον τῶν τραπεζῶν τῶν ἀργυραμοιβῶν καὶ τοκιστῶν νοοῦνται αἱ τράπεζαι τῶν ἀργυραμοιβῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν τοποθετημέναι ὑπὸ τὰς σιτάς τῆς ἀγορᾶς, ὅπου οἱ ξένοι ἀντήλλασσον τὰ νομίσματά των. Σημειωτέον, ὅτι οἱ κύριοι τῶν τραπεζῶν, οἱ τραπεζῖται, ὅπως ἐλέγοντο, ἐδέχοντο καὶ καταθέσεις ἐπὶ μικρῷ τόκῳ

καὶ ἐδάνειζον εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην χρημάτων μὲ ὑπερβολικὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τόκον.—**ἴνα**· ἐπίρρ.—**ὅπου**·—**ἄλλοθι**· πρὸ πάντων εἰς τὰς παλαιστρας, εἰς τοὺς περιπάτους καὶ εἰς τὰ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῶν Ἀθηναίων ἐργαστήρια τῶν διαφόρων τεχνιτῶν. Διότι ὁ Σωκράτης δὲν ἐδίδασκεν εἰς κλειστὸν χῶρον καὶ ὠρισμένους μαθητάς, ἀλλὰ παντοῦ ὅπου ἦσαν ἄνθρωποι πρόθυμοι νὰ τὸν ἀκούουν. — **θορυβῶ** = προβαίνω εἰς θορυβώδεις ἀποδοκιμασίας.—**ἔχει οὕτωςί**· τὸ πρᾶγμα = μὲ ἐμὲ συμβαίνει τὸ ἐξῆς. — **ἐπὶ δικαστήριον ἀναβαίνω** = ἀναβαίνω τὴν κλίμακα τοῦ δικαστηρίου, παρουσιάζομαι εἰς τὸ δικαστήριον.—**ἀτεχνῶς** = ὅλως διόλου.—**ἢ ἐνθάδε λέξεις** = ἢ φρασεολογία, ποῦ χρησιμοποιεῖται ἐδῶ, ἢ δικανικὴ γλῶσσα. — **ὥσπερ ἄν**... **ξυνέγνυτε ἄν**· ὁ β' ἄν πλεοναστικῶς. — **φωνῆ** = διάλεκτος. — **ἐν οἷσπερ ἐτεθράμμη** (= **τέθραμμαι**) = τὰ ὁποῖα ἔχω μάθει ἀπὸ μικρὸς εἰς τὴν πατριδα μου.—**καὶ δὴ καὶ νῦν** = οὕτω καὶ νῦν.—**δίκαιον**· ὄν.—**ὁ τρόπος τῆς λέξεως** = ἡ μορφή τοῦ λόγου.—**χείρων**... **βελτίων**· τοῦ συνήθους.—**αὕτη**=αὐτό.

2. **δίκαιός εἰμι** = δικαιῶμαι· ὁμιλεῖ οὕτως ὁ Σ., διότι ἡ ἀπολογία του πρὸς τὰς πρώτας κατηγορίας εἶναι τι ἐκτὸς θέματος.—**πολλὰ ἤδη ἔτη**· δηλ. κατηγοροῦντες.—**τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον**· ἴδε εἰσαγωγὴν (σ. 8).—**τὰ μετέωρα** = τὰ οὐράνια φαινόμενα.—**φροντιστής**=ἐρευνητής.—**τὰ ὑπὸ γῆς**=τὰ μυστικὰ τῆς γῆς.—**ὁ ἦττων**· ὁ κρείττων λόγος=τὸ ἄδικον, τὸ δίκαιον· οἱ σοφισταὶ πρῶτοι ἔκαυχῶντο, ὅτι εἶχον τὴν ἰκανότητα τὸν ἦττω λόγον κρείττω ποιεῖν καὶ τὸν κρείττω ἦττω. — **οὐδὲ θεοὺς νομίζειν**· τοιαύτη πράγματι ἀντίληψις ἐκράτει περὶ τῶν φυσικῶν λεγομένων φιλοσόφων· ἀλλ' ὁ Σωκράτης πᾶν ἄλλο ἢ φυσικὸς φιλόσοφος ἦτο· αὐτὸς ἴσα ἴσα ἔστρεψε τὴν φιλοσοφικὴν ἐρευναν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου, περὶ τὸν ὁποῖον ἠσχολοῦντο οἱ φυσικοὶ φιλόσοφοι, εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κόσμον τοῦ ἀνθρώπου.—**κατηγορηκότες εἰσὶ**=**κατηγορήκασι**.—**λέγοντες**· ἔνν. εἰσὶ.—**ἐπιστεύσατε ἄν**· ὡς ὑπόθεσις νοητέα· εἰ ἐτύχετε ἀκούσαντες.—**ἀτεχνῶς**· συναπτέον τῷ ἐρήμην.—**ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατος**· ἔστι τόδε.—**εἰ τις κωμωδοποιός**· ἔννοεῖ τὸν Ἀριστοφάνη, ὁ ὁποῖος τῷ 423 π. Χ. διέσυρεν εἰς τὰς Νεφέλας του τὸν Σωκράτη ὡς τὸν κορυφαῖον τῶν σοφιστῶν καὶ τῶν φυσικῶν φιλοσόφων. Περὶ τοῦ πράγματος θὰ ὁμιλήσῃ σαφέστερον εἰς τὸ ἐπόμενον κεφάλαιον.—**χρῶμαι φθόνῳ καὶ διαβολῇ**=ἔχω ἐλα-

τήριον τὸν φθόνον καὶ τὴν συκοφαντικὴν διάθεσιν.—ἀναπέιθω = παραπλανῶ.—ἀνέπειθον' περὶ τῆς ἔνοχῆς μου.—ἄπορος = ὁ ἐμβάλλων εἰς ἀμηχανίαν, ὁ ἐπικίνδυνος ἀντίπαλος.—ἀναβιβάζομαι τινα = προσάγω τινα ὡς μάρτυρα εἰς τὸ δικαστήριον.—ἀξιώ = παραδέχομαι.—πολὺ μᾶλλον = πολὺ περισσότερον καιρὸν.—εἶεν = ἔστω, ἕως ἐδῶ καλά.—διαβολή = ἡ ἐκ τῆς διαβολῆς ἐσφαλμένη γνώμη.—ἐν οὕτως ὀλίγω χρόνῳ' ὅσον δηλ. ἐπέτρεπεν ἡ κλειψύδρα' ἦτο δὲ ἡ κλειψύδρα δοχεῖον, τὸ ὁποῖον ἔφερεν εἰς τὸν πυθμένα ὁπάς' διὰ τῶν ὀπῶν τούτων διέρρεε τὸ ὕδωρ, ὑπὸ τοῦ ὁποῖου ἐπληροῦτο ἡ κλειψύδρα, τρόπον τινα κρυφίως' ἐκ τούτου τὸ ὄνομα τοῦ δοχείου (κλέπτειν — ὕδωρ). Διὰ τῆς κλειψύδρας ἐκανονίζετο ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου. Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος τῆς κλειψύδρας ἦτο ἄλλοτε ἄλλη. Εἰς τὰς μικρὰς δίκας ἦτο συνήθως εἰς ἀμφορεύς' εἰς τὰς σπουδαίας ἔφθανε καὶ τοὺς δώδεκα. Ἐννοεῖται, ὅτι κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν δικαστικῶν ἐγγράφων ἡ ῥοή τοῦ ὕδατος διεκόπτετο.—οὕτως γενέσθαι' νὰ ξεορίσω ἐκ τῆς ψυχῆς σας τὴν πεπλανημένην γνώμην.—ἄμεινον' ἢ τὸ μὴ ἐξελεσθαι.—πλέον τι ποιῶ = κατορθώνω κάτι' ἐπὶ τοῦ προκειμένου αὐτὸ τὸ κάτι θὰ ἦτο ἡ ἀγαθὴ γνώμη περὶ τοῦ Σωκράτους.—τοῦτο' ἡ προσπάθεια μου.—ἴτω = ἄς ἀκολουθήσῃ τὸν δρόμον, ἄς ἀποβῆ.

3. ἀναλαμβάνω = ἀνασκοπῶ.—πιστεύω τινὶ = στηρίζομαι ἐπὶ τινος.—γράφομαι τινα γραφὴν = ὑποβάλλω ἐγγράφως κατὰ τινος μήνυσιν (διὰ δημόσιον ἀδίκημα).—ὡσπερ κατηγορῶν = ὅπως ἂν ἐπρόκειτο περὶ πραγματικῶν κατηγορῶν' διότι ἡ μορφή τῆς κατηγορίας, τὴν ὁποίαν κατωτέρω ὑποτυπώνει ὁ Σωκράτης, εἶναι σχεδίασμα ἰδικόν του, γινόμενον ἐπὶ τῷ βάσει τῶν στοιχείων τῶν διαβολῶν, τὰς ὁποίας ἔθετον εἰς κυκλοφορίαν οἱ παλαιοὶ ἐκ τῶν κατηγορῶν του.—ἀντωμοσία = ἔνοχος μήνυσις κατὰ τινος (ἴδε εἰσαγωγὴν σ. 7).—ἀδικῶ = εἶμαι ἔνοχος ἀδικήματος, ἀποτελῶ δημόσιον κίνδυνον.—καὶ περιεργάζεται' ὁ καὶ ἐπεξηγηματικός.—περιεργάζομαι = χάνω τὸν καιρὸν μου εἰς περιττὰ καὶ ἐπιβλαβῆ πράγματα.—ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ' εἰς τὰς Νεφέλας. Ἐκεῖ ὁ Σ. παρουσιάζεται ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφάνους «ἐπὶ κρεμάθρας αἰωρούμενος καὶ ἀποσκοπῶν τὰ μετέωρα», ὅταν δὲ ἐν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων προσώπων τῆς κωμῳδίας τὸν ἐρωτᾷ, τί κάμνει ἐκεῖ ἐπάνω,

αὐτὸς ἀποκρίνεται: ἀεροβατῶ καὶ περιφρονῶ (=περιεργάζομαι) τὸν ἥλιον.—περιφέρομαι = αἰωροῦμαι ἔμπρὸς καὶ ὀπίσω.—καὶ οὐχ ὡς ... ἐπιστήμην· ἡ πλοκὴ = καὶ λέγω (τοῦτο) οὐχ ὡς ἀτιμάζων τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην (δηλ. τὴν φυσικὴν φιλοσοφίαν).—μὴ πως = διὰ νὰ μὴ.—φεύγω δίκην=ὑφίσταμαι δικαστικὴν δίωξιν διὰ κατηγορίας.—ἀλλά· ἔνν. λέγω ταῦτα.—ἐμοὶ γάρ· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὸ οὐχ ὡς ἀτιμάζων.—μέτεστί μοί τινος=ἔχω ιδέαν τινός.—αὐτοῦς ὑμῶν τοὺς πολλοὺς = τοὺς πολλοὺς ὑμῶν αὐτῶν.—περὶ ἐμοῦ ᾧ=ᾧ περὶ ἐμοῦ.

4. ἀλλὰ γάρ· βραχυλογία· τὸ πλήρες = ἀλλὰ τί δεῖ πλείω λέγειν· καὶ γάρ· ἄς ἐρμηνευθῆ = καὶ πράγματι.—τούτων· δηλ. τῶν περιεχομένων εἰς τὰς πρώτας κατηγορίας.—οὐδέν ἐστιν· ἔνν. ἀληθές.—ἐπεὶ = μολονότι.—Γοργίας ὁ Λεοντῖνος· διάσημος σοφιστὴς ἐκ Λεοντίνων τῆς Σικελίας, πατὴρ τῆς ἐντέχνου δητορείας. Ἐγκατασταθεὶς εἰς τὰς Ἀθήνας ἔδρασε δητορικὴν σχολὴν καὶ εἰσέπραττε παρὰ τῶν μαθητῶν του ὑψηλὰ δίδακτρα. Συνήθως ἐλάμβανεν 100 μνᾶς. Δίδακτρα ἐπίσης ἐλάμβανον καὶ οἱ ἄλλοι σοφισταί.—Πρόδικος ὁ Κεῖος· κατήγετο ἐκ τῆς νήσου Κέω (σημερ. Τζιά)· ἡ διδασκαλία του εἶχεν ὑποκείμενον θέματα γλωσσικὰ καὶ ἠθικὰ καὶ παρείχετο ἀντὶ μετρίας ἀμοιβῆς ($\frac{1}{2}$, 1, 2, 4, 50 δραχμ).—Ἴππίας ὁ Ἡλείος· διάσημος καὶ οὗτος σοφιστὴς, πλουτήσας ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἔργου του.—προῖκα=δωρεάν.—σύνειμι=συναναστρέφομαι, μαθητεύω.—τούτους πείθουσιν· ἀντὶ πείθειν (οἷός τ' ἐστί)· ὁ πληθυντικὸς κατὰ τὸ νοούμενον· διότι τούτων ἕκαστος = πάντες οὗτοι.—ἀπολείπω = διακόπτω.—ἐπεὶ· αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην πρότασιν: καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτοί.—τελῶ=πληρῶνω.—Καλλία τῷ Ἴππονίκου· ὁ Καλλίας ἦτο ἐπιφανὴς καὶ πλούσιος Ἀθηναῖος, κατασπαταλήσας τὸν πλοῦτόν του εἰς ἐπιδείξεις ἀκαίρους.—ἦν· παρατ. τοῦ ποιητικοῦ ὁ. ἡμὶ = λέγω· παρ' ἀττικοῖς τίθενται παρενθετικῶς οἱ τύποι ἦν δ' ἐγώ, ἦ δ' ὅς (=οὔτος). ἔχω· μετ' ἀπαρεμφ. = δύναμαι.—λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι = λαβεῖν ἐπὶ μισθῷ, πληρωμῇ.—ἡ προσήκουσα ἀρετὴ=ἡ δεξιότης ἢ ὅποια προσιδιάζει εἰς τὴν φύσιν τινός.—ἀνθρωπίνη καὶ πολιτικὴ ἀρετὴ=ἡ ἰκανότης, ἢ ὅποια χαρακτηρίζει τὸν τέλειον ἄνθρωπον καὶ τὸν χρηστὸν πολίτην.—πάνυ γε = μάλιστα.—Εὐήνος· σοφιστὴς καὶ ποιητὴς ἀρκούμενος εἰς ὀλίγα δίδακτρα.—μνᾶ· ποσὸν

(ὄχι νόμισμα) 100 δραχμῶν.—**έμμελῶς**· μετ' εἰρωνείας, ἡ ὁποία σκοπὸν ἔχει νὰ ἐξάρῃ τὴν μεταξὺ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Εὐήγου καὶ τοῦ τιμήματος τῆς διδασκαλίας του δυσαρμονίαν.—**καλλύνομαι** = καμαρώνω.—**ἀβρύνομαι** = τὸ παίρνω ἐπάνω μου.—**ἀλλ' οὐ'** ἔνν. καλλύνομαι καὶ ἀβρύνομαι.

5. **ὕπολαμβάνω**· ἔνν. τὸν λόγον=διακόπτων ἐρωτῶ.—**τί ἐστὶ τὸ σὸν πρᾶγμα**=τὶ συμβαίνει μὲ σέ.—**περιττὸς** = ἐξαιρετικός.—**πραγματεύομαι** = σοβαρῶς καταγίνομαι εἰς τι.—**ἔπειτα**=ἐν τούτοις.—**ταυτί**· συναπτόεν τῷ ὀ λέγων.—**ὄνομα**· τοῦ σοφοῦ.—**ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην**; ἔνν. λέγεις· ἡ ἐρώτησις ὑποβάλλεται δὴθὲν ὑπὸ τινος τῶν δικαστῶν.—**ἀνθρωπίνη**· καὶ ἐπομένως ἀπλή.—**κινδυνεύω**· μετ' ἀπαρεμφ. (εἶναι) = φαίνεται.—**τάχα** = ἴσως.—**ἢ οὐκ ἔχω κλπ.** = ἢ, ἂν τοῦτο θεωρηθῇ ὑπερβολή, δὲν ἠξέυρω, πῶς νὰ τὴν χαρακτηρίσω.—**φησί**· ἔνν. **ἐπίστασθαί με αὐτήν**.—**μέγα τι λέγω**=μεγαληγορῶ, λέγω παχιά λόγια.—**ἀξιόχρεως**=ἀξιόπιστος.—**ὕμιν** = κατὰ τὴν κρίσιν σας.—**ἀναφέρω** = ἀποδίδω.—**τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς**· δηλ. τὸν Ἀπόλλωνα.—**Χαιρεφῶντα**· ἀφωσιωμένον δπαδὸν τοῦ Σωκράτους.—**τὸ πλῆθος**=ὁ δῆμος.—**ξυνέφυγε τὴν φυγὴν**· νοεῖται ἢ μετὰ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν τριάκοντα φυγῇ ἐξ Ἀθηνῶν τῶν ἐπιφανῶν δημοκρατικῶν.—**κατέρχομαι**=ἐπανέρχομαι ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς τὴν πατρίδα· ἐδῶ πρόκειται περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ἐξορίστων δημοκρατικῶν μετὰ τὴν παλινόρθωσιν τῆς δημοκρατίας ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν (403 π.Χ).—**σφοδρὸς**=ἐνθουσιώδης.—**ὅπερ λέγω**=διὰ νὰ ἐπαναλάβω τὴν παρὰ κλησιν, τὴν ὁποίαν ὑπέβαλα ἀνωτέρω.—**ἀναιρῶ**=χορημοδοτῶ.—**μηδένα σοφώτερον εἶναι**· «ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος» ἦτο ἡ ἀπάντησις τῆς Πυθίας.—ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· ὁ Χαιρεκράτης.

6. **αἰνίττεται**· διότι οἱ χρησιμοὶ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἦσαν αἰνιγματώδεις καὶ διφορούμενοι.—**θέμις**· ἔνν. ἐστίν=ἐπιτρέπεται.—**μόγισ πάνυ** = μετὰ μεγάλης δυσκολίας.—**ζήτησις** = ἔρευνα.—**ἐν ταῦθα** = ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ σοφοῦ τούτου.—**εἴπερ που**=παρὰ ὁπουδήποτε ἄλλοῦ.—**διασκοπῶ τινα**=ὑποβάλλω τινὰ εἰς ἐξονυχιστικὴν ἐξέτασιν.—**πάσχω πρὸς τινα** = ἀποκομίζω τὴν ἐντύπω-

σιν παρὰ τινος.—καὶ διαλεγόμενος=(διασκοπῶν) ἐν τῷ διαλέγεσθαι.—ἔδοξέ μοι ἀνακολούθως πρὸς τὸ διασκοπῶν καὶ διαλεγόμενος ἀντι ἐνόμισα.—ἀπεχθάνομαί τινι=γίνομαι μισητὸς εἰς τινα.—(τούτου) μὲν=(τούτου) μὴν=ἀσφαλῶς.—ὥσπερ οὖν =ὅπως εἶναι γεγονός.—ἔοικα=δοκῶ.—ἐνταῦθα=κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἐλέγχου τούτου.

7. τὸ τοῦ θεοῦ=τὸ νόημα τῆς ἀποκρίσεως τοῦ θεοῦ.—σκοποῦντι τὸν χρησμὸν=ἐν τῇ ἐρευνῇ τοῦ χρησμοῦ.—ἰτέον' ἐνν. ἐστίν' ἐπανάληψις τοῦ κατ' ἰδίαν διαλογισμοῦ τοῦ Σωκράτους.—νῆ τὸν κύνα' ὁ Σωκράτης, διὰ τὸ μὴ δοκίμῆται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Διὸς ἢ ἄλλων θεῶν δι' ἀσήμαντα πράγματα (προβλ. τὴν γραφικὴν ἐντολήν: οὐ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ), ἐχρησιμοποιοῦσιν συνήθως εἰς τοὺς ὅρκους τοῦ τὰ ὀνόματα ζῴων ἢ δένδρων. Ἰδιαιτέρως προσφιλεῖς εἰς αὐτὸν ὅρκος ἦτο νῆ τὸν κύνα ἢ νῆ τὸν χῆνα.—ἡ μὴν' ἐπὶ ὅρκων καὶ ἰσχυρῶν διαβεβαιώσεων =σὰς διαβεβαιῶ.—ἐπαθόν τι τοιοῦτον =ἔδοξμασα τὴν ἐξῆς ἀνέλπιστον ἔκκληξιν.—εὐδοκιμῶ=χαίρω ὑπολήψεως.—ἐνδεῆς εἰμι τοῦ πλείστου (τῆς σοφίας)=παρουσιάζω μεγίστας ἐλλείψεις εἰς τὴν σοφίαν.—κατὰ τὸν θεὸν=σχετικῶς μὲ ὅ,τι ἔδογματίσεν ὁ θεός.—ἐπιεικῆς=ἰκανός, ἀνώτερος.—εἶναι' ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ἔδοξάν μοι.—φρονίμως ἔχω=εἶμαι σοφός.—πλάνη=περιπλανήσεις.—ἐμὴν=ἐμοῦ.—πονῶ=ἐκτελῶ ἄθλον' ἢ μετοχ. πονοῦντος ὑποθετικῆ.—ἀνέλεγκτος = ἀδιαφιλονίκητος.—διθυράμβων' ὁ διθυράμβος ἦτο εἶδος πομπῶδους ποιήσεως πρὸς τιμὴν τοῦ Διονύσου κατ' ἀρχάς, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων θεῶν.—ἀναλαμβάνω =λαμβάνω εἰς χεῖρας.—μάλιστα πραγματεύομαι=τυγχάνω μεγίστης προσοχῆς καὶ ἐπεξεργασίας.—διηρώτων ἄν' δηλοῖ ἐπανάληψιν τῆς πράξεως=ἠρώτων εἰς κάθε διδομένην εὐκαιρίαν.—ὀλίγου (δεῖν) συναπτεόν τῷ βέλτιον (τῶν ποιητῶν) ἄν' ἔλεγον (εἰ ἠρωτῶντο).—φύσις=φυσικὴ προδιάθεσις.—ἐνθουσιάζω=ἐμπνέομαι ἀπὸ θεῖαν ἐμπνευσιν.—θεόμαντις=θεόληπτος προφήτης (ὅπως λ.χ. ἡ Πυθία).—χρησμοφδός = ὁ δίδων χρησμοὺς εἰς στίχους.—τῷ αὐτῷ δηλ. εἰς τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας ἀγνοίας.—περιγεγονέναι' ἐνν. τῶν ποιητῶν.—περίεμι=ὑπέριμι=εἶμαι ἀνώτερος.

8. δημιουργός =τεχνίτης, βιομήχανος.—ἐξεργάζομαι τὴν τέ-

χνην=ἔξασκῶ τὴν τέχνην μὲ ἐπιτυχίαν.—τὰ μέγιστα=τὰ σοβαρώτατα ζητήματα· ἐννοεῖ τὰ πολιτικά.—πλημμέλεια=ἐλάττωμα.—ὕπερ τοῦ χρησμοῦ=ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ χρησμοῦ.

9. ἀπέχθεια=ἀντιπάθεια.—καὶ οἶαι χαλεπώταται=τοιαῦται ἀπέχθειαι, οἶαι ἂν εἶησαν χαλεπώταται· κατ' ἐννοιαν=καὶ μάλιστα...—χαλεπὸς=ἐπικίνδυνος.—βαρὺς=ἐμπαθής.—τοῦτο=τὸ γνωστόν· ὁμοίως καὶ κατωτέρω τῷ χρησμῷ τούτῳ.—λέγεσθαι· ὑποκειμ. ἐγώ.—ὄνομα· σύστοιχον ἀντικείμενον τοῦ λέγεσθαι.—ἐξελέγξω· μὴ σοφὸν ὄντα.—τὸ δὲ=κατ' ἀλήθειαν ὁμως.—τοῦτο· δηλ. τὸ σοφὸν εἶναι, τὸν ὄρον «σοφός».—οὐδενὸς ἄξιός εἰμι=δὲν ἀξιῶ τίποτε.—(ἐγὼ) μὲν = (ἐγὼ) μὴν.—βοηθῶ τῷ θεῷ = θέτω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ θεοῦ· τοῦτο λέγει ὁ Σωκράτης, διότι τὸ «γνώθι σαυτὸν» ἦτο γενικὸν αἴτημα τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου.—πράττω τι τῶν τῆς πόλεως ἄξιον λόγου=ἀσχολοῦμαι μὲ τὰ πολιτικά ἐπωφελῶς.—μυρίος=ἀμέτροτος, ἀφάνταστος· διότι ὅλη ἡ περιουσία τοῦ Σωκράτους ἦτο ἀξίας 5 μῶν.

10. ἐξετάζω=ἐλέγχω.—ἦ = ἦ διὰ τὴν ἀκρίβειαν.—οὐχ αὐτοῖς· διὰ τὴν ἀμάθειάν των.—ἀπορῶ=εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν.—ταῦτα=τὰ γνωστά προχειρολογήματα.—ὄτι=ὄτι διαφθείρει διδάσκων (ἐξ οὗ ἐξαρτῶνται αἱ αἰτιατικαὶ τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς καὶ τὰ ἀπαρέμφατα νομίζειν καὶ ποιεῖν).—φιλότιμος=φιλόδοξος, ἐγωιστής.—σφοδρὸς = ἐμπαθής.—ξυντεταγμένως = ἀπὸ συμφώνου.—πιθανῶς = κατὰ τρόπον πειστικόν.—σφοδρῶς = μὲ λύσσαν.—ἐκ τούτου=ἀπὸ τὴν ἐμπάθειαν αὐτὴν κινούμενος.—ἀρχόμενος ἔλεγον· κεφ. 2.—οὕτω πολλὴν γεγονυῖαν = ἐνῶ ἔχει λάβει τόσον εὐρείας διαστάσεις.—ὑποστέλλομαί τι=ἐκ φόβου (διὰ τὸ σαρκίον μου) παραλείπω τι.—τοῖς αὐτοῖς=διὰ τὸν ἴδιον λόγον (δηλ. τῷ μηδὲν ἀποκρύπτεσθαι καὶ ὑποστέλλεσθαι, ἦτοι διὰ τὴν ἐλευθεροστομίαν του).—ὄ· δηλ. ἡ ἀπέχθεια.—αὕτη ἐστίν=αὐτὴν τὴν προέλευσιν ἔχει.—νῦν = κατὰ τὴν σημερινὴν διαδικασίαν.—εὐρήσετε· ἐνν. ἔχοντα.

11. αὕτη ἔστω=ταῦτα ἔστω.—λάβωμεν=ἄς λάβωμεν καὶ ἄς ἐξετάσωμεν.—ἔχει ὧδέ πως· κατ' ἀρχαίαν μαρτυρίαν τὸ κείμενον

τῆς γραφῆς εἶχεν ὡς ἐξῆς· «τάδε ἐγράψατο καὶ ἀνωμόσατο Μέ-
λητος Μελήτου Πιτθεὺς Σωκράτει Σωφρονίσκου Ἄλωπεκῆθεν.
Ἄδικεὶ Σωκράτης οὖς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων. ἕ-
τερα δὲ δαιμόνια καινὰ εἰσηγούμενος· ἀδικεὶ δὲ καὶ τοὺς νέους
διαφθείρων. Τίμημα θάνατος». — τὸ ἐγκλημα = τὸ κατηγορητή-
ριον. — ἐν ἕκαστον· κεφάλαιον. — σπουδῆ χαριεντίζομαι = παίζω
μὲ ζητήματα σοβαρά. — ῥαδίως = μὲ ἐλαφρὰν συνείδησιν. — εἰς ἀγῶ-
να καθίστημί τινα = ἐμπλέκω τινὰ εἰς δικαστικὸν ἀγῶνα. — σπου-
δάζω = ἐνδιαφέρομαι σοβαρῶς.

12. μοι = παρακαλῶ. — ἄλλο τι· ἐνν. ποιεῖς = σὲ ἀπασχολεῖ τί-
ποτε ἄλλο. — ἔγωγε = βεβαιότατα. — βελτίους· ἐνν. ἑαυτῶν. — οἱ
νεώτεροι· νοοῦνται οἱ ἔχοντες ἡλικίαν μέχρι τοῦ 20 ἔτους· οἱ πέ-
ραν αὐτοῦ ἦσαν ἐκκλησιασταί. — μέλον γέ σοι· αἰτιατ. ἀπόλυτος =
ἐπεὶ μέλει σοι (εἰδέναί, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ). — μηνύω =
ἀποκαλύπτω, κατονομάζω. — οὐ δοκεῖ· τὸ σιγᾶν. — ὦ ἄγαθὲ καὶ
ῶγαθὲ = χρυσέ μου ἀνθρώπε. — βέλτιστε = ἐντιμότετε κύριε. — τί
δὲ δὴ· ἐνν. λέγεις περὶ τοῦδε. — ἄρα = ἴσως. — πάνυ σφόδρα
τοῦτο λέγω = αὐτὸ διακηρύττω μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμό-
νων μου. — καταγιγνώσκω τινός τι = θεωρῶ τινα ὡς τι. — ἦ = ἀλή-
θεια ; — ἵπτικὸς = ὁ ἐντροιβῆς εἰς τὰ ζητήματα τὰ σχετικὰ μὲ τοὺς
ἵπτους. — ξύνειμι ἵπποις = ἀνακατεύομαι μὲ ἵππους. — χρῶμαι
ἵπποις = παίρνω εἰς τὰ χέρια μου ἵππους. — ἐὰν οὐ φῆτε· ἀντὶ μὴ
φῆτε· ἀλλὰ τὸ οὐ φῆτε ἀποτελεῖ μίαν ἔννοιαν = ἀρνεῖσθε.

13. πρὸς Διὸς = εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Διός. — ὦ τᾶν = φίλε. —
πάνυ γε = μάλιστα. — οἱ ξυνόντες = ἐκείνοι μετὰ τῶν ὁποίων ἔρχε-
ταί τις εἰς συνάφειαν. — καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει· κατὰ τὸ ἀττι-
κὸν δίκαιον ἐκάτερος ἐκ τῶν διαδίκων εἶχε τὸ δικαίωμα κατὰ τὴν
διάρκειαν τῆς ἀγορεύσεως αὐτοῦ νὰ ὑποβάλλῃ πρὸς τὸν ἀντίδικον
ἔρωτήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἐκεῖνος ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἀπαντᾷ. —
μοχθηρὸς = ἀνήθικος. — ταῦτα· δηλ. τὴν λογικὴν αὐτήν, ὅτι τόσον
μεγάλον κακὸν κάμνει ἐκ προθέσεως. — τῶν τοιούτων· γενικὴ τῆς
αἰτίας. — εἰσάγειν· τὸν δρᾶστην. — οἶ· ἐπίρρ. = ὄπου.

14. δῆλον δὲ ὅτι· ἐνν. φῆς με διαφθείρειν. — γράφομαι

γραφὴν=καταγγέλλω ἐγγράφως διὰ δημόσιον ἀδίκημα.— οὐ ταῦτα λέγεις... διαφθείρω=οὐ λέγεις, ὅτι διδάσκων ταῦτα διαφθείρω.— μὲν οὖν' πρὸς ἐπίτασιν τοῦ πάνυ σφόδρα.— μανθάνω=ἐννοῶ.— ἄρα=κατ' ἀκολουθίαν.— τὸ παράπαν=τελείως.— ταῦτη=ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο.— Ἀναξαγόρου οἶει κατηγορεῖν' ὁ Ἀναξαγόρας, διάσημος φιλόσοφος ἐκ Κλαζομενῶν τῆς Μ. Ἀσίας— σημερινὰ Βουρλά—, ἔζησε κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα (500-428 π. Χ.) καὶ ἠσχολεῖτο κυρίως μὲ τὰ μαθηματικά καὶ τὴν ἀστρονομίαν. Ὄριμος τὴν ἡλικίαν ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας (462 π. Χ.), ὅπου ἐξέδωκε τὸ περὶ φύσεως ἔργον του, τοῦ ὁποῦ μόνον ἀποσπάσματα διεσώθησαν. Εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀνέπτυσσε κατὰ τοὺς παλαιοὺς τὰς θεωρίας, τὰς ὁποίας ἀποδίδει εἰς τὸν Σωκράτη ὁ Μέλητος.— τῶνδε' δηλ. τῶν δικαστῶν.— καὶ δὴ=τότε, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει.— εἰ πάνυ πολλοῦ' ἐνν. πρίαιντο=ἂν δεχθῶμεν ἔστω, ὅτι τὰ ἠγόραζον μὲ τὸ ἀνώτατον ὄριον τῆς τιμῆς.— δραχμῆς' γενικῆ τῆς ἀξίας.— ἐκ τῆς ὀρχήστρας' οὕτως ἐκαλεῖτο τόπος τῆς ἀγορᾶς τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου ὑπῆρχον τὰ βιβλιοπωλεῖα.— ἄτοπος=παράδοξος.— οὐδ' ὅπωςτιοῦν=ἀπολύτως καθόλου.— ἄπιστος=ἀπίστευτος.— καὶ ταῦτα μέντοι=καὶ τὸ σπουδαιότερον.— ὑβριστῆς=ὑπερόπτης, ἐξημμένη κεφαλή.— ἀκόλαστος=θρασύς.— νεότης=νεανική παραφορά.— ἀτεχνῶς' συναπτέον τῷ ὕβρει, ἀκολασίᾳ, νεότητι.— ἔοικεν' δηλ. ἀνθρώπῳ.— συντίθημι=καταρτίζω.— διαπειρωμένῳ' ἢ μετοχὴ αἰτιολογικῆ=διότι θέλει νὰ δοκιμάσῃ.— δὴ=ὅπως ὅλοι τὸν γνωρίζομεν.— ἐναντία ἑμαυτῷ λέγω=ἀντιφάσκω.— ὥσπερ ἂν' ἐνν. λέγοι τὰ ἐναντία ἑαυτῷ.

15. Ξυνηπισκοποῦμαι=ἐξετάζω ἀπὸ κοινοῦ (μὲ ἄλλον).— ἦ=πῶς.— ταῦτα λέγειν' ὅτι δηλ. περιπίπτει εἰς αὐτὰς τὰς ἀντιφάσεις.— παραιτοῦμαι τινα=ὑποβάλλω πρὸς τινα παράκλησιν.— τῷ εἰωθότι τρόπῳ=μὲ τὴν συνήθη μέθοδόν μου (δηλ. διαλογικῶς, ἀπὸ τῶν γνωστῶν παραδειγμάτων εἰς τὰ ἄγνωστα).— μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβεῖτω=ἄς μὴ φωνασκῇ περὶ ἄλλων καὶ ἄλλων.— ἰππικὰ πράγματα=ζητήματα σχετικὰ μὲ τοὺς ἵππους.— τὸ ἐπὶ τούτῳ=εἰς τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν.— δαίμονας' δαίμονες καλοῦνται κατώτεραι θεότητες, οἱ υἱοὶ θεῶν καὶ ὄχι αὐτοὶ οἱ θεοί.— ὡς ὦνησας (τοῦ ὄ. ὀνήνημι)=πόσον μὲ ἠὲ χαρίστησες! — μόγισ=μόλις, μὲ χίλια

βάσανα.—οὖν = τέλος πάντων.—διόμνυμι (ἢ διόμνυμαι)=βεβαιῶ ἐνόρκως.—ἀντιγραφὴ καὶ ἀντωμοσία = γραφή.—τίθημι = θεωρῶ.—ἦτοι = ἢ πάντως.—θεοὶ τινες = εἶδος θεῶν.—αἰνίττομαι· ἐδῶ = προβάλλω αἰνίγματα.—ἐκ νυμφῶν· ὡς λ. χ. ὁ Ἀσκληπιὸς ἀπὸ (τὸν Ἀπόλλωνα καὶ) τὴν νύμφην Κορωνίδα.—ἢ ἐκ τινῶν ἄλλων· ὡς ὁ Ἡρακλῆς ἐκ (τοῦ Διὸς καὶ) τῆς Ἀλκμήνης, οἱ Διόσκουροι ἐκ (τοῦ Διὸς καὶ) τῆς Λήδας κλπ.—ῶν... λέγονται· ἐνν. εἶναι παῖδες.—οὐκ ἔστιν ὅπως οὐχὶ = εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ μὴ· κατ' ἐννοίαν = εἶναι ἀπολύτως βέβαιον, ὅτι.—ἀποπειρώμενος ἡμῶν = ἐπειδὴ ἤθελες νὰ πειραματισθῆς μὲ ἡμᾶς (ἐμὲ καὶ τοὺς δικαστάς).—ἀπορῶ = στεροῦμαι.—ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἄν... οὐδεμία μηχανὴ ἔστι = οὐδεμία μηχανὴ ἔστιν, ὅπως σύ τινα ἀνθρώπων πείθοις ἄν... ἢ πλαγία ἔρωτ. πρότασις ὑποκείμενον ἀντι ἀπαρεμφάτου.—οὐ τοῦ αὐτοῦ ἔστιν=δὲν στέκεται λογικῶς ὁ ἴδιος ἀνθρώπος νά.—οὐδεμία μηχανὴ ἔστιν = δὲν ὑπάρχει κανεὶς τρόπος = εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον.

16 δοκεῖ μοι οὐ πολλῆς εἶναι ἀπολογίας = φρονῶ, ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀποδειχθῆ ἀπὸ διεξοδικὴν ἀπολογία.—αἰρῶ = καταδικάζω.—εἰάνπερ αἰρῆ = ἂν πράγματι ἔχη τὴν δύναμιν νὰ καταδικάζῃ.—καὶ ἀγαθοὺς ἀνδρας· ὅπως ὁ Παλαμήδης καὶ ὁ Αἴας, περὶ τῶν ὁποίων θὰ κάμῃ λόγον εἰς τὸ κεφ. 33.—δεινὸν = φόβος.—μὴ ἐν ἐμοὶ στή = μήπως τὸ κακὸν σταματήσῃ εἰς ἐμέ.—εἶτα = ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει.—ἐπιτηδεύω = καταπιάνομαι, ἀσκῶ.—ὅτουτι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἔστιν = ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθῃ (διὰ τοὺς ἄλλους) κάποια, ἔστω καὶ ἀσύμαντος ὠφέλεια.—ἀλλ' οὐ = καὶ ὄχι.—φαῦλος = κατώτερος ἀνθρώπος.—τῶν ἡμίθεων· ἡμίθεοι ἐκαλοῦντο ὄχι μονον ἦρωες, τῶν ὁποίων ὁ ἕτερος τῶν γονέων εἶναι θεὸς — ὡς λ. χ. ὁ Ἀχιλλεὺς τοῦ Πηλέως καὶ τῆς Θέτιδος — ἀλλὰ καὶ οἱ ἦρωες τῶν μυθικῶν χρόνων καὶ μάλιστα οἱ ἀκμάσαντες κατὰ τὰ τρωικά.—παρὰ τὸ = ἐμπρὸς εἰς τό.—τὸ αἰσχροὸν=ὁ ἠθικὸς ἐξευτελισμὸς.—οὕτωςί πως· διότι ὁ Σωκράτης δὲν ἐνθυμεῖται ἀκριβῶς τοὺς ὁμηρικὸς στίχους, τοὺς ὁποίους θὰ ἀναφέρῃ. Παρέλαβε δὲ τούτους ἐκ τοῦ διαλόγου μεταξὺ Θέτιδος καὶ Ἀχιλλεὺς, ὅτε ἐκείνη μετέβη μετὰ τῶν Νηρηίδων πρὸς συνάντησιν τοῦ υἱοῦ τῆς ὀδυρομένου διὰ τὸν θάνατον τοῦ φίλου

του Πατρόκλου.— τιμωρῶ τινι τὸν φόνον = ἐκδικουῖμαι τὸν φόνον τινός.— τοι= σοι.— πότμος= θάνατος.— ὁ δὲ= ἐκεῖνος.— κακὸς ὢν = μὲ τὸ στίγμα τῆς ἀνανδρίας.— δίκην ἐπιτίθημί τινι = τιμωρῶ τινά.— ὁ ἀδικῶν= ὁ αἷτιος τοῦ κακοῦ.— κορωνίς ναῦς= ἡ ἔχουσα τὰ ἄκρα κυρτὰ ναῦς, κυρίως δὲ τὴν πρύμνην· ὄθεν= καμπυλόπρυμνος.— ἄχθος = βάρος.— οὕτω γάρ· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην ἀπόκρισιν : οὐδαμῶς.— οὕτω ἔχει τῇ ἀληθείᾳ = ἀποτελεῖ θεμελιώδη ἠθικὴν ἀρχὴν τοῦτο.— μένω = μένω ἀκλόνητος.

17. δεινὰ ἐργάζομαι = διαπράττω ἀσυγχώρητον σφάλμα.— ὁ μείζ· διότι τοὺς δικαστὰς θεωρεῖ ὁ Σωκράτης ὡς ἀντιπροσώπους τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων.— ἐν Ποτειδαίᾳ... Ἀμφιπόλει... Δηλίῳ· ἡ Ποτεΐδαια, πόλις τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου ἐπὶ τοῦ στενοῦ λαίμου, ὁ ὁποῖος συνδέει τὴν χερσόνησον Παλλήνην (Κασσάνδραν) μὲ τὴν στερεάν, ἀπεστάτησε τῷ 432 ἀπὸ τῆς Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας καὶ συνετάχθη μὲ τοὺς Λακεδαιμονίους. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ μετὰ δύο ἔτη παρεδόθη εἰς αὐτούς. Εἰς τὴν πολιορκίαν ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Σωκράτης, ὅπως ἐπίσης μετὰ δεκαετίαν εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως — ἀθηναϊκῆς ἀποικίας καὶ αὐτῆς πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος, — ἡ ὁποία εἶχεν ἀποστατήσει ὁμοίως ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. Μετέσχεν ἐπίσης ὁ Σωκράτης καὶ τῆς μάχης τοῦ Δηλίου (424 π. Χ.), ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνος εἰς τὴν Βοιωτίαν, πλησίον τῆς Τανάγρας, καὶ ἐθαυμάσθη διὰ τὴν ἀνδρείαν του.— ὥσπερ καὶ ἄλλος τις = ὑπὲρ πάντα ἄλλον.— δεῖν· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ τάττοντος= ὅτε μὲ ἐπεφόρτισε μὲ τὴν ὑποχρέωσιν.— ἐνταῦθα = εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν.— δέ· πλεοναστικῶς.— δοκεῖν γάρ· ἢ οὐκ οἶδεν = (τὸ γὰρ δοκεῖν ἑαυτῷ εἶναι σοφὸν) ἔστι δοκεῖν εἰδέναί, ἢ οὐκ οἶδεν.— οὐδ' εἰ τυγχάνει=(οὐδεὶς οἶδεν, οὐ μόνον εἰ τυγχάνει μέγιστον τῶν κακῶν, ἀλλ') οὐδ' εἰ τυγχάνει...— αὕτη = ἐκείνη.— ἐπονείδιστος = κατηραμένη.— ἡ τοῦ οἶσθαι εἰδέναί· ἐπεξήγησις.— ἐνταῦθα=εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.— ὅτι οὐκ εἰδῶς· ἐπεξήγησις.— οὕτω = δι' αὐτὸν τὸν λόγον.— τῶν κακῶν· νοεῖ τὴν ἀπειθείαν εἰς τὴν ἐντολήν τοῦ θεοῦ.— ἃ (= εἴ τινα) μὴ οἶδα· δηλ. τὸν θάνατον.— τὴν ἀρχήν· ἐπίρρ. = καθόλου.— ἥδη = ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς.— εἴ μοι εἶποιτε = ἂν, ἐπα-

ναλαμβάνω...—ἐπὶ τούτῳ ἐφ' ᾧτε = ὑπὸ τὸν ὄρον νά.— ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσῃ δηλ. τῷ ἐλέγχῳ.— ἀσπάξομαι = ἀγαπῶ.— φιλῶ τινα = ἔχω μέσα εἰς τὴν καρδιά μου κάποιον.— ἐνδείκνυμαι = ὑποδεικνύω τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς.— ἄριστος ἀνδρῶν = ἐξοχώτατος.— εὐδόκιμος = φημισμένος.— ἰσχὺς = ἠθικὴ ἐπιβολή, μεγαλειῶν.— φρόνησις = ἡ πνευματικὴ μόρφωσις.— μᾶλλον = τοσοῦτο μᾶλλον.— εἰμὶ ἐγγυτέρω τινὸς γένει=συγγενεύω πρὸς τινα περισσότερον.— ἰδία καὶ δημοσία = καὶ ὡς ἀτόμων καὶ ὡς μελῶν τῆς ὀργανωμένης πολιτείας.— ταῦτα ἂν εἴη βλαβερά = τότε αὐτὰ (ἡ διδασκαλία μου) ἤμποροῦν νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἐπιβλαβῆ.— οὐδὲν λέγω = ψευδολογῶ.— πρὸς ταῦτα = ὡς κατακλεῖδα (ὄλων) αὐτῶν.

18. οἷς = τούτοις, ἅ.— βρωῶ = φωνάζω δυνατά, βάζω τὶς φωνές.— θεμιτὸν = τὸ συγχωρημένον ἀπὸ τὸν θεῖον νόμον.— μεντᾶν = μέντοι ἄν.— μέντοι = τὸ πολὺ πολὺ.— ἐξελαύνω = ἐξορίζω· ἡ δὲ ἐξορία ἦτο ἡ πρόσκαιρος ἢ ἰσόβιος (ἀειφυγία).— ἀτιμῶ = στερῶ τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων· ἡ στέρησις τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἦτο ἡ γενικὴ ἢ κατὰ πρόσταξιν, τουτέστιν ὠρισμένων μόνον.— που = ἐνδεχομένως.— πολλοῦ δέω ἀπολογεῖσθαι = κάθῃ ἄλλο παρὰ ἀπολογοῦμαι.— ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν· ἀπολογοῦμαι = λέγω.— μή τι ἐξαμάρτητε· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ νοουμένου φοβούμενος.— ἡ δόσις = τὸ δῶρον (ἐννοεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ).— τοῦ θεοῦ = ὅπερ ὁ θεὸς ἐδωρήσατο.— ἀτεχνῶς· συναπτέον τῷ πρόσκειμαι τῇ πόλει.— γελοιότερον = κάπως ἀστεῖον, ὀλίγον ἀστεία παρομοίωσις.— πρόσκειμαι τῇ πόλει = εἶμαι κολλημένος ἐπάνω εἰς τὴν πόλιν.— γενναῖος = εὐγενής, ἀπὸ καλὴν ῥάτσαν.— νωθέστερος = ὀλίγον τι νωθρός, δυσκίνητος.— ἐγείρομαι = ξυπνῶ.— μύωψ = ἀλογόμυια.— οἶον δὴ = ἔτσι ἀκριβῶς ὅπως (τὴν ἀλογόμυιαν εἰς τὸ ἄλογον).— τοιοῦτόν τινα = με τοιαύτην περίπου ἀποστολήν.— ὄς· ἀναφορ. αἰτιολ. πρότασις = διότι καὶ ἐγώ.— πείθω = νουθετῶ.— ὀνειδίζω = ἐπιπλήττω.— προσκαθίζω = (πηγαίνω καὶ) καθίζω πλησίον (τινός).— τάχα· πλεονασμὸς = ἴσως, εἶναι ἐνδεχόμενον.— ἄγ· καὶ οὗτος καὶ ὁ ἀμέσως κατωτέρω εἰς τὸ (ἂν) ἀποκτείναιτε.— ἀχθόμενοι = ἐπειδὴ εἴσθε ἐξηρηθισμένοι (ἀπὸ τὰς διαρκεῖς ἐνοχλήσεις μου).— ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι = ὅπως ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους σηκώνομεν ἀπὸ τὸ κρεβάτι μετὸν ὕπνον εἰς τὰ μάτια.— κρούω = καταφέρω πλῆγμα· ἐδῶ μεταφορικῶς = ἐπιβάλλω σκλη-

ρὰν τιμωρίαν. — ῥαδίως = με ἑλαφρὰν τὴν καρδίαν. — τοιοῦτος οἶος = τοιοῦτος, ὥστε. — ἐνθένδε = ἀπὸ τὸ ἐξῆς γεγονός. — οὐκ ἀνθρωπίνῳ ἔοικεν = δὲν ὁμοιάζει με ἑκείνο, τὸ ὁποῖον γίνεται με τοὺς (ἄλλους) ἀνθρώπους. — τὰ ἔμμαντοῦ = αἱ ἀτομικαὶ ὑποθέσεις μου. — οἱ οἰκείοι = ἡ οἰκογένειά μου. — πράττω τὸ ὑμέτερον = ἐξυπηρετῶ τὰ συμφέροντά σας. — πείθοντα· ἐνεστῶς τῆς προσπαθείας. — μισθός = ἀμοιβή. — οὕτω· συναπτόεν τῷ ἀναισχύντως. — ἀπαναισχυντέω = ἰσχυρίζομαι με ἀσύστολον, κυνικὸν θράσος.

19. **ἰδίᾳ** = κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας ὁμιλίας μου. — **πολυπραγμαγῶ** = ἀσχολοῦμαι με πολλὰ ζητήματα (ὅπερ ὑπερβαίνει τὸ μέτρον καὶ τὴν κοσμιότητα καὶ ἀποβαίνει ἄξιον κολασμοῦ). — **ἀναβαίω εἰς τὸ πλήθος** = παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ πλήθους ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς ἐκκλησίας. — **θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον· ἐνν. σημείον.** — **δαιμόνιος** = ὑπερφυσικός. — **ἐπικωμῶδῶν** = γελοιοποιῶν, θέλον νὰ πωλήσῃ πνεῦμα, ὅπως οἱ κωμικοὶ ποιηταί· διότι ὁ Μέλητος εἰς τὴν κατὰ τοῦ Σωκράτους μήνυσιν ἔπαιξε με τὰς λέξεις θεοῦς — δαιμόνια (οὗς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοῦς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια..). — **γράφομαι ἐν τῇ γραφῇ** = ἀναφέρω εἰς τὴν μήνυσίν μου. — **φωνή τις** = ἓν εἶδος φωνῆς· ἡ περιφημος αὐτῆ φωνῆ — τὸ δαιμόνιον, ὅπως τὸ ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης — ἦτο προφανῶς διαίσθησις τις, ἡ ὁποία συνεκράτει τὸν Σ. ἀπὸ πάσης παρεκτροπῆς. — **ὅταν γένηται** = ὅταν ἐκδηλωθῇ, ὁμιλήσῃ. — **τὰ πολιτικὰ πράττω** = ἀναμειγνύομαι εἰς τὴν πολιτικὴν. — **ἀπολώλη** = ἀπολώλειν. — **ὑμῖν** = **τῷ πλήθει ὑμῶν** = εἰς τὰς ἀπόψεις τῶν δημοκρατικῶν συνελεύσεων ὑμῶν. — **γνησίως** = εὐσυνειδήτως· τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχει καὶ τὸ κατωτέρω **τῷ ὄντι**. — **ἰδιωτεύω** = ζῶ μακρὰν τῆς πολιτικῆς. — **δημοσιεύω** = **πράττω τὰ τῆς πόλεως**.

20. **ὑπεικάθοιμι· ἀόρ. β' τοῦ ὑπέικω** = ὑποχωρῶ. — **φορτικὸς** = ὁ προκαλῶν τὴν δυσφορίαν. — **δικανικὸς** = ὁ χρησιμοποιούμενος ὑπὸ τῶν δικανικῶν ῥητόρων διὰ λόγους ἐντυπωσιακοὺς· οἱ ἀγορεύοντες δηλ. πρὸ τῶν δικαστηρίων ἀπέφευγον συνήθως νὰ ἀπολογηθοῦν ἐπὶ τῆς οὐσίας, ἀνέφερον δὲ γεγονότα ἄσχετα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, διὰ νὰ ἐξάρουν τὴν δρασίν των εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ δημόσιον βίον αὐτῶν (ἀποχὴ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων, ἐκπλήρωσις τῶν φορολογικῶν

καὶ στρατιωτικῶν ὑποχρεώσεων κλπ.).—**ἀρχὴν ἄρχω** = ἀναλαμβάνω ἀξίωμα, ὑπουργήμα.—**ἐβούλευσα**· τῷ 406 π.Χ. **πρυτανεύουσα**· περὶ πρυτάνεων καὶ πρυτανευούσης φυλῆς ἴδε ἱστορίαν.—**τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας**· βραχυλογία· τὸ πλήρες = **τοὺς ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἀπολομένους ἐκ τῆς ναυμαχίας** (=ἐκ τῆς θαλάσσης, ὅπου ἐγένετο ἡ ναυμαχία)· νοεῖται ἡ ναυμαχία τῶν Ἀργινοῦσῶν, συστάδος νήσων παρὰ τὰ μικρασιατικὰ παράλια ἀπέναντι τῆς Λέσβου. Ἡ ναυμαχία διεξήχθη τῷ 406 π.Χ., μολονότι δὲ κατ' αὐτὴν ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ διοικοῦντες τὸν ἀθηναϊκὸν στόλον στρατηγοί, 8 τὸν ἀριθμόν, εἰσήχθησαν εἰς δίκην ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, «**οὔτι οὐκ ἀνείλοντο τοὺς ναυαγούς**», καὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον. Κατὰ τὴν δίκην ταύτην ὁ Σωκράτης ἦτο πρύτανις — ἴσως ἐπιστάτης, ἦτοι πρόεδρος, τῶν πρυτάνεων — καὶ ἔδειξεν ἑξαιρετικὴν ἀκαμψίαν καὶ ἀφοβίαν ἐν τῇ προασπίσει τοῦ δικαίου. Τὰ τοῦ δραματικοῦ τούτου ἐπεισοδίου τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας παρηκολουθήσαμεν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ τοῦ Ξενοφῶντος (Βιβλ. Α', κεφ. 7).—**τάναντία ψηφίζομαι** = μειοψηφῶ.—**ἐνδείκνυμι**=μηνύω· **ἐνδειξις** ἐκαλεῖτο εἰδικώτερον ἢ ὑποβαλλομένη μήνυσις πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἄρχοντα ἐναντίον πολίτου, τοῦ ὁποίου ἐζητεῖτο ἡ ἄμεσος σύλληψις καὶ φυλάκισις.—**ἀπάγω**=ὀδηγῶ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν αὐτοφώρων ἀδικημάτων· ὁ χρησιμοποιοῦν δηλ. τὴν νομικὴν πρᾶξιν τῆς ἀπαγωγῆς συνελάμβανεν ὁ ἴδιος τὸν ἀδικοῦντα πολίτην καὶ ὠδήγει ἐνώπιον τῆς οἰκείας ἀρχῆς, ἡ ὁποία ἐπέβαλλεν εἰς αὐτὸν ἄμέσως τὴν νόμιμον τιμωρίαν.—**ρήτωρ** = πολιτικός.—**κελευόντων καὶ βοώντων** = **βοῇ κελευόντων**.—**δεσμός**=φυλάκισις.—**ὀλιγαρχία ἐγένετο**· τῷ 404· νοεῖται ἡ ὀλιγαρχία τῶν τριάκοντα, ἡ ὁποία ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμοὺς καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ Πειραιῶς καὶ τῶν Ἀθηνῶν.—**πέμπτον αὐτὸν** = ἐπὶ κεφαλῆς τεσσάρων ἄλλων.—**εἰς τὴν θόλον**· ἡ θόλος ἦτο θολωτὸν οἰκοδόμημα κατὰ τὰς βορείους κλιτύς τῆς Ἀκροπόλεως πλησίον τοῦ βουλευτηρίου· ἐπὶ τῆς δημοκρατίας συνήρχοντο εἰς αὐτὴν καὶ συνέτρωγον δαπάναις τῆς πόλεως οἱ πρυτάνεις· ἐπὶ τῶν τριάκοντα μετεβλήθη εἰς Κυβερνεῖον. Εἰς τὴν θόλον ἐπίσης ἦτο καὶ ἡ ἐστία τῆς πόλεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκαίετο ἄσβεστον πῦρ.—**Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον**· ἐπιφανῆ δημοκρατικὸν «**καὶ ὄντα καὶ δοκοῦντα ἰκανὸν εἶναι, ἀδικοῦντα δ' οὐδὲν**» κατὰ τὸν

Ξενοφῶντα.—οἷα δὴ..προσέτατον=τοιαύτας, ὡς γνωστόν, διαταγὰς ἔδιδον.—ἀναπίμπλημι αἰτιῶν = φορτώνω μὲ κατηγορίας συνοχοῦς εἰς ἐγκλήματα.—εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν = ἂν δὲν εἶναι κάπως χονδροειδῆς (ὑπερβολικῆ) ἢ ἔκφρασις αὐτή.—οὐδ' ὅτι οὖν = ποσῶς.—ἄδικον—ἀνόσιον = τὸ ἀντίθετον πρὸς τοὺς ἀνθρωπίνους νόμους.—ἐκπλήττω = πτωῶ.—διὰ ταχέων κατελύθη' μετὰ ὀκτὼ μῆνας, ἦτοι τὸν Σ/βριον τοῦ 403 π.Χ. ὑπὸ τοῦ Θρασυβούλου καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων φυγάδων.

ΣΑΝ ΖΑΚ ΡΟΥΞΩ

21. ἂν' εἰς τὸ διαγενέσθαι.—διαγίνομαι=ζῶ.—βοηθῶ τοῖς δικαίοις = ὑπερασπίζω τὸ δίκαιον.—πολλοῦ γε δεῖ διαγενέσθαι με τοσάδε ἔτη.—οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος' ἐνν. διεγένετο, εἰ ἔπραττε τὰ δημόσια.—εἴ ποῦ τι ἔπραξα = ἂν εἰς καμίαν περίστασιν διεχειρίσθην ἀρχὴν τινα.—ἐμοὺς μαθητὰς εἶναι' ὑπονοεῖ τὸν Κριτίαν, τὸν αἰμοβορώτατον τῶν τριάκοντα, καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, τὸν τυχοδιώκτην πολιτικόν, τοὺς ὁποίους οἱ ἐχθροὶ τοῦ Σωκράτους παρουσίαζον ὡς ζωντανὰ δείγματα τῆς ὀλεθρίας διδασκαλίας του, ἐπειδὴ ἔμαθῆτευσαν πλησίον του εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν των.—πράττω τὰ ἔμαντοῦ = ἐκπληρῶ τὴν ἀποστολήν μου.—φθινῶ = ἀπαγορεύω, ἀποκλείω κινούμενος ἐκ ταπεινῶν ἐλατηρίων.—καὶ ἕαν τις...λέγω = καὶ ἕαν κανεῖς ἔχη τὴν διάθεσιν, ἀκούων ὅσα ἐγὼ λέγω, νὰ ἀπαντᾷ εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου.—τις' συναπτεῖα τῶ τούτων (τῶν ἀνθρώπων).—ὑπέχω τὴν αἰτίαν = φέρω τὴν εὐθύνην.—ὧν' ἀναφορ. αἰτιολ. πρότασις = ἐφόσον.

22. ἀκηκόατε' κεφ. 10.—ἐξεταζομένοις = διὰ τὴν ἐξέτασιν, τὸν ἔλεγχον.—οὐκ ἀηδές' τὸ ἐξετάζειν.—καὶ παντὶ τρόπῳ' δηλ. μὲ τὰς πτήσεις καὶ τοὺς κρωγμοὺς τῶν πτηνῶν (οἰωνοῖς), μὲ τὰς φωνάς, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἐξ ἀοράτων ὄντων (φήμαις), μὲ σημεία τὰ ὁποῖα προαγγέλλουν κάτι, ὅπως λ.χ. τὰ φυσικὰ φαινόμενα (συμβόλοις) καὶ τέλος μὲ τὰς θυσίας.—θεία μοῖρα = ἡ θεία πρόνοια.—καὶ ἄλλη θεία μοῖρα = καὶ ἄλλης φύσεως θέλησις τῆς θείας προνοίας. εἰ δὲ μὴ' ἀντι εἶτε.—οἱ προσήκοντες = οἱ συγγενεῖς.—μεμνήσθαι καὶ τιμωρεῖσθαι' τὰ ἀπαρέμφατα ἐκ τοῦ χρῆν.—πάντως = πράγματι.—Κρίτων' θὰ τὸν γνωρίσωμεν εἰς τὸν ὁμώνυμον διάλογον.—Σφήττιος' ὁ ἐκ τοῦ δήμου Σφηττοῦ τῆς Ἀκαμαντίδος φυλῆς' ἔκειτο

κατὰ τὸ σημερινὸν Κορωπί.—**Αἰσχίνου**· τοῦ σωκρατικοῦ λεγομένου πρὸς διαστολήν ἀπὸ τοῦ νεωτέρου του Αἰσχίνου τοῦ ῥήτορος.—**ἄλλοι τοίνυν οὗτοι**—ἐπὶ πλέον καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀπ' ἐδῶ (=οὗτοι).—**διατριβή**—ἀναστροφή.—**ἐκεῖνος**· δηλ. ὁ Θεόδοτος.—**οὐκ ἂν καταδεηθείη**· ἔνν. **Νικοστράτου μὴ μου καταμαρτυρεῖν**.—**Ἀπολλόδωρος**· ἄλλος ἀφωσιωμένος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους «τᾶλλα δ' εὐήθης», ὅπως λέγει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν ἰδικήν του Ἀπολογία Σωκράτους.—**ἐγὼ παραχωρῶ**· ἔνν. **τοῦ ὕδατος**—ἐγὼ τοῦ δίδω αὐτὸ τὸ δικαίωμα. Ἐπειδὴ ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως τῶν ἀντιδίκων ἐκανονίζετο, ὡς εἶδομεν (σελ. 63), διὰ τῆς κλεψύδρας, οὐδεμία διακοπὴ ἐπετρέπετο. Ἐξαίρεσις ἐγένετο προκειμένου νὰ ἀναγνωσθῶν νόμοι, νὰ γίνουν μαρτυρικαὶ καταθέσεις καὶ τὰ τοιαῦτα, ὁπότε ἐπὶ τοῦτο τεταγμένος ὑπηρέτης ἐκράτει τὴν ῥοήν τοῦ ὕδατος τῆς κλεψύδρας. Δὲν ἦτο ἐπίσης σπάνιον ὁ ὁμιλῶν διάδικος νὰ προκαλῆ τὸν ἀντίδικον νὰ τὸν ἐλέγξῃ, ἂν ἦτο εἰς θέσιν, «ἐν τῷ ἑαυτοῦ ὕδατι».—**τούτου**· τοῦ παρασχέσθαι μάρτυρας καταμαρτυροῦντας.—**λόγον ἔχοιεν**· μήπως δηλ. παρουσιάζοντο καὶ αὐτοὶ ὄντες διεφθαρμένοι.

23. εἶεν δὴ—ἄς εἶναι τέλος πάντων.—**ἀναμνησθεὶς ἑαυτοῦ**—ἐνθυμηθεὶς, τί ἔκαμεν ὁ ἴδιος εἰς ἀνάλογον περίστασιν.—**εἰ ὁ μὲν**—διότι αὐτὸς μὲν.—**ἀγωνίζομαι ἀγῶνα**—ἐμπλέκομαι εἰς δίκην.—**ἐδεήθη καὶ ἰκέτευσε τοὺς δικαστὰς κλπ'** ταῦτα πάντα ἦσαν συνηθέστατα εἰς τὰ δικαστήρια τῶν Ἀθηνῶν.—**ἐλεοῦμαι**—προκαλῶ τὴν συμπάθειαν.—**ἄρα**—ὡς ἀποδεικνύουν τὰ πράγματα.—**καὶ ταῦτα**—καὶ μάλιστα.—**ὡς ἂν δόξαιμι**—ὅπως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς.—**ἐννοῶ**—λαμβάνω ὑπ' ὄψει μου, κάμνω σκέψεις.—**αὐθαδῶς ἔχω πρὸς τινα**—κινούμενος ἀπὸ ἐγωισμὸν λαμβάνω ἀπέναντί τινος ἐχθρικὴν στάσιν.—**αὐθαδέστερον**· τοῦ δέοντος.—**αὐτοῖς τούτοις**—ἀκριβῶς διὰ τὴν ἀνωτέρω αἰτίαν (λόγῳ τῆς στάσεώς μου).—**τίθεμαι ψῆφον**—δίδω τὴν ψῆφόν μου.—**μετ' ὀργῆς**—ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ὀργῆς, τοῦ πείσματός του.—**οὕτως**—ὑπ' αὐτὰς τὰς ψυχολογικὰς συνθήκας.—**ἀξιῶ**—πιστεύω.—**μὲν**—**μὴν**—τοῦλάχιστον.—**γάρ**· αἰτιολογεῖ τὴν ὑπονοουμένην φράσιν: καὶ ὁμιλῶ ὑποθετικῶς, διότι.—**ἐπλεικῆς**—φρόνιμος.—**καὶ οἰκεῖοι**· πρὸς τὸ ἐμοὶ—καὶ ἐμοὶ οἰκεῖοι.—**αὐτὸ τοῦτο τὸ τοῦ Ὀμήρου**· ἔνν. ἔστι μοι—καὶ δι' ἐμὲ ἰσχύει ἀκριβῶς ὁ γνωστὸς στίχος τοῦ Ὀμήρου (Ὀδυσσ. τ

162 κ. ε.).—πέτρα = βράχος (πέτρος=λίθος).—μειράκιον = παλληκάρι.—τρεῖς ὁ μεγαλύτερος Λαμπροκλῆς καὶ οἱ νεώτεροι Σωφρονίσκος καὶ Μενέξενος.—αὐθαδίζομαι=ἔχω ὑπερβολικὸν ἔγωισμόν.—ἀτιμάζω τινὰ = περιφρονῶ, δὲν λογαριάζω κάποιον.—δόξα = ὑπόληψις, ἀξιοπρέπεια.—καλὸν ἐστὶ = εἶναι τιμητικόν.—τοῦτο τὸ ὄνομα δηλ. τοῦ σοφοῦ.—ἀλλ' οὖν = τὴ γεγρονὸς εἶναι.—δεδογμένον ἐσὶν = κρατεῖ ἢ γνώμη.—οἱ δοκοῦντες ὑμῶν = ἐκεῖνοι ἀπὸ σᾶς, διὰ τοὺς ὁποίους ὑπάρχει ἡ γνώμη.—τοιούτοι ἐσονται = θὰ παρουσιάζωνται μὲ τοιούτου εἴδους ἀδυναμίας (δηλ. νὰ ἱκετεύουν τοὺς δικαστὰς).—θαυμάσιος=παράδοξος, ἀλλόκοτος.—ὥστ' ἂν ὑπολαβεῖν = ὥστ' ἂν τις ὑπολάβοι = ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν (= νὰ ἔχη τὸ δικαίωμα) νὰ σχηματίσῃ κανεὶς τὴν ἀντίληψιν.—Ἀθηναίων διαιρετική.—ἐν ἀρχαῖς κλπ' ὁ Σωκράτης προφανῶς ὑπαινίσσεται τὸν Περικλέα, ὁ ὁποῖος, ὅπως μᾶς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος εἰς τὸν βίον τοῦ Περικλέους, ὅτε ἡ σύζυγός του Ἀσπασία ἐδικάζετο ἐπὶ ἀσεβείᾳ, παρουσιάσθη εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἐξελιπόρῃσε τοὺς δικαστὰς διὰ τὴν ἀθώωσιν της «ἄφεις ὑπὲρ αὐτῆς δάκρυα».—γὰρ = βεβαίως.—τιμαὶ = τιμητικαὶ θέσεις.—εἰσάγω τὰ ἔλεεινὰ ταῦτα δράματα = μεταφέρω (ἐκ τοῦ θεάτρου) εἰς τὰ δικαστήρια αὐτὰς τὰς δραματικὰς σκηνάς, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν τὴν συμπάθειαν.—ἡσυχίαν ἄγω = μένω ἤρεμος καὶ ἀτάραχος.

24. χωρὶς τῆς δόξης=ἀσχέτως πρὸς τὸ ζήτημα τοῦ γοήτρου τῆς πόλεως.—καταχαρίζομαι τὰ δίκαια = ἀπονέμω τὴν δικαιοσύνην χαριστικῶς ποδοπατῶν τὴν ἔννοιαν τοῦ δικαίου.—δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους' συμφώνως πρὸς τὸν ἡλιαστικὸν ὄρκον, ὅστις ἔλεγε: «ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων γνώμη τῆ δικαιοτάτη καὶ οὔτε χάριτος ἔνεκ' οὔτ' ἔχθρας».—δίκαιος=ἠθικός.—ὄσιος = θεάρεστος.—μέντοι=ἴσα ἴσα.—πάντως = πρὸ πάντων.—φεύγω ὑπό τινος = διώκομαι δικαστικῶς ὑπό τινος—εἰ πείθοιμι ὑμᾶς' ἔνν. καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια.—πείθοιμι... βιαζοίμην' οἱ ἐνεσπῶτες τὴν προσπάθειαν.—ἀτεχνῶς' συναπτέον τῷ κατηγοροῖν ἂν ἑμαυτοῦ.—οὕτως ἔχειν τὸ πρᾶγμα' ὅτι δηλ. εἶμαι ἄθεος.—ἐπιτρέπω = παραδίδω τὸν ἑαυτὸν μου.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ Σωκράτης περατώνει τὴν ἀπολογία του καὶ ἐπανερχεται εἰς τὴν θέσιν του. Μετὰ ταῦτα οἱ δικασταὶ προβαίνουν εἰς ψηφοφορίαν (διαψήφισιν) περὶ τῆς ἀθωότητος ἢ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διαλογῆς ὑπῆρξε καταδικαστικόν, ὁ δὲ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου ἐκάλεσε πρῶτον τὸν Μέλητον, ἵνα δικαιολογήσῃ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, τὴν ὁποίαν εἶχε προτείνει διὰ τὸν Σωκράτη· μετὰ τοῦτον κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ἀττικῆς δικονομίας ἔδωκε τὸν λόγον εἰς τὸν Σωκράτη, διὰ τὴν ὁρίσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ποινὴν, τῆς ὁποίας ἔκριεν ἄξιον ἑαυτόν. Διότι προκειμένου περὶ ὑποθέσεων, διὰ τὰς ὁποίας τὸ εἶδος τῆς ἐπιβλητέας τιμωρίας δὲν προέβλεπον οἱ κείμενοι νόμοι, εἰς τὴν ποινὴν τοῦ κατηγοροῦ ἀντιπροστέλλειν ὁ κατηγορούμενος ἰδικίην του (ἀγῶν τιμητός). Φαίνεται δέ, ὅτι μεταξὺ τῶν δύο τούτων μόνον ποινῶν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξουν οἱ δικασταὶ κατὰ τὴν δευτέραν διάσκεψιν αὐτῶν.

25. τὸ μὴ ἀγανακτεῖν=ὡς πρὸς τὸ ὅτι δὲν ἀγανακτῶ=εἰς τὸ νὰ μὴ μὲ κατέχη ἀγανάκτησις.—συμβάλλομαι=συντελῶ.—τὸν γεγονότα ἀριθμὸν ἑκατέρων τῶν ψήφων=τὸν συνολικὸν ἀριθμὸν τῶν καταδικαστικῶν καὶ τῶν ἀθωωτικῶν ψήφων. Συμφώνως πρὸς τὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν ὁ Σωκράτης κατὰ τὴν πρώτην ψηφοφορίαν κατεδικάσθη διὰ 28 ψήφων ἐπὶ συνόλου 501.—οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι ἔνν. τὸν ἀριθμὸν ἑκατέρων τῶν ψήφων=ὅτι θὰ παρουσιασθῇ τόσον μικρὰ ἢ διαφορὰ.—παρὰ πολὺ=πολὺ μεγάλη.—εἰ μετέπεσον=ἂν ἐρρίπτοντο εἰς τὴν ἀθωωτικὴν κάλπην· ἡ ψηφοφορία τῶν δικαστῶν ἐν Ἀθήναις ἐγένετο ὡς ἑξῆς· εἰς τὸ δικαστήριον ἐτοποθετοῦντο δύο κἀδίσκοι (εἶδος κληρωτίδων), ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς ἦτο χαλκοῦς καὶ ἑκαλεῖτο κύριος—προωρίζετο διὰ τὰς ἀθωωτικὰς ψήφους—, ὁ δὲ ἄλλος ξύλινος καὶ ἑκαλεῖτο ἄκυρος—ὑπεδέχετο τὰς ἀκύρους διὰ τὸν κατηγορούμενον ψήφους, διὰ τῶν ὁποίων ἐλογίζετο ἢ ὑπὲρ τοῦ κατηγοροῦ πλειοψηφία. Εἰς ἑκάτερον τῶν κἀδίσκων τούτων ἔρριπτον οἱ δικασταὶ ἀνὰ μίαν ψήφον ἐκ τῶν εἰς αὐτοὺς παραδιδομένων δύο· ἦσαν δ' αἱ ψήφοι αὗται χαλκᾶ δισκάρια, τὰ ὁποῖα ἔφερον εἰς τὸ κέντρον κἀθετον ἄξονα, τὸν ἀυλίσκον, ὅστις ἐξεῖχε καὶ ἀπὸ τὰς δύο πλευρὰς τοῦ δισκαρίου· καὶ αἱ μὲν καταδικαστικαὶ ψήφοι ἔφερον τὸν ἀυλίσκον διάτρητον (ψήφος τετραπημένη), αἱ δὲ ἀθωωτικαὶ πλήρη (ψήφος πλήρης). Οὕτως

ἐπροστατεύετο τὸ μυστικὸν τῆς ψηφοφορίας, διότι δὲν ἐγένετο ἀντιληπτόν, ποίαν ψῆφον ἔρριπτεν ὁ δικαστὴς εἰς τὸν κύριον καθίσκον καὶ ποίαν εἰς τὸν ἄκυρον.—Μέλητον μὲν οὖν καὶ νῦν ἀποπέφευγα = τὸ βῆρος πάντως τῆς κατηγορίας τοῦ Μελήτου τὸ ἔχω ἀποσεῖσει ἐκ τῶν ὤμων μου καὶ τώρα ἀκόμη.—ὀφλισκάνω = καταδικάζομαι εἰς πρόστιμον.—μεταλαμβάνω = παίρνω μὲ τὸ μέρος μου.—τὸ πέμπτον τῶν ψήφων· διότι, ἂν κατανεμηθοῦν αἱ 281 ψῆφοι, διὰ τῶν ὁποίων ἐκρίθη ἔνοχος ὁ Σωκράτης, εἰς τοὺς τρεῖς κατηγορούς, εἰς τὸν Μέλητον δὲν ἀναλογοῦν οὔτε 100. Κατὰ τὸ ἀπτικὸν δίκαιον ἕμω, ὅταν ὁ κατήγορος δὲν ἐλάμβανε τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων τοῦ δικαστηρίου, καταδικάζετο εἰς πρόστιμον 1000 δραχμῶν.

26. τιμῶμαί τινί τινος· ἐπὶ τοῦ κατηγοροῦ = προτείνω διὰ τινά τι· ἐπὶ τοῦ κατηγορουμένου ἐλέγετο τιμῶμαι ἢ ἀντιτιμῶμαι ἑμαυτῷ τινος.—ὕμιν = διὰ νὰ σᾶς ἱκανοποιήσω, νὰ γίνῃ τὸ κέφι σας.—τῆς ἀξίας· ἔνν. ποιητῆς.—ἀποτίνω = πληρῶνω πρόστιμον.—ὄτι μαθῶν = τί μαθῶν, διότι τί ἔβαλα μὲ τὸν νοῦν μου.—οἰκονομία = διοικήσις τοῦ οἴκου, τὸ σπίτι, ὅπως λέγομεν ἡμεῖς σήμερον.—δημηγορία = ἡ πολιτικὴ.—καὶ τῶν ἄλλων = καὶ ἀκόμη...—ξυνωμοσίαι = πολιτικοὶ σύλλογοι.—στάσις = στάσις κατὰ τοῦ καθεστῶτος.—ἐπιεικῆς = ἀξιοπρεπής.—ἐνταῦθα = εἰς αὐτὰ (χορηματισμόν, στρατηγίας κλπ.).—οἶ = ὄπου, ποῦ.—μηδενὸς τῶν ἑαυτοῦ· δηλ. τῶν ὕλικῶν συμφερόντων του.—ἑμαυτοῦ ἐπιμελοῦμαι = φροντίζω διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν βελτίωσίν μου.—αὐτῆς τῆς πόλεως = αὐτῶν τῶν πολιτῶν.—τιμᾶσθαι· ἔνν. ἑμαυτῷ.—καὶ ταῦτα = καὶ μάλιστα.—ἄγω σχολὴν = εὐκαιρῶ.—παρακέλευσις = ἡ καθοδήγησις πρὸς τὴν ἀρετὴν.—οὔτως ὡς = τόσον, ὅσον.—πρυτανεῖον· κεφ. 20 (θόλος).—ἵππων· δηλ. τῶν ἵπποδρομῶν.—ξυνωρὶς = ἄρμα συρόμενον ὑπὸ δύο ἵππων.—ζεῦγος = τέθριππον ἄρμα.—νενίκηκεν Ὀλυμπίαςιν· εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐτρέφοντο δημοσίᾳ δαπάνῃ ὄχι μόνον οἱ πρυτάνεις (κεφ. 20), ἀλλὰ καὶ οἱ πρέσβεις ξένων πόλεων καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι ξένοι καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι προσέφερον ἔξαιρετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὴν πολιτείαν ἢ προσέδιδον εἰς αὐτὴν αἴγλην καὶ δόξαν, ὡς οἱ Ὀλυμπιονῆται.

27. ὥσπερ· ἔνν. ἐδόκουν, ὅτε ἔλεγον.—ἀντιβόλησις = ταράκη·

σις (βλ. κεφ. 23).—τὸ δὲ οὐκ ἔστι τοιοῦτον=τὸ προᾶγμα (δηλ. τὸ τιμᾶσθαι τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως) δὲν ἔχει οὕτω (τουτέστι δὲν προέρχεται ἀπὸ ὑπερβολικὸν ἐγωισμόν).—ἐκὼν εἶναι=ἐκουσίως, ὅσον ἐξαρχαῖται ἀπὸ τῆν ἐλευθέρων θέλησίν μου.—διειλέγεμθα· εἰς τὴν κυρίως ἀπολογίαν (κεφ. 10-24).—ὥσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις· ὅπως λ.χ. εἰς τὴν Σπάρτην καὶ γενικῶς εἰς ὅλας τὰς δωρικὰς πόλεις.—μὴ μίαν ἡμέραν μόνον κρίνειν· κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον πᾶσα διαδικασία ὄφειλε νὰ περαιωθῆ ἐντὸς τῆς ἡμέρας, ἔφεις δὲ κατὰ τῆς ἐκδιδομένης ἀποφάσεως δὲν ἐπετρέπετο.—ἀπολύομαι = ἀνατρέπω.—τί δείσας· ἔνν. ἀδικήσω ἑμαυτὸν κλπ.—ἔλωμαι ὧν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων· συμφυρμὸς δύο συντάξεων: ἔλωμαί (τι) τούτων, ἃ εὖ οἶδ' ὅτι κακὰ ἔστι καὶ ἔλωμαί τι τῶν, εὖ οἶδ' ὅτι (=εἶμαι βέβαιος), κακῶν ὄντων. δεσμὸς = φυλάκισις.—τοῖς ἔνδεκα· οἱ ἔνδεκα ἦσαν ἄρχοντες κληρωτοί, εἷς ἐξ ἐκάστης φυλῆς, εἰς τοὺς ὁποίους συγκατηριθμεῖτο καὶ ὁ γραμματεὺς ὡς ἐνδέκατος· ἡ ἀρχὴ αὐτῶν ἦτο ἐνιαύσιος, ἔργον δὲ εἶχον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, δηλ. τὴν μεταγωγὴν τῶν καταδικαζομένων εἰς τὸ δεσμοτήριον, τὴν φροῖρησιν καὶ τὴν θανάτωσιν αὐτῶν, ἐφ' ὅσον ἐπεβάλλετο ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου. Εἶχον ἐπίσης καὶ δικαστικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ παραπτωμάτων, διὰ τὰ ὅποια ἠδύναντο νὰ ἐπιβάλλουν καὶ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.—δέομαι -δοῦμαι=εἶμαι ἐγκάθειρτος.—ἀλλὰ δὴ=ἀλλὰ μήπως ἐπὶ τέλους.—φιλοψυχία = ὑπερβολικὴ ἀγάπη πρὸς τὸ σαρκίον.—πολίτης = συμπολίτης.—διατριβὴ = φιλοσοφικαὶ ἀσχολίαι.—βαρύτεραι... ἐπιφθονώτεραι· ἢ ὅσον ἐνεγκεῖν αὐτάς.—βαρὺς = ἐνοχλητικὸς.—ἐπίφθονος = μισητός.—ἄρα = φυσικά.—καλός· μετ' εἰρωνείας.—ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμείβομαι = περιπλανῶμαι ἀπὸ τὴν μίαν πόλιν εἰς τὴν ἄλλην.—ἐξελαύνομαι = ἀπελαύνομαι.—δι' αὐτοὺς τούτους· ἐκ φόβου μήπως διαφθαροῦν πλησίον του.

28. σιγῶν δέ... ἐξεληθῶν ζῆν· ἡ πλοκὴ = ἐξεληθῶν δ' ὑμῖν (δοτ. χαριστ.) οὐχ οἷός τ' ἔσει ζῆν σιγῶν καὶ ἡσυχίαν ἄγων.—τοῦτο· δηλ. τὸ σιγᾶν καὶ ἡσυχίαν ἄγειν.—καὶ τῶν ἄλλων = καὶ περὶ τῶν ἄλλων.—ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος· ἡ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ ὅτι —τὸ δὲ = τὸ δὲ (κεφ. 27).—ἄμα = ἐπίσης, μετ' τὴν σειράν μου.—νῦν δέ· ἔνν. οὐ δύναμαι χορημάτων τιμήσασθαι.—μνᾶν· κεφ. 4.—αὐτοὶ δέ· ἔνν. φασίν (ἐκ τοῦ κελεύουσιν).

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο διεξάγεται νέα ψηφοφορία ἐπὶ τῶν δύο ποινῶν, αἱ ὁποῖαι προετάθησαν παρὰ τοῦ κατηγοροῦ καὶ τοῦ κατηγορουμένου. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας ὑπῆρξεν ἀπροσδόκητον· διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας τὸ δικαστήριον ἀπεδέχθη τὴν δευτέραν ὑπὸ τοῦ Μελήτου ποινὴν τοῦ θανάτου. Μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ὁ Σωκράτης ἐπωφελοῦμενος τὸν ὀλίγον χρόνον, ὁ ὁποῖος ἀπητεῖτο διὰ τὴν καταγραφὴν τῆς ἀποφάσεως εἰς τὰ οἰκεῖα βιβλία καὶ τὴν περαιοῦσιν τῶν ἀπαραιτήτων διατυπώσεων πρὸς παραδόσιν αὐτοῦ εἰς τοὺς ἕνδεκα, ἀπευθύνει ὀλίγας λέξεις πρὸς τοὺς δικαστάς.

29. οὐ πολλοῦ ἔνεκα χρόνου = διότι δὲν μὲ ἀφήσατε νὰ ζήσω ὀλίγα χρόνια ἀκόμη.— ὄνομα ἔχω = βγάζω κακὸν ὄνομα, δυσφημοῦμαι.— πόρρω ἐστὶ τοῦ βίου = ἔχει προχωρήσει πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀφετηριάν τῆς ζωῆς.— τοῦτο· δηλ. ὅτι ὄνομα καὶ αἰτίαν ἔξετε.— λόγοι = ἐπιχειρήματα.— ἀλίσκομαι = ; (κεφ. 16).— ἅπαντα ποιῶ καὶ λέγω = χρησιμοποιοῦν κάθε μέσον.— δίκη = καταδίκη.— τόλμα = θράσος.— τότε· δηλ. κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀπολογίας.— ἐκείνως· κατόπιν παρακλήσεων καὶ ἱκεσιῶν καὶ θρηγῶν καὶ ἀναβάσεως τέκνων καὶ γυναικός.— ἀλλά· ἔνν. σκοπεῖσθε.— δεινός = γεμᾶτος ζωῆν, ἀκμαῖος.— ὄξυς = εὐκίνητος.— ὀφλισκάνω δίκην θανάτου = καταδικάζομαι εἰς θάνατον.— ἐμμένω τῷ τιμήματι = μένω μὲ τὴν ποινὴν μου.— μετρίως = ὀρθῶς.

30. τὸ μετὰ τοῦτο = τὸ μέλλον.— χρησμοφῶ = κάμνω προφητικὴν ἀποκάλυψιν. Κατὰ τὰς παλαιὰς δοξασίας, ὅταν ὁ ἄνθρωπος εὐρίσκειται εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς του, ἀποκτᾷ τὴν δύναμιν νὰ προβλέπῃ τὸ μέλλον.— ἐνταῦθα = εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆς ζωῆς.— ἢ οἶαν = ἢ τοιαύτην, οἶαν.— τὸ δὲ = ἀλλά.— πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται = αἱ συνέπειαι θά εἶναι κατὰ πολὺ διαφορετικαί.— κατέχω = συγκρατῶ.— χαλεπός = ἐνοχλητικός.— ἐπέχω = ἐμποδίζω.— τινὰ = ἄλλους τινάς.— ἢ ἀπαλλαγῆ = ἡ μέθοδος τῆς ἀπαλλαγῆς.— δυνατός = ἀποτελεσματικός.— καλός = τίμιος, ἠθικός.— κολουῶ = ἐμποδίζω.— ἀπαλλάττομαι = σὰς ἀφήνω ὑγιάν, σὰς ἀποχαιρετίζω.

31. τὸ γεγονός πρόαγμα = τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δίκης.— οἱ ἄρχοντες· δηλ. ὁ ἄρχων βασιλεύς, ὅστις ἔπρεπε νὰ καταχωρίσῃ εἰς τὰ οἰκεία μητρώα τὴν ἀπόφασιν, καὶ οἱ ἔνδεκα.— οἷ = ἐκεῖσε, οἷ.— ἀλλὰ παραμείνατε = ἐμπρὸς λοιπὸν παραμείνατε.— διαμυθολογήσαι πρὸς ἀλλήλους = νὰ συζητήσωμεν μεταξύ μας μετὰ τὴν γλώσσαν τῶν μύθων· ὑπαινιγμὸς ὑποδηλῶν, ὅτι ὁ Σωκράτης εἰσέρχεται ἤδη εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ μύθου καὶ κατατάσσεται εἰς τὸ πάνθεον τῶν ἡρώων.— τὸ ξυμβεβηκὸς = τὸ πάθημα, ἡ περιπέτεια.— τί ποτε νοεῖ = ποῖαν σημασίαν ἔχει τέλος πάντων.— ὦ ἄνδρες δικασταί· πρώτην φοράν ἐδῶ μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης τὴν λέξιν δικασταί — ὁ Μέλητος κατὰ τὴν στιχομυθίαν του πρὸς τὸν Σωκράτη τὴν ἐχρησιμοποίησεν ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς δικαστάς (κεφ. 14)—, διότι μόνον ἐκείνους, οἵτινες ἔδωκαν ὑπὲρ αὐτοῦ ἄθροιστικὴν ψήφον, κρίνει ἀξιόους τοῦ τίτλου τοῦ δικαστοῦ ἐν συνειδήσει, ὅτι μόνον αὐτοὶ ἀπένευμαν τὸ δίκαιον.— μαντικὴ = προφητικὴ φωνή.— πυκνὴ... ἦν. = συχνὰ πυκνὰ ἠκούετο.— ἐναντιουμένη· ἡ μετοχὴ συναπτεία τῶ ἦν.— ἔωθεν = πρώϊ.— πολλαχοῦ = εἰς πολλὰς περιστάσεις.— λέγοντα μεταξύ = εἰς τὸ μέσον τῆς ὁμιλίας μου, ἐκεῖ πού ὁμιλοῦσα.— περὶ αὐτὴν τὴν προᾶξιν = κατὰ τὴ διεξαγωγὴν αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως.— οὐκ ἔσθ' ὅπως = καθόλου.— οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ = ἀσφαλῶς.— ἀγαθὸν τι πράττω = ἀποκομίζω κέρδος τι.

32. ἐννοῶ = ἐξετάζω καὶ ἀποσαφῶ.— τῆδε = καὶ ἀπὸ τῆς ἐξῆς πλευρᾶς.— αὐτό· δηλ. ὁ θάνατος.— οἷον μηδὲν εἶναι = τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον μηδὲν εἶναι = ἐν εἶδος ἀνυπαρξίας.— κατὰ τὰ λεγόμενα· ὑπὸ τῶν ποιητῶν καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ Ὅμηρου καὶ τοῦ Ἡσιόδου, οἱ ὅποιοι ἐδίδασκον, ὅτι αἱ ψυχαὶ μετὰ θάνατον μεταβαίνουν εἰς τὸν Ἄδην ἢ εἰς τὰ Ἡλύσια πεδία ἢ εἰς τὰς νήσους τῶν Μακάρων ἢ τὸν Τάρταρον.— μεταβολὴ... τοῦ τόπου = ἀλλαγὴ τοῦ τόπου διαμονῆς.— τοῦ ἐνδένδε = τοῦ ἐνθάδε.— καὶ εἴτε = καὶ λοιπὸν ἐάν μὲν.— αἴσθησίς ἐστιν· ὑποκείμενον ὁ θάνατος.— εἴ τινα ἐκλεξάμενον... εὐαριθμήτους ἂν εὐρεῖν· ἡ πλοκὴ = εἰ δέοι εἰπεῖν τινα σκεψάμενον, ἐκλεξάμενον ταύτην τὴν νύκτα... καὶ ἀντιπαραθέντα τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου... ταύτῃ τῇ νυκτί, πόσας... οἶμαι εὐρεῖν ἂν αὐτὸν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινά... εὐαριθμήτους ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ

νύκτας.—ἀντιπραρατίθημί τι=συγκρίνω πρὸς τι.—καταδαρθά-
νω=κατακλίνομαι, κοιμῶμαι.—μὴ ὄτι=ὄχι μόνον.—ιδιώτης=κοι-
νὸς ἄνθρωπος.—εὐαρίθμητος=ὀλιγοστός, ὁ μετρούμενος εἰς τὰ δά-
κτυλα.—ὁ πᾶς χρόνος=ὀλόκληρος ἢ αἰωνιότης.—οὕτω δὴ=ὕπ' αὐ-
τὰς ἀκριβῶς τὰς προϋποθέσεις.—ἄρα=τάχα.—Μίνως καὶ Ῥαδά-
μανθυς· υἱοὶ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Εὐρώπης· ὁ Μίνως ἐβασίλευσε τῆς Κρή-
της καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς σοφὸς καὶ δίκαιος νομοθέτης·
ἐπικοινωνῶν μετὰ τοῦ πατρὸς του ἀνὰ πᾶν ἔνατον ἔτος ἐνεπνέετο ὑπ'
αὐτοῦ πᾶν ὅ, τι ἐχρειάζετο διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς νομοθεσίας του.
Λόγω τῆς δικαιοσύνης του ἔγινε μετὰ θάνατον, ὅπως καὶ ὁ ἀδελφὸς του
Ῥαδάμανθυς, κριτῆς τῶν ἐν Ἄδῃ νεκρῶν.—Αἰακὸς καὶ Τριπτόλε-
μος· ὁ πρῶτος, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, ἐθαυμάζετο, ὡς ὁ Μί-
νωσ, διὰ τὴν δικαιοσύνην του καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν, χάρις εἰς τὴν
ὁποίαν ἔγινε καὶ αὐτὸς μετὰ θάνατον δικαστῆς εἰς τὸν Ἄδην· ὁ δεύτε-
ρος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἐλευσῖνος Κελεοῦ, ἔγινε νομοθέτης τῶν
Ἀθηναίων, καθιερώσας τὴν λατρείαν τῶν θεῶν καὶ γενικῶς ἠθικὴν τά-
ξιν εἰς τὴν κοινωνίαν.—καὶ ἄλλοι ὅσοι = καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους
ὅσοι.—φαῦλος=ἄσημαντος, ἄσχημος.—Ὀρφεύς, Μουσαῖος, Ἡσίο-
δος· ὁ Ὀρφεύς καὶ ὁ Μουσαῖος ἦσαν θρησκευτικοὶ ποιηταὶ καὶ μουσι-
κοί· ἔζησαν κατὰ τὴν παράδοσιν εἰς τοὺς προομηρικοὺς χρόνους. Ὁ
Ἡσίοδος εἶναι περισσότερον ἱστορικὸν πρόσωπον, ἀκμάσας τὸν 8ον
αἰῶνα π.Χ. Ἐσυστηματοποίησε τὴν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων διὰ τοῦ
ἔπους του, τῆς Θεογονίας, καὶ ἐδίδαξε τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς δι'
ἄλλου ποιήματος, τῶν Ἔργων καὶ ἡμερῶν.—ἐπὶ πόσω ἂν τις
δέξαιτ' = πόσα θὰ ἐδέχετο νὰ πληρώσῃ κανεὶς.—ἐπεὶ = καὶ γάρ.—
ἔμοιγε καὶ αὐτῶ = δι' ἐμὲ ἴσα ἴσα.—Παλαμήδης καὶ Αἴαντι' καὶ
οἱ δύο ἀναφερόμενοι ἦρωες τοῦ τρωικοῦ πολέμου ἀπέθανον ἀπὸ ἀδικον
κρίσιν. Ὁ Παλαμήδης, υἱὸς τοῦ Ναυπλίου, θαυμαστός ἦρως καὶ διὰ
τὴν ἀνδρείαν καὶ διὰ τὴν σοφίαν του, ἐσυκοφαντήθη ὑπὸ τοῦ Ὀδυσ-
σέως, ὅτι εὐρίσκετο εἰς συνεννόησιν πρὸς τοὺς Τρῶας καὶ ἐθανατώθη
ὑπὸ τοῦ στρατοῦ διὰ λιθοβολισμοῦ. Ὁ Αἴας πάλιν, υἱὸς τοῦ βασιλέως
τῆς Σαλαμῖνος Τελαμῶνος, ὁ ἀνδρειότερος μετὰ τὸν Ἀχιλλεῖα Ἀχαιός,
ἐπειδὴ ἐθεώρησε τὸν ἑαυτὸν του ἠδικημένον, διότι τὰ ὄπλα τοῦ φονευ-
θέντος Ἀχιλλέως δὲν ἐδόθησαν εἰς αὐτὸν ἄλλ' εἰς τὸν Ὀδυσσεά, ἠτύ-
χτην.—οὐκ ἂν ἀηδὴς εἶη· ἀνακόλουθος ἐπανάληψις τοῦ θαυμα-
στή ἂν εἶη.—καὶ δὴ τὸ μέγιστον· ἐνν. ἐστὶ τότε (δηλ. διάγειν ἕξε-

τάζοντα και ἐρευνῶντα).—**Σίσυφον**· ὁ Σίσυφος, βασιλεὺς τῆς Ἐφύρης (Κορίνθου) κατὰ τὸν Ὅμηρον, ἦτο ὁ πανουργότατος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον κατεδικάσθη μετὰ θάνατον νὰ κυλίῃ πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ἐν Ἄδῃ ὄρους μέγαν λίθου, τὸν ὁποῖον ὅμως δὲν κατώρθωνε νὰ ἀναβιβάσῃ ἕως ἐκεῖ ἔπάνω· μόλις ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέρμα, τοῦ διέφευγε καὶ ἔκυλιετο εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους.—**ἀμήχανον εὐδαιμονίας**—ἐξαιρετικὴ εὐτυχία.—**τούτου ἔνεκα**· δηλ. τοῦ ἐξετάζειν.

33. καὶ ἔν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές—καὶ μία μόνη σκέψις νὰ κυριαρχῇ εἰς τοὺς στοχασμούς σας, σκέψις ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ἀλήθειαν.—**τὰ πράγματα** = ἡ τύχη.—**τὰ ἐμὰ** = ἡ λύσις τὴν ὁποῖαν ἔλαβεν ἡ ὑπόθεσις μου.—**ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου** = τυχαίως.—**πράγματα** = αἱ ταλαιπωρίαι, τὰ βάσανα τῆς ζωῆς.—**οὐ ταύτη τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου** = δὲν μοῦ ἔδωκαν τὴν καταδικαστικὴν ψῆφον, διότι εἶχον τὰς ἰδικὰς μου ἀντιλήψεις περὶ θανάτου.—**μέντοι**· δηλ. παρὰ τὴν ἐχθρότητα, τὴν ὁποῖαν τρέφουν πρὸς ἐμέ.—**πρότερον** = περισσότερον.—**δίκαια πεπονθὼς ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν** = θὰ ἔχω τύχει δικαίας ἀνταποδόσεως ἐκ μέρους ὑμῶν (λόγω τῶν σωφρονιστικῶν μαθημάτων πρὸς τοὺς υἱούς του).—**ἀλλὰ γάρ**· βραχυλογία· τὸ πλήρες = **ἀλλὰ παύομαι· καὶ γάρ**.

ΚΡΙΤΩΝ

1. **τηνικάδε** = τιοαύτην ὥραν, τόσον πρωί. — **ἔτι** = πλέον. — **πά-
νυ μὲν οὖν** = καὶ πολὺ μάλιστα, βεβαίωτατα. — **πηνίκα μάλιστα** =
ποία ὥρα περιποῦν. — **ὄρθρος**· ἐκαλεῖτο ὄρθρος ὁ χρόνος ὁ μετὰ τὸ
μεσονύκτιον μέχρι τῆς αὐγῆς. — **βαθὺς** λέγεται ὁ ὄρθρος, ὁ ὁποῖος
ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὰ ἐξημερώματα, ἢ βαθειὰ αὐγή, ὅπως λέγομεν σήμε-
ρον. — **θαυμάζω** = ἀπορῶ. — **ὅπως ἠθέλησε**· ἀπορεῖ ὁ Σωκράτης
πῶς ἐπετράπη ἢ εἴσοδος εἰς τὸν Κρίτωνα, διότι τὸ δεσμοτήριον δὲν
ἦνοιγε πρωί. — **ὑπακούω**· ἐπὶ θυρωροῦ = ἀποκρίνομαι εἰς τὸ κτύπημα
καὶ ἀνοίγω τὴν θύραν. — **ξυνήθης** = σχετικός, γνωστός. — **διὰ τὸ
πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν**· ὁ Κρίτων πολλάκις ἐπεσκέφθη τὸ δεσμο-
τήριον κατὰ τὰ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰρημένα (σ. 11). — **καὶ τι καὶ εὐε-
ργέτηται ὑπ' ἐμοῦ**· ὁ πρῶτος καὶ συνδέει τὸ συνήθης ἐστὶ καὶ εὐ-
εργέτηται, ὁ δεῦτερος εἶναι ἐπιδοτικὸς = οὐ μόνον συνήθης ἐστὶ, ἀλλὰ
καὶ εὐεργέτηται = προσέτι καί... — **ἄρτι** = ταύτην τὴν στιγμήν. — **ἐπι-
εικῶς πάλαι** = ἀρκετὰ πρὸ πολλοῦ, ἔχω κάμποσιν ὥραν, ποῦ ἦλθα. —
εἶτα· ἐπὶ ἐρωτήσεως δηλοῖ ἀπορίαν καὶ θαυμασμόν = καὶ ὕστερα. —
ἐπεγείρω = ἐξυπνίζω (διὰ τινὰ σκοπόν). — **οὐδ' αὐτὸς** = οὐδ' ἐγὼ
αὐτὸς. — **οὐ μὰ τὸν Δία... οὐδ' ἂν αὐτὸς ἦθελον...** = ὄχι μὰ τὸν
Δία, οὐδ' ἐγὼ θὰ ἦθελα νὰ εὐρίσκωμαι εἰς τόσῃν ἀγρυπνίαν καὶ λύ-
πην — εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκωμαι —, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον νὰ τὴν
μεταδώσω καὶ εἰς σέ. — **αἰσθάνομαι** = βλέπω. — **ὥς**· εἰδικός. — **δὴ** =
ἦδη. — **τρόπος** = τάξις, τὴν ὁποίαν τηρεῖ κανεὶς εἰς τὸν βίον του, χα-
ρακτήρ. Ὁ χαρακτήρ τοῦ Σ. ἦτο εὐθυμος. — **ὥς ῥαδίως αὐτὴν καὶ**
πράως φέρεις· ἐπεξήγησις εἰς τὴν γεν. τοῦ τρόπου. **ἑπλημμελές** =
ἀνάρμοστον. — **ἀγανακτεῖν**· ὑποκ. τινὰ ἢ ἐμέ. — **τηλικούτον ὄντα**·
ὁ Σωκράτης ἦτο τότε 70 ἐτῶν. — **ἀλίσκομαι** = περιπίπτω. — **οὐδέν**·
ἐπίρρ. = οὐδόλως. — **ἐπιλύεται ἡ ἡλικία** = ἐμποδίζει ἡ ἡλικία. — **τὸ
μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν**· εἶναι τὸ συμπέρασμα τοῦ ἐπιλύεται = ὥστε
νὰ μὴ ἀγανακτοῦν. — **τύχη**· μέση λέξις σημαίνουσα εὐτυχίαν καὶ δυσ-
τυχίαν. — **ἔστι ταῦτα**· ἐνν. ἀληθῆ. — **ἀλλὰ τί δὴ...** ἀφίξει· ἐπανέρ-
χεται εἰς τὰ προηγούμενα = ἀλλὰ (διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον)
διατὶ τέλος πάντων ἔχεις ἔλθει. — **χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν**· συνωνυ-

μία.—χαλεπὸς=δυσάρεστος.—φέρων· ἐνν. ἀφῖγμαι.—ἐπιτήδειοι = φίλοι· ἀλλαχοῦ λέγονται ἑταῖροι, γνώριμοι, συνόντες.—ἐν τοῖς βαρύτατ' ἂν ἐνέγκαιμι· τὸ πλήρες=ἐν τοῖς φέρουσι βαρέως ἐγὼ βαρύτατ' ἂν ἐνέγκαιμι.—τίνα ταύτην· δηλ. φέρεις· τὸ πλήρες· τίς ἐστὶν αὕτη ἡ ἀγγελία, ἣν φέρεις.—τὸ πλοῖον· ἡ Δηλιάς ναῦς, ἡ ὁποία ἐστέλλετο κατ' ἔτος εἰς Δῆλον μετὰ τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς πόλεως, τῶν Δηλιαστῶν.—οὔτοι=ὄχι βέβαια.—δῆ=ἦδη.—(δοκεῖ) μὲν = (δοκεῖ) μὴν = ἀσφαλῶς.—ἐξ ὧν = ἐκ τούτων ἄ...—ἦκοντες ἀπὸ Σουνίου· εἰς τὴν εὐλίμενον παραλίαν τοῦ Σουνίου εἶχε καταπλεύσει τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου, ἐμποδιζόμενον ὑπὸ τῶν ἀνέμων νὰ κατευθυνθῆ εἰς Πειραιᾶ.

2. τύχη ἀγαθῆ = ἡ ὥρα ἡ καλή.—ταύτη· ἐπίρρ. = οὕτως.—γὰρ=βεβαίως.—που=ἂν δὲν ἀπατώμαι.—γέ τοι δὴ = βεβαίως.—οἱ τούτων κύριοι· δηλ. οἱ ἔνδεκα (ἴδε Ἐπολογ. κεφ. 27).—τῆς ἐπιούσης ἡμέρας· ἐννοεῖ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, περὶ τῆς ὁποίας ὁ Κρίτων εἶπε δις τήμερον. Ἐπειδὴ ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν διελέγοντο, ἦτο ὄρθρος βαθὺς καὶ δὲν εἶχε φανῆ ἀκόμη ἡ ἡμέρα, ὁ Σωκράτης ὀρθῶς τὴν ὠνόμασεν ἐπιούσαν.—τῆς ἐτέρας· ἦτοι τὴν ἐπομένην.—ταύτης τῆς νυκτός· γενικὴ τοῦ χρόνου.—κινδυνεύεις· μετ' ἀπαρεμφάτου=φαίνεται.—ἐν καιρῷ τινι· τὸ τινι πρὸς ἐπίτασιν = εἰς πολὺ κατάλληλον ὥραν.—καλῆ—εὐειδῆς· τὸ πρῶτον γενικώτερον (=μὲ ὠραῖον παρουσιαστικόν) τοῦ δευτέρου, τὸ ὁποῖον λέγεται ἐπὶ τοῦ προσώπου μόνον.—λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα· ὡς παρ' ἡμῖν τὸ λευκὸν θεωρεῖται χρῶμα τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς χαρᾶς δηλωτικόν, οὕτω καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ λευκὸν ἦτο σύμβολον ἀγνότητος καὶ ἀγιότητος.—καλέσαι με καὶ εἰπεῖν· ἡ μὲν κλήσις ἦτο τὸ «ὦ Σώκρατες», ὁ δὲ λόγος ὁ παρατιθέμετος ὁμηρικὸς στίχος «ἤματι κλπ.—ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἴκοιο· ὁ στίχος οὗτος ἔχει ληφθῆ ἐκ τῆς Ἰλιάδος (I 363), ὅπου ὁ Ἄχιλλεὺς ἀπειλεῖ, ὅτι θὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς Τροίας. Εὐστόχως δὲ μεταχειρίζεται ὁ Σωκράτης τὰς λέξεις τοῦ Ἄχιλλέως, μέλλοντος νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅστις πρόκειται ν' ἀποδημήσῃ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἀληθὴς πατρίς.—Φθίην ἐρίβωλον· αἰτ. τῆς εἰς τόπον κινήσεως, τιθεμένη παρὰ ποιηταῖς ἄνευ προθέσεως.—ἐρίβωλος καὶ ἐριβώλαξ=εὐφορος.—ἄτοπον = παράδο-

ξον.—ἐναργῆς=φανερὸς.—μὲν οὖν = καὶ ὅμως, ἀλλ' ὁπωσδήποτε.

3. **λίαν γε** (ἐναργῆς) = καὶ πολὺ μάλιστα.— ὦ δαιμόνιε· ἐπὶ προσφωνήσεων φιλικῶν = θαυμάσιε. — **ἔτι καὶ νῦν πείθου**· ἐξ αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι ὁ Κρίτων κατέβαλε καὶ πρότερον προσπαθείας νὰ πείσῃ τὸν Σωκράτη, ἀλλ' αὐταὶ ἀπέβησαν ἄκαρποι.—**χωρὶς μὲν σοῦ ἔστερησθαι** = πρὸς τὸ ἔστερησθαι σοῦ.—**ἀμελήσαι**· ἔνν. τούτου.—**δόξα** = γνώμη.—**ἡμῶν προθυμουμένων**· ἔνν. ἐξάγειν=εἰ καὶ ἡμεῖς ἡμεν πρόθυμοι· ἔννοσι ὁ Κρίτων καὶ τοὺς συμμαθητάς του Σιμίαν καὶ Κέβητα, ἴσως καὶ ἄλλους.—**ὦ μακάριε Κρίτων**· φιλόφρων προσφώνησις = καλέ μου Κρίτων, καλότυχε...—**οἱ ἐπιεικέστατοι** = οἱ χρηστότατοι (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς πολλοὺς, τὸν ὄχλον).—**ἡγήσονται... οὕτω πεπραχθαι, ὥσπερ ἂνπραχθῆ**= θὰ ἀποδώσουν εἰς τὴν πρᾶξίν μας τὸν ἀληθῆ αὐτῆς χαρακτηρισμόν.—**Ἡ ἔννοια τῶν λόγων εἶναι, ὅτι ἡ γνώμη τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων θὰ εἶναι πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἥτοι καὶ αὐτοὶ θὰ θεωρήσουν μὲν, ὅτι ἐπράχθησαν καλῶς, ἂν πράγματι ἐπράχθησαν καλῶς, τοῦναντίον δὲ θὰ θεωρήσουν, ὅτι ἐπράχθησαν αἰσχροῶς, ἂν πράγματι ἐπράχθησαν αἰσχροῶς.**— **αὐτὰ δὲ δήλα τὰ παρόντα νυνὶ** = ἡ ἰδική σου περίπτωσις τώρα πιστοποιεῖ.—**ἐν αὐτοῖς** = ἐνώπιον αὐτῶν.—**εἰ γὰρ ὄφελον... οἰοί τε εἶναι** = μακάρι νὰ ἠμποροῦσαν.—**νῦν δὲ οὐδετέρα οἰοί τε**· ἔνν· εἰσὶν ἐξεργάζεσθαι.—**οὔτε γὰρ φρόνιμον κλπ**· ὁ Σωκράτης ἐθεώρει ὡς μέγιστον τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν τὴν φρόνησιν, τῶν δὲ κακῶν τὴν ἀφροσύνην· ἐκ τούτων δὲ οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο δύνανται οἱ πολλοί· ὁ δὲ θάνατος, τὸν ὅποιον ἔχουν τὴν δύναμιν οὔτοι νὰ ἐπιβάλλουν, δὲν εἶναι κατ' αὐτὸν μέγα κακόν.

4. **προμηθέομαι**· μετὰ γενικῆς ἢ αἰτιατικῆς = λαμβάνω πρόνοιαν, ἐνδιαφέρομαι.— **οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχουσιν**· πᾶς πολίτης ἀθηναῖος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ εἰσαγάγῃ εἰς δίκην πάντα ἄλλον πολίτην ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκλήματι. Ἐπειδὴ δὲ λόγῳ τῆς πληθώρας τῶν δικαστῶν ἦτο δύσκολος ὁ διαφωτισμὸς τῶν περὶ τῆς ἀθρότης ἢ ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου καὶ τὸ πλεῖστον ἐξηρητᾶτο ἀπὸ τὴν ῥητορικὴν δεινότητα τοῦ κατηγοροῦ, οὐδεὶς ἦτο ἀσφαλῆς, οὐδ' ὁ ἀθρότατος, ὅτι θὰ διέφευγε τὴν καταδίκην. Ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἐδημιουργήθη εἰς τὰς Ἀθήνας πλῆθος συκοφαντῶν, οἱ ὅποιοι

ἐξεβίαζον τοὺς εὐπορωτέρους πολίτας, ἀπειλοῦντες, ὅτι θὰ τοὺς εἰσαγάγουν εἰς δίκην ἐπὶ ἀνυπάρκτῳ ἐγκλήματι· διὸ οἱ πολῖται ἐξηγόραζον τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειάν των παρὰ τῶν συκοφαντῶν τούτων ἀντὶ χρημάτων.—ἐκκλέπτω = κρυφίως ἐξάγω, φυγαδεύω.—οὐσία = περιουσία.—ἄλλο τι παθεῖν· δηλ. φυλάκισιν, ἔξοριαν, θάνατον.—ἔασον αὐτὸ χαίρειν· δηλ. τὸ φοβεῖσθαι = ἄφησέ το νὰ πάῃ εἰς τὸ καλόν, μὴ τὸ βάζης καθόλου εἰς τὸ μυαλό σου.—ἡμεῖς δίκαιοί ἐσμεν· ἡ προσωπικὴ σύνταξις ἀντὶ τῆς ἀπροσώπου = δίκαιόν ἐστὶν ἡμᾶς σώσαντας...—καὶ ταῦτα... καὶ ἄλλα πολλά· διὰ μὲν τοῦ ταῦτα ὑποδηλοῦνται τὰ χρήματα, διὰ δὲ τοῦ ἄλλα πολλά τὰ ἄλλα κωλύματα, τὰ ὁποῖα ὁ Σωκράτης ἐξέθεσεν εἰς τὴν Ἐπιτομήν.—ὡς εὐτελεῖς = πόσον μικροπρεπεῖς.—ἐπ' αὐτοὺς = πρὸς τὸ διαφθεῖραι αὐτοὺς = διὰ τὰ βουλλώσωμεν τὸ στόμα των.—ξένοι οὔτοι· τὸ οὔτοι ὡσεὶ νὰ ἦσαν παρόντες καὶ τοὺς ἐδεικνυε = νά...—ἐπ' αὐτὸ τοῦτο· ἐπὶ τὸ ἐξαγαγεῖν σε ἐνθίνδε.—Σιμίας καὶ Κέβης· ἀμφοτέρω ἦσαν Θηβαῖοι φίλοι καὶ ἀκροαταὶ τοῦ Σωκράτους.—μήτε ἀποκάμης σαυτὸν σώσαι· τὸ ἀποκάμνω ὡς καὶ παρ' ἡμῶν = ἀπὸ κόπον παύω νὰ κάμνω τι = διστάζω.—ὁ ἔλεγε ἐν τῷ δικαστηρίῳ· ἴδε Ἐπιτομή. κεφ. 27.—δυσχερὲς μοι γίνεταί τι = με δυσκολεῖ τι.—ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις... ὅτι χρῶσαυτῷ· εἶναι ἐπεξηγήσις τοῦ ἀνωτέρω ὁ ἔλεγε... = ὅτι δὲν θὰ ἤξευρες, τί νὰ κάμης τὸν ἑαυτὸν σου, τί νὰ γίνης.—ἀγαπῶ τινα = περιβάλλω τινα μὲ σεβασμόν.—ξένοι· οὕτω καλοῦνται φίλοι ἄλλοδαποί, τῶν ὁποίων καθήκον ἦτο νὰ ξενίζωσι τὸν ξένον των ἐπιδημοῦντα εἰς τὴν χώραν των, νὰ τὸν βοηθοῦν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεών του καὶ νὰ προστατεύουν αὐτὸν ἀπὸ ἀδικίας ἢ ὕβρεως.

5. οὐδὲ δίκαιον... σαυτὸν προδοῦναι· ἡ σύνταξις : δοκεῖς μοι οὐδὲ δίκαιον πράγμα ἐπιχειρεῖν σαυτὸν προδοῦναι.—προδίδωμι ἑμαυτὸν = παραδίδω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὴν ἀπώλειαν, εἰς θανάτωσιν.—ἐξὸν σωθῆναι = εἰ καὶ ἐξέστί σοι σωθῆναι.—διαφθείρω = ἐξοντώνω.—τοὺς υἱεῖς· ἴδε Ἐπιτομή. κεφ. 23.—οἰχήσει καταλιπὼν = θὰ τοὺς ἀφήσῃ καὶ θὰ φύγῃ παράκαιρα.—τὸ σὸν μέρος = ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ σέ.—ὅτι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι = θὰ εὐρίσκωνται εἰς κατάστασιν, τὴν ὁποῖαν θὰ τοὺς παρασκευάζῃ ἢ τύχῃ = θὰ ἀκολουθήσουσιν τὴν φορὰν τῆς τύχης· τὸ πρά-

ξουσι, ἂν καὶ εἶναι μεταβατικόν, ἐνταῦθα λαμβάνεται ἀμεταβ. (= θὰ εὐρίσκωνται εἰς τοιαύτην κατάστασιν). — περὶ τοὺς ὄρφανούς· ἦτοι οἱ παῖδες τοῦ μετὰ τὸν θάνατόν του θὰ ἐγκατελείποντο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ περιήρχοντο εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν, δεδομένου ὅτι ἡ περιουσία, τὴν ὁποίαν θὰ ἐκκληροδότει εἰς αὐτοὺς ὁ Σ., ἦτο ἀσήμαντος (πόση;). — ῥαθυμότατα = ἀναπαυτικώτατα. — ταῦτα αἰρεῖσθαι· τὸ ὑποκ. τινά. — ἅπαν τὸ πράγμα τὸ περὶ σὲ = ὅλη ἡ ἀφορῶσα σὲ ὑπόθεσις (δηλ. τὰ κατωτέρω : ἡ εἴσοδος τῆς δίκης, ἡ διεξαγωγή της καὶ τὸ τέλος). — ὡς εἰσηλθὲν = ὅτι... — ὡς ἐγένετο = ὅπως... — ὁ ἀγὼν τῆς δίκης = ἡ διεξαγωγή τῆς δίκης. — καὶ τὸ τελευταῖον δὴ τουτί. δοκεῖν = καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο δά, δηλ. τὸ νὰ ἔχη τὴν ἐντύπωσιν ὁ κόσμος. — ὥσπερ κατάγγελως τῆς πράξεως = τὸ κορύφωμα τρόπον τινὰ τῆς γελοιοποιήσεως τοῦ ὅλου δράματος. — κακία = ἀμέλεια, κακοριζικία. — διαπεφευγέναι· ὑποκείμεν. τὴν σωτηρίαν σου. — εἴ τι καὶ μικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν = ἂν ἀξίζαμεν κάτι. — ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχροῦ ἦ = ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι κακά, προσάπτουν καὶ ὄνειδος, ἠθικὴν ἔκπτωσιν. — μία δὲ βουλὴ (ἔστω)· ἐνν. ποιεῖν ἃ ἐγὼ λέγω. — οὐκέτι οἶόν τε· πάντα ταῦτα πράττεσθαι.

6. ἡ προθυμία σου = ὁ πρὸς σωτηρίαν μου ζήλος σου. — ἀξία· ἐνν. ἐστί. — εἰ δὲ μή...· ἐνν. εἴη ἡ προθυμία σου μετὰ τινος ὀρθότητος, τοσοῦτῳ χαλεπωτέρῳ (ἐστί), ὅσῳ μείζον (ἐστί). — χαλεπός = ὁ δυσσοικονόμητος, ὁ δυσκόλως ἱκανοποιούμενος. — τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ = ἐκ τῶν τριῶν στοιχείων τοῦ ψυχικοῦ μου βίου νὰ μὴ ὑπακούω εἰς κανὲν ἄλλο παρὰ εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Τὰ ἐμὰ εἶναι τὰ ἐξ ὧν σύγκειται τὸ ἐγὼ μου· δὲν περιλαμβάνεται δὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὰ τρία μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα συνήθως διηρεῖτο ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος, τὸ λογιστικόν, τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. Λέγει λοιπόν, ὅτι πείθεται εἰς τὸ λογιστικὸν μόνον ἐκ τῶν ἑαυτοῦ. — ἐκβάλλω = ἀπορρίπτω, στέλλω περίπατον, ὅπως λέγομεν σήμερον. — τύχη· κεφ. 1. — οὐ μὴ ξυγχωρήσω· μέλλ. = δὲν θὰ πεισθῶ, δὲν θὰ ἐνδώσω. — οὐδ' ἂν πλείω... ἡμᾶς μορμολύττητα· τὸ πλείω σύστοιχος αἰτ., τὸ δὲ ἡμᾶς ἀντικείμενον. — μορμολύττομαι· ἀποθ. = ἐκφοβῶ διὰ τῆς ἐκφωνήσεως Μορμώ· ἡ δὲ Μορμώ ἦτο μυθικὸν τέρας, διὰ τοῦ ὁποίου αἱ γραιαὶ καὶ μητέρες ἐτρόμαζαν τὰ παιδιά. — ἐπιπέμπω = ἐπισείω. — μετρώτατα = ὀρθώτατα. — ἀνα-

λαμβάνω=ἀναθεωρῶ τι καταλειφθὲν πρότερον· ἔδῶ τὸ καταλειφθὲν εἶναι τὰ συμπεράσματα, εἰς τὰ ὁποῖα κατέληγον κατὰ τὰς συζητήσεις των πρὸ τῆς συμφορᾶς, ἀνάληψις δὲ ἡ ἀνασκόπησις αὐτῶν, ἃν ἦσαν ὀρθὰ ἢ ὄχι.—ὅτι ἄλλως ἔνεκα λόγου=ὅτι μάτην, τοῦ κάκου, διὰ νὰ γίνεταί συζήτησις. Τὸ ἔνεκα λόγου εἶναι ἐπεξηγήσις τοῦ μάτην, ἢ δὲ φράσις «ὁ λόγος ἐγένετο ἔνεκα λόγου» εἶναι λογοπαίγνιον γινόμενον ἐκ τῆς διττῆς σημασίας τῆς λέξεως λόγος.—ὡς ἀληθῶς=τῇ ἀληθείᾳ, πράγματι.—ἐπισκοπέομαι=ἐξετάζω.—ὥδε ἔχω· ἀνωτέρω ἦδε ἢ τύχη γέγονε=ἐπειδὴ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν εὐρίσκομαι.—ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν=ὑπ' ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐφαντάζοντο, ὅτι λέγουν τι ἄξιον λόγου.—ὅσα γε τάνθρώπεια=καθ' ὅσον δύναται τις νὰ κρίνῃ ἀπὸ τὰ συμβαινόντα συνήθως εἰς τοὺς ἀνθρώπους (κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ ὕγιης συνήθως δὲν ἀποθνήσκει τὴν ἐπομένην).—οὐκ ἂν σε παρακρούοι=δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σε παρασύρῃ εἰς παραλογισμούς.—δόξα=δοξασία.

7. φέρε δὴ=ἔλα τώρα.—τὰ τοιαῦτα· δηλ. τὰ ἐπόμενα.—γυμναζόμενος· ἐπεξηγήσις.—τοῦτο πράττων=ἔχων τοῦτο ὡς κύριον ἔργον.—ιατρός· ὅστις καθόριζε τοὺς ὅρους τῆς διαίτης καὶ τῆς ὑγιεινῆς τῶν γυμναζομένων.—παιδοτρίβης· διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς, ὁ ὁποῖος ἐδίδασκε τοὺς νέους τὴν τέχνην τοῦ ἀγωνίζεσθαι καὶ ἄλλα ὅμοια· οὗτος ὄφειλε νὰ γνωρίζῃ ἀκόμη, τί ἕκαστος ἔπρεπε νὰ πράττῃ καὶ εἰς τί νὰ ἀσκήται ἀναλόγως τῆς ὑγείας καὶ τῶν δυνάμεών του.—ἐπιστάτης=ὁ ὠρισμένος νὰ ἐπιστατῇ ἐπὶ τινος ἔργου, ὁ ἐπιμελητής.—ἐπαῖω=εἶμαι βαθύς γνώστης.—ἔστι ταῦτα· ἔνν. ἀληθῆ.—εἶεν· ἐπίρρ.=ὅς εἶναι, ἕως ἔδῶ καλά.—ἀτιμάζω=περιφρονῶ.—πῶς γὰρ οὐ· δηλ. πείσεται κακόν.—ποῖ τείνει=ποῦ ἄγει (εἰς φθορὰν ἢ εἰς ὄλεθρον), ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ.—καὶ εἰς τί τῶν τοῦ ἀπειθοῦντος· δηλ. τὸ σῶμα ἢ τὴν ψυχὴν (ἀναφέρεται).—δήλον ὅτι εἰς τὸ σῶμα· τοῦτο γὰρ διόλλυσιν· εἶναι ἡ ἀπόκρισις εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ ἀνωτέρω συνθέτου ἔρωτήματος.—οὕτως· ἔνν. ἔχει.—διέροχομαι=ἀναφέρω λεπτομερῶς.—ᾧ=τούτῳ γάρ.—ἐγίγνετο... ἀπώλλυτο· ὁ λέγων μεταθέτει τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸ παρελθὸν καὶ θεωρεῖ τὸ συζητούμενον ἐν τῷ παρόντι ζήτημα ὡς γνώμην πρότερον ἐπιδοκιμασθεῖσαν. Δύναται δὲ νὰ συμπληρωθῇ τὸ ὅλον ὡς ἐξῆς: ὁ τῷ μὲν δικαίῳ εὐρίσκετο βέλτιον γινόμενον, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπολλύμενον.

8. τὸ ὑγιεινόν. τὸ νοσῶδες ἄντι τῶν ἀφηρημένων (πρβλ. καὶ κατωτέρω «τὸ ἄδικον... τὸ δίκαιον». — **που** = ἂν δὲν ἀπατώμαι. — **μοχθηρὸς** = ἐλεεινός, ἄθλιος. — **διεφθαρμένος** = ἐξηντημένος. — **λωβάομαι** = βλάπτω. — **όνινημι** = ὠφελῶ. — **φαῦλος** = πρόστυχος, μικρᾶς ἀξίας. — **ὅ τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων** = ὅ, τιδήποτε εἶναι τοῦτο ἀπὸ τὰ ἰδικά μας, ἐκ τῶν στοιχείων τῆς ζωῆς μας εἶναι δὲ τοῦτο ἡ ψυχὴ. — **περὶ ὃ ἢ τε... ἐστὶ** = μὲ τὸ ὅποιον ἔχει σχέσιν. — **οὐδαμῶς** = κατ' οὐδένα τρόπον (νομίζομεν αὐτὸ εὐτελέστερον). — **τίμιος** = πολῦτιμος. — **πολύ γε** ἔνν. τιμιώτερον. — **ὦ βέλτιστε** = φίλτατέ μου. — **ἡμᾶς** = περὶ ἡμῶν. — **ὁ εἷς καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια** κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς πολλοὺς = ὁ εἷς καὶ μάλιστα αὐτὴ ἡ ἀλήθεια ἢ λέξις ἀλήθεια ἔχει ἐδῶ τὴν μεταφυσικὴν σημασίαν, ἐπὶ τῆς ὁποίας φέρεται συνήθως παρὰ Πλάτωνι σημαίνει δηλ. τὴν καθ'αυτὸ πραγματικότητα, τὸν θεόν. — **ταύτη** = κατὰ τοῦτο, ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ. — **εἰσηγοῦμαι** = προτείνω. — **ἀλλὰ μὲν δή.. οἰοί τέ εἰσιν** εἶναι ἐπανάληψις τοῦ λόγου τοῦ Κρίτωνος (ἴδ. ἀνωτέρω κεφ. 3) περὶ τῆς δυνάμεως τῶν πολλῶν. — **ἀποκτίννυμι** = ἀποκτείνω. — **οὗτος ὁ λόγος** δηλ. ὅσα εἶπομεν τώρα συζητοῦντες περὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης εἶναι ὅμοια πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἄλλοτε εἶπομεν. — **ἀλλὰ μένει** = μάλιστα ἔχει ἀκόμη ἰσχύν' ὁ ἀλλὰ ἐν τῷ διαλόγῳ ἔχει συνήθως παραχωρητικὴν ἔννοιαν.

9. ἐκ τῶν ὁμολογουμένων = σύμφωνα πρὸς ὅσα ὁμολογήσαμεν. — **ἄς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις** = αἱ σκέψεις δέ, ἄς σὺ λέγεις. — **μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα σκέμματα ἦ'** κατὰ παράλειψιν τοῦ ῥήματος ὄρα. — **ὡς ἀληθῶς** = ἀληθέστατα, εἰς τὴν πραγματικότητα. — **σκέμμα** = σκέψις. — **ῥαδίως** = ἐπιπολαίως, μὲ ἑλαφρὰν τὴν καρδίαν. — **καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἂν** = καὶ τούτων, οἱ ἀνεβιώσκοντο γ' ἂν. — **ἀναβιώσκομαι** = ἀναζῶ ἔδῳ μεταβ. = ἐπαναφέρω εἰς τὴν ζωὴν. — **οὐδενὶ ξὺν νῶ** = σὺν οὐδενὶ νῶ = ῥαδίως. — **ὁ λόγος οὕτως αἰρεῖ** = ὁ ὀρθὸς λόγος οὕτως ἐπιβάλλει ὅτι δηλ. τὸ εὖ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, τοῦτο δὲ ὅτι ταυτὸν τῷ καλῶς καὶ δικαίως ζῆν. — **μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ἦ'** ὡς ἀνωτέρω παρελείφθη τὸ ῥῆμα ὄρα. — **καὶ αὐτοί** = καὶ ἡμεῖς αὐτοί (δηλ. ἐγὼ καὶ οἱ φίλοι). — **ἐξάγοντες** = συνηγοῦντες εἰς τὴν ἐξαγωγήν, φυγάδευσίν μου. — **ἐξαγόμενοι** ἄντι ἐξαγόμενος, διότι μόνος ἐξαγόμενος θὰ ἦτο ὁ Σωκράτης. — **κἂν φαι-**

νώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι—καὶ ἐὰν φαινόμεθα, ὅτι αὐτά, ἃ ἐργαζόμεθα, εἰσὶν ἄδικα.— μὴ οὐ δέη ὑπολογίζεσθαι· κατὰ παλειψιν, ὡς ἀνωτέρω, τοῦ ῥήματος ὄρα=(πρόσεχε), μήπως δὲν πρέπει νὰ λογαριάζωμεν.— τί δρωμεν = τί χρὴ δρᾶν.— πη = εἰς κανὲν σημεῖον τοῦ λόγου μου.— ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πείσαι σε πράττειν ταῦτα, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος· ὑποκ. τοῦ πράττειν ἐγὼ= διότι ἐγὼ μεγάλην σημασίαν ἀποδίδω εἰς τὸ νὰ σὲ πείσω νὰ πράττω ταῦτα (νὰ σεβασθῶ δηλ. τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου) καὶ ὄχι παρὰ τὴν θέλησίν σου (νὰ τὰ πράττω).— σοι=κατὰ τὴν κρίσιν σου.— ἦ= ὅπως.— μάλιστα = ἀκριβῶς.

10. ἐκκεχυμένα ἐῖσι = ἐκκέχυνται τῆς μνήμης=ἔχουν λησμονηθῆ.— ἄρα = ὡς φαίνεται.— ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες = δὲν ἐνοήσαμεν, ὅτι δὲν διαφέρομεν καθόλου ἀπὸ παιδιὰ (τὰ ὅποια ὅ,τι δέχονται τὴν μίαν στιγμὴν ἀρνοῦνται τὴν ἄλλην).— παντὸς μᾶλλον = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο πρᾶγμα, ἀναντιρρήτως.— ἡμῖν = ὑφ' ἡμῶν.— ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται· οἱ παλαιοὶ εἶχον τὴν γνώμην τοὺς μὲν φίλους εὖ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν, ἢ ἄλλως τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἀνιᾶν· μόνον ὁ Σωκράτης, πρωτοπόρος τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας τοῦ «ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν..., καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς», ἤχθη εἰς τὴν διατύπωσιν τοῦ ὑψηλοῦ ἠθικοῦ διδάγματος «οὐ δεῖ ἀνταδικεῖν ἀδικούμενον».— ἀντικακουργέω=ἀνταποδίδω τὸ κακόν.— καθομολογέω = παραδέχομαι.— δόξα = πεποιθήσεις.— οἷς οὖν οὕτω δέδοκται καὶ οἷς μὴ· δηλ. μεταξὺ τῶν πρεσβυόντων τὸ «μὴ δεῖν μηδενὶ τρόπῳ μηδένα κακῶς ποιεῖν» καὶ τῶν ἀποδεχομένων τὸ «τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς».— οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή=δὲν ὑπάρχει ὁμοφροσύνη, σύμπτωσις ἀντιλήψεων. κοινωνεῖς· ἐνν. τῆς βουλῆς = συμμερίζεσαι τὰς ιδέας αὐτάς.— ξυνδοκεῖ σοι=συμφωνεῖς μὲ τὰς ιδέας αὐτάς.— τῆς ἀρχῆς=τῆς θεμελιώδους βάσεως τῆς συζητήσεως, δηλ. ὡς οὐδέποτε δρωθῶς ἔχοντος κλπ.— εἰ πη ἄλλη δέδοκται=ἂν ἔχῃς ἄλλην τινὰ γνώμην.— δίκαια ὄντα· συναπτέον πρὸς τὸ ποιητέον ὡς ἐξῆς: ἂ ἂν τις ὁμολογήσῃ τω(=τινί), ἐπεὶ δίκαιά ἐστι, ποιητέον ἢ ἕξαπατητέον;— ἕξαπατητέον· ἐνν. ἐν τούτοις.

11. ἐκ τούτων = συμφώνως πρὸς αὐτὰ (τὰ δημολογούμενα).—
 ἀθρόω=βλέπω μετὰ προσοχῆς, προσέχω.—καὶ ταῦτα=καὶ μάλιστα
 οὓς ἤκιστα δεῖ· δηλ. τοὺς νόμους καὶ τὴν πατριδα.—ἀποδιδρά-
 σκειν· ἐπιφέρει τὴν πρότασιν εἴθ' ὅπως δεῖ (= οἰαδίποτε ἄλλη λέξει)
 κλπ., διὰ τὴν μετριάσῃ τὴν κακὴν ἔννοιαν τοῦ ἀποδιδράσκειν, τὸ ὁποῖον
 ἐλέγετο ἐπὶ δούλων.—ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τό...ἐπιστάντες ἔροι-
 το· αἱ μετοχ. δὲν συνδέονται, διότι τὸ ἐλθόντες διορίζει χρονικῶς τὸ
 ἐπιστάντες, τὸ δὲ ἐπιστάντες τὸ ἔροιτο.—τὸ κοινόν=τὸ δημόσι-
 ον.—ἄλλο τι· ἔνν. διανοεῖ.—εἶναι τὴν πόλιν καὶ μὴ ἀνατετράφθα
 =τὴν πόλιν ὁρθῶς ἢ πόλιν καὶ τὴν ἀνατραπῆ, τὴν διατηρηθῆ καὶ τὴν
 μὴ διαλυθῆ.—γενόμεναί δίκαι=ἐκδικασθεῖσαι δίκαι, αἱ ἐκδοθεῖσαι
 ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων.—ἄλλως τε καὶ=καὶ μάλιστα... (μετὰ τι-
 νος εἰρωνείας διὰ τοὺς ῥήτορας). Εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅταν ἐπρόκειτο τὴν
 καταργηθῆ νόμος τις κατὰ πρότασιν πολίτου, ὠρίζοντο ὑπὸ τῆς οἰκείας
 ἀρχῆς ῥήτορες συνήγοροι τοῦ νόμου, οἱ ὁποῖοι ἀγορεύοντες δημοσίᾳ
 ὑπερήσπιζον αὐτὸν ἐνώπιον τῶν νομοθετῶν, ἀντικρούοντες τὰς κατ'
 αὐτοῦ κατηγορίας τοῦ εἰσηγομένου τὴν κατάργησιν αὐτοῦ πολίτου.
 Κατὰ τὴν δίκην λοιπὸν αὐτὴν τοῦ ὑπάρχοντος νόμου εἶναι εὐνόητον,
 ὅτι ἀνεπτύσσετο παλλὴ ῥητορικὴ δεξιότητι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν με-
 ρίδων, τῆς κατηγορούσης καὶ τῆς ὑπεραπολογουμένης τοῦ νόμου.—
 ἀπολλυμένου=ὁ ὁποῖος κινδυνεύει τὴν καταλυθῆ.—κυρία = ἔγκυ-
 ρος.—ὅτι ἡδίκηκε γὰρ ἡμᾶς· βραχυλογία· τὸ πλήρες : ὅτι ἐπιχειροῦ-
 μεν ἀπολέσαι τοὺς νόμους δικαίως· ἡδίκηκε γὰρ ἡμᾶς ἢ πόλις.

12. τί οὖν· ἔνν. ἐροῦμεν.—ἦ· ἐπίρρ.=ἀλήθεια ;—ταῦτα· ἀναφέ-
 ρεται εἰς τὸ νόημα τῆς προτάσεως «ἡδίκηκε γὰρ...» δηλ. ἂν κρίνης τὴν
 ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου δικαίαν, τὴν θεωρῆς ἔγκυρον καὶ σεβασ-
 τήν, εἰ δὲ μὴ ἄκυρον καὶ ἐπομένως ἀξίαν καταφρονήσεως.—φέρει γὰρ·
 ἔνν. εἶπέ=ἔλα λοιπὸν εἶπέ.—ἐγκαλῶ τινί τι=ἀποδίδω εἰς τινὰ κα-
 τηγορίαν διὰ τι.—καὶ δι' ἡμῶν· ὁ καὶ ἐπεξηγηματικός.—φυτεύω· ἢ
 μεταφορὰ ἀπὸ τῶν φυτῶν = γεννῶ.—τοῖς περὶ τοὺς γάμους = οἱ
 ὁποῖοι ἀναφέρονται εἰς τοὺς γάμους, κανονίζον τὰ τῶν γάμων· οἱ νό-
 μοι οὗτοι δὲν ἦσαν ὑποχρεωτικοί, ἀλλ' ἀπλῶς ἐρροῦθμιζον τὰ τῶν γά-
 μων, διὰ τὴν εἶναι ἔγκυροι καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ἐπακόλουθα αὐτῶν.—τρο-
 φὴν καὶ παιδείαν=τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνατροφὴν· οἱ νό-
 μοι οὗτοι ἦσαν μὲν ὑποχρεωτικοί, εἶναι ὅμως προφανές, ὅτι οὐδεὶς ἐ-

λεύθερος Ἀθηναῖος πολίτης ἐξετέλει τὰ πρὸς τὰ τέκνα του καθήκοντα ὑπὸ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ νόμου, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐλευθέρως αὐτοῦ βουλήσεως. — ἐν μουσικῇ καὶ γυμναστικῇ διὰ τῆς πρώτης ἐδῆλουν οἱ ἀρχαῖοι ὀλόκληρον τὴν διανοητικὴν παιδείαν, διὰ τῆς δευτέρας δὲ τὴν σωματικὴν. — εἶναί σοι τὸ δίκαιον ἐξ ἴσου = ὅτι εἶναι ἐξ ἴσου κατανεμημένον τὸ δίκαιον εἰς σέ... = ὅτι ἔχεις τὰ ἴδια δικαιώματα. — ἄρα = τάχα, ὡς φαίνεται. — ἢ οὕτως εἰ σοφὸς = ἢ τόση εἶναι ἡ σοφία σου. — ἐν μείζονι μοῖρα = ἐν μείζονι τιμῇ, εἰς θέσιν ἀνωτέραν. — ὑπέικω = ὑποτάσσομαι. — χαλεπαίνω = δογίζομαι. — πείθειν = πειραῖσθαι πείθειν (δηλ. νὰ μεταβάλλῃ ἀντιλήψεις). — ἡσυχίαν ἄγω = ἡσυχάζω. — ἡσυχίαν ἄγοντα = ἀδιαμαρτυρήτως. — ἐάν τε τύπτεσθαι... ἐάν τε δεῖσθαι' ἐπεξήγησις τοῦ παθεῖν. — δέομαι-δοῦμαι = ὀπίτομαι εἰς τὸ δεσποτήριον. — ἐάν τε ἄγῃ' ἀναφέρεται εἰς τὸ κατωτέρω ποιητέον ταῦτα. — ὑπαικτέον' ὑπέικω, ὅπερ ἐνταῦθα = ἀποφεύγω τὴν στράτευσιν. — ἀναχωρῶ = ὀπισθοχωρῶ. — ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε = ὅπως ἐπιβάλλει τὸ φυσικὸν δίκαιον. — βιάζομαι = μεταχειρίζομαι βίαια μέσα. — ὅσιος = ὁ σύμφωνος πρὸς τὸν θεῖον νόμον.

13. δρῶ τινά τι = κάμνω εἰς τινά τι (καλὸν ἢ κακόν, δίκαιον ἢ ἄδικον). — τῷ ἐξουσίαν πεποιηκένας = μὲ τὸ νὰ ἔχωμεν δώσει τὴν ἄδειαν. — τῶν Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ συναπτεόν πρὸς τὸ ἀνωτέρω τῷ ἐξουσίαν... — ἐπειδὴν δοκιμασθῆ' διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐγγραφῆ εἰς τὸ οἰκεῖον μητροῦν ὁ ἀθηναῖος ἔφηβος, ἔπρεπε προηγουμένως νὰ δοκιμασθῆ' ἔπρεπε δηλ. νὰ ὑποβληθῶν εἰς ἔλεγχον τὰ οἰκογενειακὰ αὐτοῦ στοιχεῖα, ἵνα ἀποδειχθῆ, ἂν προήρχετο ἐκ γνησίων ἀθηναίων πολιτῶν. — ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν' συναπτεόν τῷ ἐξεῖναι... ἀπίνας. — καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων κλπ' εἶναι διασάφησις τοῦ προαγορευόμενον ἐξεῖναι, δηλ. δὲν προηγόρευε μὲν νόμος ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπηγόρευεν αὐτά, τ. ἔ. σιωπηρῶς ἐδίδετο ἡ ἄδεια νὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῆς πόλεως πᾶς μὴ ἐπιδοκιμάζων τοὺς νόμους αὐτῆς. — ὠμολογηκένας ἔργῳ' προσετέθη τὸ ἔργῳ, ἐπειδὴ συνήθως αἱ ὁμολογίαι γίνονται διὰ λόγου, ἐνῶ ἐδῶ ἡ παραμὸνῃ εἰς τὴν πόλιν ἀποτελεῖ ἔμπρακτον ὁμολογίαν, ὅτι ἀρέσκουσιν εἰς αὐτὸν οἱ νόμοι. — τριχῆ = κατὰ τρεῖς τρόπους. — γεννητῆς = γεννήτωρ. — προτιθέντων' ἐνν. αἴρεσιν τοῦ πείθειν ἢ πείθεσθαι' ἢ μετοχὴ ἐναντιωματικῆ.

14. ἐνέξεσθαι· μετὰ παθ. σημασίας.—ἐνέχομαί τινι = καθίσταμαι ἔνοχος εἷς τι.—οὐχ ἦκιστα = μάλιστα.—ἐν τοῖς μάλιστα= ἐν τοῖς μάλιστα ἐνεξομένοις σὺ μάλιστα ἐνέξει = ἰδιαιτάτα.— διατί δῆ· ἔνν. ἐν τοῖς μάλιστα ἐμέ.— δῆ = τάχα.— καθάπτομαί τινος = προσβάλλω τινά.— τῶν ἄλλων... διαφερόντως = διαφόρως τῶν ἄλλων, ὑπὲρ τοὺς ἄλλους.— ὅτι μὴ = εἰ μὴ.— ἐπὶ θεωρίαν = θεασόμενος τοὺς ἀγῶνας· ἔννοεῖ τοὺς ἀγῶνας τοὺς τελουμένους κυρίως κατὰ τὰς τέσσαρας μεγάλας πανελληνίους ἑορτὰς τῶν Ὀλυμπίων, Πυθίων, Ἰσθμίων, Νεμείων.— εἰ μὴ ποι στρατευσόμενος· ἴδε Ὁ Απολ. κεφ. 17.— εἰδέναι = ὥστε νὰ γνωρίσῃς.— πολιτεύομαι· ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ πολιτεύω = ζῶ ὡς πολίτης.— ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι = εἶχες τὸ δικαίωμα νὰ δοίης διὰ τὸν ἑαυτὸν σου ὡς τιμωρίαν τὴν ἔξορίαν (ἴδ. Ὁ Απολ. κεφ. 27).— ἐκαλλωπίζου ὡς οὐκ ἀγανακτῶν = ἐκαμάρωνες προσποιούμενος, ὅτι δὲν ἠγανάκτεις.— ἐντρέπομαί τινος = φροντίζω περὶ τινος.— συντίθεμαι = συμφωνῶ.— ἄλλο τι· ἔνν. ποιεῖς.— Λακεδαίμονα... Κρήτην· ἦσαν καὶ αἱ δύο δωρικαὶ χῶραι ἔχουσαι τὸ αὐτὸ πολιτεύμα καὶ τὰ αὐτὰ ἦθη. Ταύτας προέβαλλε συχνὰ ὁ Σωκρ. ὡς ὑποδείγματα εὐνομουμένων πόλεων.— (ἄς) δῆ = ὡς γνωστόν.— ἐλάττω = ἐλάττους ἀποδημίας.— ἐὰν ἡμῖν γε πείθῃ, ὦ Σώκρατες· ἔνν. ἐμμενεῖς.

15. οἱ ἐπιτήδειοι· οἱ ὁποῖοι ἐσκέφθησαν νὰ φυγαδεύσουν αὐτὸν ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου.— καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν = καὶ θὰ ἐνισχύσῃς ὑπὲρ τῶν δικαστῶν (= πρὸς ἐξιλέωσιν τῶν δικαστῶν) τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ πιστεύουν, ὅτι ὀρθῶς ἐδίκασαν τὴν δίκην.— (σφόδρα) που = κατὰ τὴν γνώμην μου.— τίνας λόγους, ὦ Σώκρατες· ἔρωτοῦν πάλιν οἱ νόμοι, ὡς νὰ ἔδωκεν ὁ Σωκράτης καταφατικὴν ἀπόκρισιν.— ἄσχημον· οὐδ. τοῦ ἐπιθ. ἀσχήμων = ἀπρεπής. τὸ τοῦ Σωκράτους πράγμα· περιφρασις = ἡ πρᾶξις, ἡ διαγωγή τοῦ Σωκράτους.— ἀπαίρω = ξεσηκάνομαι, ἀναχωρῶ.— ἐκεῖ γὰρ πλείστη ἀταξία· οἱ Θεσσαλοὶ ἦσαν περιβόητοι ἐπὶ ἀπάτῃ καὶ ἀπιστίᾳ (πρβλ. τὸ τοῦ Δημοσθ. Α' Ὁλυμπ., § 22), ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀκολασίᾳ.— σκευὴν περιτίθεμαι = ἐνδύομαι φόρεμα.— διφθέρα· εἶδος ἱματίου ἐκ δερμάτων ζώων.— ἐνσκευάζομαι = ἐνδύομαι, ἀλλάσσω φόρεμα.— σχῆμα = τὸ ἔξωτερικόν.— μεταλλάσσω = μεταβάλλω.— ὑπέροχομαί τινα =

κολακεύω τινά.— δουλεύω = φέρομαι δουλικῶς.— τί ποιῶν' ἔνν. βιώσει ἐν Θετταλίᾳ.— ἢ εὐωχούμενος* οἱ Θεσσαλοὶ ἐφημίζοντο ὡς πολυφάγοι· ὁ Σωκράτης ἐπομένως διὰ τὰ μὴ τοὺς δυσαρρεστῆ καὶ τὰ εἶναι ἀνεκτός, ὄφειλε νὰ τοὺς μιμηθῆ συζητῶν μετ' αὐτῶν περὶ δείπνου μᾶλλον παρὰ περὶ ἐπιστήμης καὶ ἀρετῆς.— ποῦ ἡμῖν ἔσονται = τί θὰ γίνουσι, παρακαλοῦμεν;— ἢ τοῦτο μὲν οὐ' ἔνν. πείσονται.— αὐτοῦ = ἐνταῦθα.— εἶπερ γέ τι ὄφελος = ἂν ἀξίξουν τίποτε.— οἴεσθαι γέ χ. ἔνν. ἐπιμελήσεσθαι.

16. ἵνα εἰς Ἄδου ἐλθῶν' ὅ,τι ἐνταῦθα ἐκρίθη ὡς δίκαιον καὶ ἄδικον, καὶ ἐκεῖ ὁμοίως θὰ κριθῆ, δηλ. τὸ ἀνταδικεῖν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς θεωρεῖται ἄδικον καὶ εἰς τὸν Ἄδην ὁμοίως θὰ χαρακτηρίζεται.— τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν' Ἀπολ. κεφ. 32.— ἐνθάδε = ἐν τῇ γῆ, ἐν τῷ παρόντι βίῳ.— σοι' ἢ δοτ. συναπτέα τῷ ἄμεινον κλπ. καὶ οὐχὶ τῷ φαίνεται.— ἄμεινον' τοῦ ἐγκαταμεῖναι καὶ ἀποθανεῖν.

17. κορυβαντιῶντες* οἱ Κορύβαντες ἦσαν ἱερεῖς τῆς θεᾶς Κυβέλης, τῆς μητρὸς τῶν θεῶν, ἣ ὁποία ἦτο θεοποιηθεῖσα γῆ. Ἐλατρεύετο δὲ αὕτη εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ μάλιστα εἰς τὴν Φρυγίαν, ὁπόθεν ἡ λατρεία τῆς διεδόθη εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Οἱ Κορύβαντες λοιπὸν οὗτοι ἐτέλουν τὰ τῆς λατρείας τῆς θεᾶς χορεύοντες μανιωδῶς, ὡς οἱ δερβίσαι τῶν μοαμεθανῶν, ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν αὐλῶν καὶ ἄλλων μουσικῶν ὀργάνων καὶ ἐκβάλλοντες ἀγρίας κραυγὰς καὶ ποικιλοτρόπως παραφερόμενοι. Οἱ ἦχοι οὗτοι καὶ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιδράσεως παρέμενον καὶ ἐβόμβουν ἐπὶ πολὺ εἰς τὰ ὦτά των, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ἀκούσουν ἄλλο τι.— ἠχῆ=ἠχώ.— ὅσα γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα = κατὰ τὴν γνώμην τοῦλάχιστον, τὴν ὁποίαν ἔχω τώρα.— πλέον ποιῶ = κατορθῶνω.— καὶ πράττωμεν ταύτη = καὶ ἄς κάμωμεν ἔτσι, ἄς ἀκολουθήσωμεν αὐτὴν τὴν γραμμὴν.— ὑφηγοῦμαι=ὑποδεικνύω.

* Ἀνάδοχος ἐκτυπώσεως καὶ βιβλιοδεσίας Θ. ΚΟΤΣΙΩΡΗΣ Μακεδονίας 10, Ἀθῆναι